

Κεφαλονια και ιθακη

εκδοση της αδελφοτητας κεφαλληνων και ιθακησιων πειραια

ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ
ΚΕΦΑΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ ΙΘΑΚΗΣΙΩΝ ΠΕΙΡΑΙΑ
ΑΚΤΗ ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΟΥΤΕ ΠΟΥΛΟΥ 4
(ΠΑΣΑΛΙΜΕΝΗ ΠΕΙΡΑΙΑ)
ΤΗΛ. 4177.328

ΑΠΟΚΤΗΣΑΜΕ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

Βρίσκεται στόν Πειραιά & λειτουργεί σύντομα

ΚΟΙ
Πατριό Ναν.
Σταυράρα 37
Τηλ 1404000

ΣΤΟΝ
ΠΗΓΑΙΜΟ
ΓΙΑ ΤΗΝ
ΙΘΑΚΗ

• ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ

ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΣΤΗΝ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑ

• Είμαστε συγγενείς του Παπά - ληστή

• Ο λαϊκός μας πολιτισμός και το χρέος μας.

• ΕΙΔΗΣΕΙΣ - ΣΧΟΛΙΑ - ΡΕΠΟΡΤΑΖ - ΑΡΘΡΑ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΛΕΙΒΟΛΙΑ ΚΑΤΗΓΗΓΟΡΗΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

μαρτιος 1983

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ
ΜΑΡΤΙΟΣ 1983 ΤΕΥΧΟΣ 1

3. ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ
Βρίσκεται στον Πειραιά. Σύντομα λειτουργεί
4. ΤΟ ΓΡΑΜΜΑ ΜΑΣ
Όσο υπάρχουν τα νησιά μας.
5. ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ
Προσπάθεια ενημέρωση και κριτικής.
10. ΕΔΩ ΓΕΝΝΗΘΗΚΕ Ο ΑΓΙΟΣ
Το σπίτι του Άη - Γεράσιμου στα Άνω Τρίκαλα Κορινθίας
11. ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΕΦΑΛΟΝΙΤΙΚΟ ΚΑΙ ΘΙΑΚΟ ΤΥΠΟ
Επιλογή από τις εφημερίδες των νησιών μας
13. ΞΑΝΑΓΕΝΝΙΕΤΑΙ
Το παλιό Δημαρχείο της Ιθάκης
14. ΣΤΟΥΣ ΜΥΛΟΥΣ...
Θα μαζεύεται το Αργαστόλι;
15. Ο ΛΑΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΧΡΕΟΣ ΜΑΣ
Του ιστορικού Σπύρου Λουκάτου
17. ΟΜΙΛΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΟΥ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΟΥ
ΚΑΙ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ
ΣΤΗΝ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΙΘΑΚΗ
20. Η ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑΚΗ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ ΣΤΗΝ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑ
Από την ένωση ως το 18887. Του γιατρού - ιστορικού Γεράσιμου Πεντόγαλου.
24. ΣΤΟΝ ΠΗΓΑΙΜΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΘΑΚΗ
Με αφορμή το νέο διάταγμα για το παραδοσιακό Βαθύ. Του Κώστα Κοντογιάννη.
30. ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ!
Αρχίζει το καλοκαίρι το χτίσιμο του νέου Νοσοκομείου
31. Ο ΠΑΠΑ ΛΗΣΤΗΣ
Οι κοινωνικές συνθήκες που οδηγούν στην εξέγερση της Σκάλας.
32. Ο ΣΥΓΓΕΝΗΣ ΜΑΣ Ο ΠΑΠΑ ΛΗΣΤΗΣ
Ένα διήγημα του Φ. Δρακονταειδή για τον πρόγονο - συγγενή μας παπά ληστή.
35. ΣΤΑ ΜΟΝΟΠΟΛΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΛΙΚΗΣ
Ήταν το ανάκτορο του Οδυσσέα στα Μονοπόλατο; Γράφει η Ντιάνα Αντωνίου.
40. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΑΚΗΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΩΝ
ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΑΣ. Του καθηγητή Δημήτρη Λουκάτου.
42. Η ΣΕΛΙΔΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ
Βιβλιοκριτική από τον Γιώργο Ραυτόπουλο.

Κεφαλονια και Ιθακη

Έκδοση της Αδελφότητας
Κεφαλλήνων και Ιθακησίων
Πειραιά
ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΡΙΤΗ ΤΕΥΧΟΣ 1
ΜΑΡΤΙΟΣ 1983

✱

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ — ΕΚΔΟΤΗΣ
Αδελφότητα Κεφαλλήνων και
Ιθακησίων Πειραιά.
Ακτή Τρύφωνος Μητσοπούλου 4
Πασαλιμάνι
Πειραιάς
Τηλ. 4177 - 328

✱

Υπεύθυνος
Νίκος Σουρής
Δρακοπούλου 19 - 21 Κ. Πατήσια
Τηλ. 8324 - 243

✱

Για τη Σύνταξη και την έκδοση
Γιώργος Ραυτόπουλος
Στοιχειοθεσία
Φωτοπρές;
Ιπποκράτους 57•Τηλ.:3601250
Εκτύπωση: Ιασίου 5—Περιστερί
Τηλ.:5722201
Τιμή τεύχους ΔΡΧ. 50

✱

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΔΡΧ. 500.

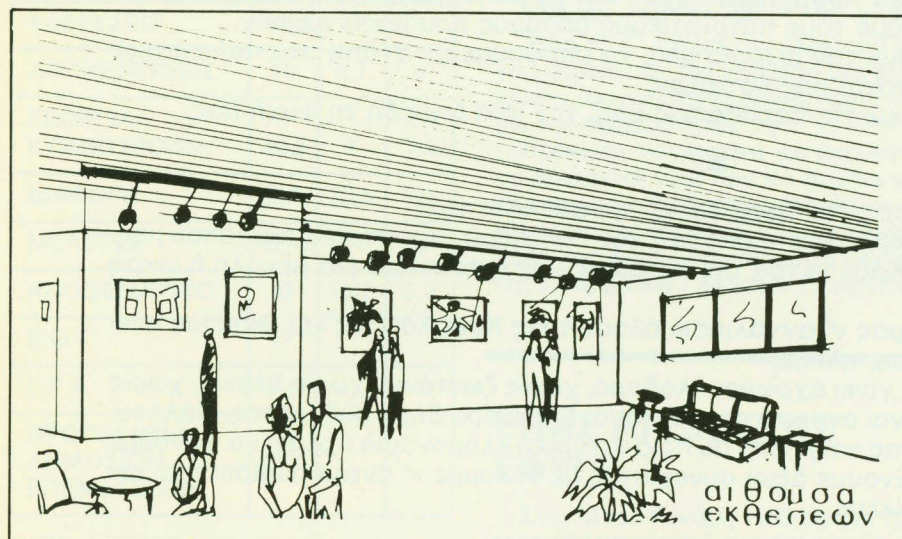
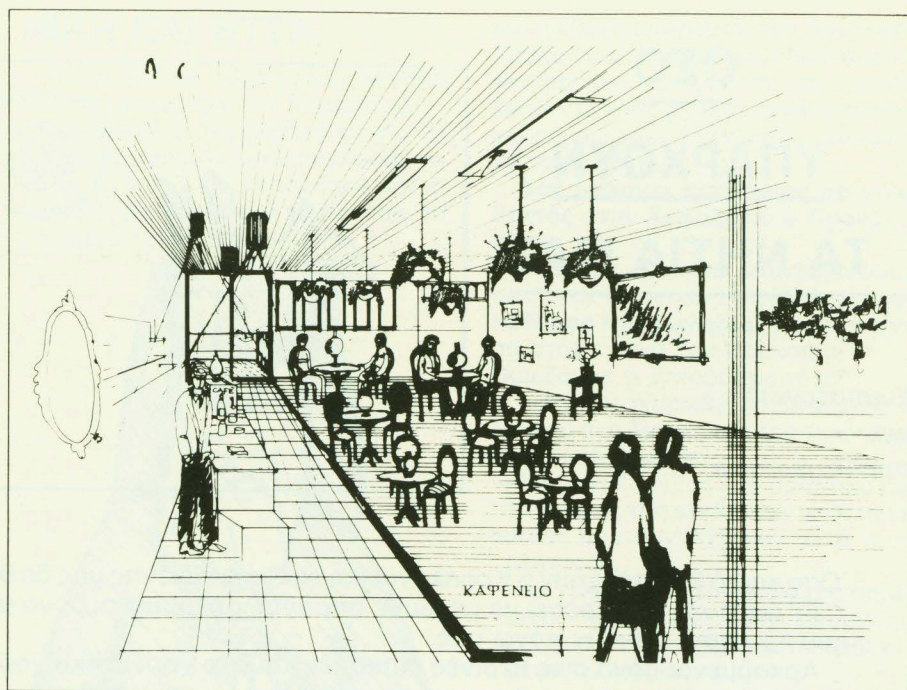
Βοηθήστε την
Αδελφότητα
διαδίδοντας το
περιοδικό μας

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ

«Η κοινή μας κληρονομιά, οι κοινές μνήμες αλλά και το κοινό όραμα για τη συνέχεια του πολιτισμού μας και το ξαναζωντάνεμα της πατρίδας μας, συνταυτισμένα με την ανάγκη για μια πιο ανθρώπινη ζωή στον τόπο που τώρα ζούμε είναι η γενεσιουργός αιτία της απόφασής μας να δημιουργήσουμε ένα κεφαλονίτικο και θιακό πολιτιστικό κέντρο, έναν χώρο που θα ενώσει όλες τις συντοπίτικες δυνάμεις, ένα χώρο που θα γνωρίσουμε τις παραδόσεις τους χθες, θα τις συνδέσουμε δημιουργικά με τις κατακτήσεις του σήμερα για να συνδέσουμε και να κάνουμε πράξη το όραμα του αύριο».

Αυτά γράψαμε τον περασμένο Σεπτέμβρη. Σήμερα το πολιτιστικό μας κέντρο δεν είναι πια ένα μακρινό όραμα. Παίρνει σάρκα και οστά. Ήδη νοικιάστηκε ο χώρος που φιλοδοξούμε να γίνει το σπίτι των Κεφαλονιτών και Θιακών της διασποράς. Είναι ένας χώ-

στηριοποίηση κάθε Κεφαλονίτη και Θιακού.

Ξεκινάμε με τη δημιουργία του καφενείου, που θα είναι χώρος συνάντησης, συζήτησης και διασκέδασης, μια ζωντανή και χαρούμενη κεφαλονίτικη και θιακιά εστία.

Καλούμε κάθε Κεφαλονίτη και Θιακό να συμμετάσχει και να βοηθήσει στην προσπάθεια για την ολοκλήρωση του πολιτιστικού μας κέντρου. Θέλουμε όλοι να συνειδητοποιήσουν ότι είναι και δικό τους δημιούργημα.

ρος 226 τ.μ., στην Ακτή Μητσοπούλου 4, στο Πασαλιμάνι. Αποτελείται από μία ενιάια αίθουσα 166 τ.μ. και δυο γραφεία 60 τ.μ.

Στη μεγάλη αίθουσα θα γίνει το καφενείο, θα διαμορφωθεί ένας χώρος για εκθέσεις κι ένας χώρος για τη μαντολινάτα.

Στα δυο γραφεία θα γίνουν η βιβλιοθήκη που θα είναι συγχρόνως αίθουσα συσκέψεων και μελέτης και το γραφείο της γραμματέας της Αδελφότητας.

Πιστεύουμε πως το πολιτιστικό μας κέντρο θα γίνει η απαρχή για τη δρα-

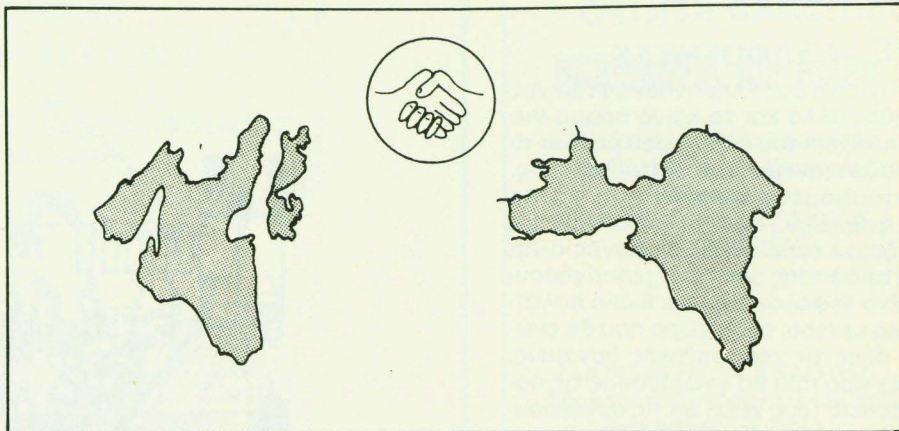

ΤΟ ΓΡΑΜΜΑ ΜΑΣ

ΟΣΟ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΤΑ ΝΗΣΙΑ ΜΑΣ

Συμπατριώτη
και
συμπατριώτισα,

Όσο καιρό θα υπάρχουν η Κεφαλονιά και το Θιάκι κανένας μας δε θα αισθάνεται δίχως Πατρίδα. Γι' αυτό και δεν πρέπει να μένουμε άπραγοι, αρκούμενοι μόνο στην αναμφισβήτητη γοητεία που τὰ νησιά ασκούν πάνω μας.

Αρκούμενοι μόνο στις θερινές διακοπές και στο χρονιάτικο χορό του συλλόγου του χωριού μας.

- Έχουμε χρέος να ζήσουμε στον καθημερινό ρυθμό των νησιών μας.
- Έχουμε χρέος να μάθουμε τα προβλήματά τους και να βοηθήσουμε στη λύση τους.
- Έχουμε χρέος να ενισχύσουμε τους πατριωτικούς δεσμούς που μας ενώνουν.
- Έχουμε χρέος να γνωρίσουμε την ιστορία μας, να σκύψουμε με αγάπη στα πολιτιστικά μας μνημεία, σ' όλα όσα οι πρόγονοί μας έφτιαξαν.
- Έχουμε χρέος να γνωρίσουμε τις παραδόσεις μας, την ίδια δηλαδή τη ψυχή μας.

— Όλα αυτά έχουμε σα στόχους του περιοδικού της αδελφότητας.

Θέλουμε να μιλά για τη λαογραφία, την παράδοση, τον πολιτισμό, την ιστορία του τόπου μας. Κι είναι άχρηστες οι ρητορείες. Κάθε πέτρα της πατρίδας μας έχει κι από μια μεγάλη ή μικρή ιστορία να μας πει.

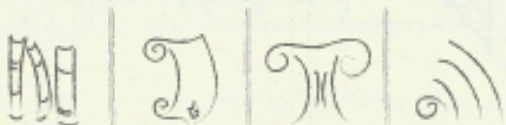
Θέλουμε ακόμη το περιοδικό μας ν' αγγαλιάσει όλους τους Κεφαλονίτες και Θιακούς ανεξάρτητα από ιδεολογία, μόρφωση, ηλικία.

Δε σημαίνει όμως αυτό πως θα γίνει άχρῶμο, πλαδαρό, χωρίς ζωντάνια, χωρίς θέσεις, χωρίς κριτική. Σημαίνει απλά πως θα είναι ανοικτό στο διάλογο. Ελεύθερο βήμα συζήτησης. Πάλλου-σα φωνή των νησιών μας. Έχοντας επίγνωση σε ποιά ιστορική κληρονομιά πρέπει να φανούμε αντάξιοι, ποιās παράδοσης να γίνουμε άξιοι συνεχιστές δε θέλουμε ν' αντιμετωπίσετε το περιοδικό με συναισθηματική επιείκεια.

Η Κεφαλονιά και το Θιάκι δεν έχουν ανάγκη από συναισθηματικά κλαυθυμνήσματα. Χρειάζονται πάθος, ένταση, ανάταση ψυχική. Χρειάζονται αγώνα.

Αγωνισθείτε και σεις μαζί μας. Τα νησιά μας υπάρχουν.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

— Η σύνταξη —

ΕΙΔΗΣΕΙΣ - ΣΧΟΛΙΑ

ΕΝΤΥΠΩΣΙΑΚΟ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι είναι πολύ μεγάλα τα ποσά που διατίθενται φέτος για το νομό μας. Δεν είναι αστειό ποσό τα 825 εκατ. δρχ.

Αν γίνει δυνατό ν' απορροφηθούν θ' αλλάξει πραγματικά ή εικόνα των νησιών μας.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το πρόγραμμα των Δημοσίων Επενδύσεων εγκρίθηκε έγκαιρα από το Νομαρχιακό Συμβούλιο και η υλοποίησή του άρχισε από την 1η Ιανουαρίου.

Πιο κάτω γράφουμε τα ποσά που διατέθηκαν στο Νομό μας από το 1980 κατά τομείς.

	1983	1982	1981
ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ	332,1	135,9	157,1
ΥΔΡΕΥΣΕΙΣ	138,2	77	48,1
ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΙΣ	10	6,7	4
ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ	49,3	7	24
ΔΙΑΦΟΡΑ	25,5	13,3	20
ΜΕΛΕΤΕΣ	30,4	7,1	5,7
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟ	48	10,7	0,2
Ε.Ο.Τ	17		
Γ.Γ.Α	7,4		
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	178		

- Σέ έκατομμύρια δρχ.

Όπως φαίνεται φέτος είναι πολύ αυξημένα τα ποσά για τη Γεωργία — Κτηνοτροφία και τις μελέτες.

Με τα 178 εκατ. που διατίθενται από το πρόγραμμα των Δημοσίων Επενδύσεων θα χρηματοδοτηθούν, το Αεροδρόμιο, ο δρόμος Σάμης - Πυργιού - Τζαννάτων, το κλειστό Γυμναστήριο του Αργοστολίου και η ασφαλτόστρωση 60 περίπου χιλιομέτρων του οδικού δικτύου από τη Μόμα.

ΝΙΚΗ ΚΑΙ ΗΤΤΑ

Πέντε χρόνια τώρα ο τώως Μητροπολίτης ταλανίζει την Κεφαλονιά.

Δεν πιστεύει στα σοβαρά κανείς ότι ο λαός του νησιού αφού συγκρούστηκε με τα Μ.Α.Τ και εκπόρθησε την επισκοπή θα δεχτεί πια να πατήσει τη γη του ο Προκόπιος.

Ήδη το Γ' τμήμα του Άρειου Πάγου παρέπεμψε την υπόθεση στη ολομέλεια του Ανώτατου Δικαστηρίου λόγω της σοβαρότητάς της.

Πρόκειται ουσιαστικά για μια μεγάλη Δικαστική νίκη που θα πρέπει να υπογραμμιστεί εδώ πως βασικοί συντελεστές της ήταν η δυναμική παρέμβαση της Αδελφότητας με το Γενικό της Γραμματέα Γεράσιμο Γεωργάτο

και η έξοχη αγόρευση του Βουλευτή Τάσου Μαντέλη που εντυπωσίασε το ακροατήριο και κλόνισε τους συνέδρους. Ο λαός βέβαια όπως παραπάνω σημειώσαμε έχει λύσει ουσιαστικά το πρόβλημα:

Δεν υπάρχει περίπτωση να γίνει δεκτός στην Κεφαλονιά ο Προκόπιος.

Θα θέλαμε όμως να υπενθυμίσουμε πως όταν ξεκίνησε ο αγώνας για την κάθαρση της εκκλησίας μας δεν είχε σα στόχο μόνο τον Προκόπιο.

Θυμίζουμε τι ζητούσαμε τότε:

— Να κατοχυρωθεί ο κοινωνικός έλεγχος στη διαχείριση της εκκλησιαστικής περιουσίας.

— Να γίνει έλεγχος στα πρακτικά καταγραφής της εκκλησιαστικής περιουσίας που συντάχτηκαν μετά τους σεισμούς.

— Να γίνει νέα καταγραφή της σημερινής περιουσίας κάθε εκκλησίας και φυσικά έλεγχος για τις ενδεχόμενες ελλείψεις.

— Να καταγραφούν από Κεφαλονίτες επιστήμονες όλα τα ιστορικά, πολιτιστικά και καλλιτεχνικά μας μνημεία.

— Να επιστραφούν όλα τα μνημεία στο χώρο που ανήκουν και ν' ανατεθεί η φύλαξή του σε επιτροπές από λαϊκούς και κληρικούς.

Δεν αμφιβάλλει κανείς ότι η απομάκρυνση του Προκόπιου ήταν μια μεγάλη νίκη.

Μήπως όμως το γεγονός ότι κανένα από τα παραπάνω δεν έγινε είναι μια μεγάλη ήττα;

ΕΝΑΣ ΑΓΩΝΙΣΤΗΣ ΕΦΥΓΕ

Στις 12 του Γενάρη 1983 άφησε την τελευταία του πνοή στο Αργοστόλι, ο Γιώργος Μποζάς, δίνοντας την πιο τρομερή — άνιση μάχη της ζωής του. Έπεσε στο κανταροχτύπημά του με τον καρκίνο.

Γεννημένος στο Αργοστόλι το 1924, μπήκε — μόλις είχε αποφοιτήσει από τη Βαλλιάνειο Εμπορική Σχολή — στις γραμμές της ΕΠΟΝ και πήρε μέρος στην Εθνική Αντίσταση, όπως όλη η οικογένειά του. Υπηρέτησε στην Εθνική Πολιτοφυλακή, όπου διακρίθηκε για το ήθος του, την αμεροληψία του και την αντικειμενικότητά του. Ακολουθεί ο γολγοθάς των εξοριών και φυλακίσεων, μετά την ήττα της αριστεράς και κατά τον εμφύ-

λιο πόλεμο, αλλά και στην περίοδο της στρατοκρατικής διακτορίας. Άη Στράτης. Λήμνος, Μακρονήσι, Στρατιωτικές Φυλακές (ΣΦΑ — Μακρονήσι), Άη Στράτης, (Ξανιά), Γιούρα, Λέρος, είναι οι τόποι μαρτυρίου, όπου δεσμώντας του δοσιλογισμού πρώτα και μετέπειτα των στρατοκρατών, ο αξεχαστος φίλος, συναγωνιστής και σύντροφος Γιώργος Μποζάς έδωσε νικηφόρες μάχες.

Συγκροτημένος εργάτης — οικοδόμος, ανέπτυξε πλούσια συνδικαλιστική δράση μετά την επιστροφή του από τους τόπους εξορίας — βασάνων της πρώτης (1948 - 1952) και δεύτερης (1967 - 1974) περιόδου και αναδείχθηκε ως ένας στέλεχος της τάξης του, σαν μέλος της Εξελεγκτικής Επιτροπής του Εργατικού Κέντρου Κεφαλονιάς. Σύγχρονα αναδείχεται και ύπατο πολιτικό στέλεχος του Νομού με το

να εκλεγεί Γραμματέας της Ν.Ε. του Κ.Κ.Ε. εσωτ. Στην τετραετία 1978 - 1982 εκλέγεται με την ψήφο των συμπολιτών του Δημοτικός Σύμβουλος. Μια ζωή αφιερωμένη στο Υψηλό και το Ωραίο.

ΔΙΝΟΝΤΑΙ ΤΑ ΠΑΡΑΧΩΡΗΤΗΡΙΑ

Επιτέλους, μετά 30 χρόνια θα χορηγηθούν σύντομα τα οριστικά παραχωρητήρια στους δικαιούχους των εργατικών κατοικιών στο Αργοστόλι! Η σημαντική είδηση προέρχεται από τη Νομαρχία.

ΔΗΜΟΙ ΚΑΙ ΠΑΡΟΙΚΙΑ

Δυό νέοι άνθρωποι που ο καθένας από το μετερίζι τους έχουν δώσει πολλούς αγώνες, πήραν στα χέρια τους τις τύχες των δύο Δήμων της Κεφαλλονιάς. Ο Αλέκος Καλαφάτης το Αργοστόλι. Ο Μάκης Θεοτοκάτος το Ληξοούρι.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ - ΣΧΟΛΙΑ

ΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ

Ο Νομάρχης Σπύρος Τσίριμπας εισηγήθηκε και το Νομαρχιακό Συμβούλιο δέχτηκε να ζητηθεί από το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας η σύνταξη πέντε μελετών για την ανάπτυξη ισάριθμων πλουτοπαραγωγικών πόρων της Κεφαλονιάς.

Μετά από προκαταρκτικές συζητήσεις του Υπουργού ΧΟΠ Αντώνη Τρίτση με τους υπουργό και υφυπουργό Εθνικής Οικονομίας Γ. Αρσένη και Κ.Βαϊπιτυχία θα θέλαμε να τους επισημάνουμε πως η παροικία της Αθήνας και του Πειραιά έχει τρομοκρατικές δυνάμεις. Κι είναι πρόθυμη να βοηθήσει την προσπάθειά τους.

Ήδη ο Δήμαρχος Αργοστολίου επισκέφτηκε το Διοικητικό Συμβούλιο της Αδελφότητας, το ενημέρωσε για το πρόγραμμά του και ζήτησε συμπαράσταση.

τσο, ορίστηκε συντονιστής των ομάδων που θα συντάξουν τις μελέτες ο σύμβουλος του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας κ. Θ. Μπέλλης.

Έχουν γίνει ήδη πολλές συσκέψεις των ομάδων και υπολογίζεται ότι οι μελέτες θα είναι έτοιμες τον Απρίλη. Υπενθυμίζουμε ότι οι τομείς που θα γίνουν οι μελέτες αφορούν:

— Την ίδρυση πρότυπης κτηνοτροφικής Μονάδος.

— Την αλιεία.

— Τον ορυκτό πλούτο.

— Την οινοποιία

— Το λάδι.

τερο πρόβλημα ήταν η νοσοκομειακή και ιατρική περίθαλψη.

Οι αρουραίοι στο ξύλινο παράπηγμα που στεγαζόταν το Νοσοκομείο τ' Αργοστολίου μείωναν την προσωπική αξιοπρέπεια καθενός μας.

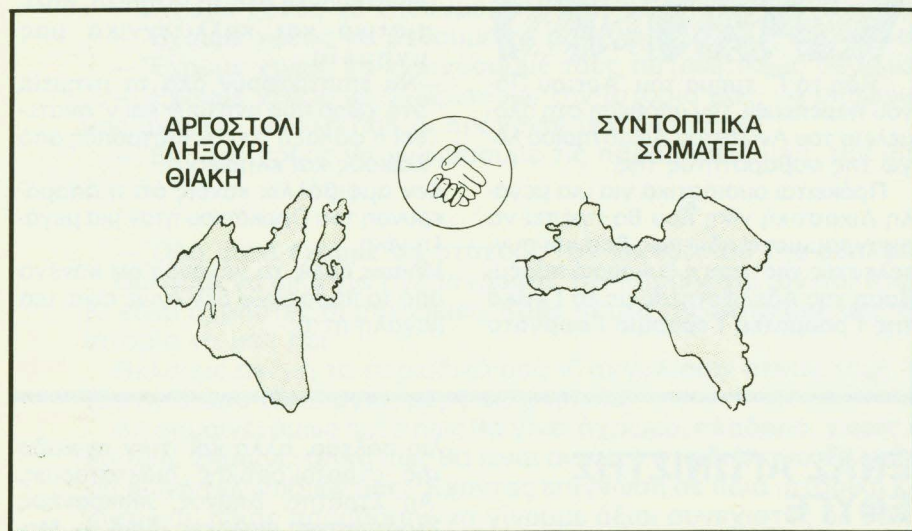
Ο αγροτικός γιατρός που στο καφενείο του χωριού «έπαιρνε την πίεση» των χωρικών ήταν η συχνή εικόνα μιας κοινωνίας σε κατάρρευση.

Γι' αυτό και η είδηση για την κατασκευή του νέου Νοσοκομείου ίσως είναι το καλύτερο νέο για την Κεφαλονία τα τελευταία χρόνια.

Θα πρέπει να επισημάνουμε όμως εδώ τη σημαντική προσπάθεια που το Διοικητικό Συμβούλιο του Νοσοκομείου τ' Αργοστολίου καταβάλλει. Θεωρούμε πραγματικά γιγάντιο το έργο που έχει επιτελέσει και που σε άλλες στήλες περιγράφουμε, για να κάνει ανθρώπινες τις συνθήκες περιθαλψής στο παλιό νοσοκομείο.

Λυπούμαστε γιατί χρειάζονται έπαινοι για πράγματα που η κοινωνία μας θα έπρεπε από πολλά χρόνια να έχει κατακτήσει.

Ευχόμαστε, τέλος τα όσα για τα νησιά μας προβλέπει ο νόμος θεσμικός νόμος του Υπουργείου Υγείας να γίνουν γρήγορα πράξη.

Στο Θιάκι ξαναβγήκε για τρίτη φορά και με συντριπτική πλειοψηφία ο Σπύρος Αρσένης κι αυτό βέβαια εκφράζει την καθολική αναγνώριση της προσφοράς του.

Η εκλογή γέων ανθρώπων με αγωνιστικές περγαμνές δημιούργησε ένα κλίμα αισιοδοξίας, κλίμα που η δραστηριότητα των πρώτων μηνών α πόλυτα δικαιολογεί.

Αναμφισβήτητο το έργο που έχουν αναλάβει είναι πολύ δύσκολο, σε μια εποχή μάλιστα οικονομικής κρίσης.

Εμείς αφού τους ευχηθούμε καλή ε-

Συμφωνήθηκε να δημιουργηθεί γρήγορα ένα πλαίσιο μόνιμης συνεργασίας, ώστε η συμμετοχή των συντοπίτικων σωμάτων να είναι ουσιαστική και να μην περιορίζεται μόνο στην οικονομική βοήθεια.

Ας προσπαθήσουμε όλοι να μην μείνουμε στην καλή αρχή.

ΠΑΛΙΟ ΚΑΙ ΝΕΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ

Δεν υπάρχει αμφιβολία πως μέσα στη γενικότερη εγκατάλειψη των νησιών μας μετά τους σεισμούς, το οξύ-

ΕΚΔΗΛΩΣΗ

Πραγματοποιείται στις 18 του Μάρτη, ημέρα Παρασκευή κι ώρα 9.30 μ.μ., ο ετήσιος αποκριάτικος χορός της ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ «ΤΟ ΔΟΛΙΧΙΟΝ» στο παραλιακό κέντρο ΑΘΗΝΑΙΑ (πρώην ΑΣΤΕΡΙΑ Γλυφάδας).

Το πρόγραμμα παισιώνουν οι καλλιτέχνες Ν. Δημητράτος, Β. Ζήλου, Δ. Ξενίδης, Κ. Μαρακή.

Πληροφορίες στα τηλέφωνα:

Θωμά Ελένη 4177717

Σακελλαροπούλου Ερασμία 9568252

Τσελέντη Ελένη 4952469

ΕΙΔΗΣΕΙΣ - ΣΧΟΛΙΑ

**ΚΑΡΝΑΒΑΛΙ ΣΤΟ
ΑΡΓΟΣΤΟΛΙ.**

Την Παρασκευή 11 Μαρτίου αρχίζουν στο Αργοστόλι οι εκδηλώσεις του φετινού Καρναβαλιού, με διάλεξη, που θα δοθεί στην αίθουσα της βιβλιοθήκης για το σατυρικό ποιητή της Κεφαλονιάς Γιώργο Μολφέτα από το λογοτέχνη Κώστα Βαλέτα.

Οι εκδηλώσεις θα κορυφωθούν την Κυριακή 20 Μαρτίου και την άλλη μέρα στη Λάσση θα γίνουν τα πατροπαράδοτα κούλουμα.

Το πλήρες πρόγραμμα:

Παρασκευή 11 Μαρτίου:

—Διάλεξη στη βιβλιοθήκη για το σατυρικό Κεφαλονίτη ποιητή Γιώργο Μολφέτα από το Λογοτέχνη κ. Βαλέτα και απαγγελία ποιημάτων του από

τους ηθοποιούς Μάνο Βενιέρη και Μαρία Μπονίκου.

Σάββατο 12 Μαρτίου:

—Καντρίλιες και Γαϊτανάκι από Ληξουριώτικο συγκρότημα και

—Χορός από το συγκρότημα Ζακύνθου «Φιόρο του Λεβάντε».

Κυριακή 13 Μαρτίου:

—Είσοδος Καρνάβαλου στην πόλη στις 3 μ.μ. με τη συνοδεία της μπάντας Αργοστολιού

—Παιδικός Χορός

—Παρλάτα από ηθοποιούς Μάνο Βενιέρη και Μαρία Μπονίκου

—Χορός από συγκρότημα της Λευκάδας και του πολιτιστικού συλλόγου «Μπάλλου».

Τρίτη 15 Μαρτίου:

—Καραγκιόζης στο Γηροκομείο Αργοστολιού και στο συνοικισμό Κοκολάτα από Τάσο Γεωργιάδη.

Τετάρτη 16 Μαρτίου:

—Καραγκιόζης στην πλατεία
—Κωμικό σκετς και σκετς ηθογραφίας της εποχής.

Πέμπτη 17 Μαρτίου:

—Παράσταση Καραγκιόζη στο συνοικισμό Κομποθεκράτα και στον οίκο Ευγηρίας.

Σάββατο 19 Μαρτίου:

—Θεατρική παιδική παράσταση από θίασο «Αρλεκίνο» με το έργο: «Εκπληκτικός μηχανικός».

Κυριακή 20 Μαρτίου:

—Παρέλαση και διαγωνισμός για το πιο παράξενα τροποποιημένο όχημα στις 11 π.μ.

—Λαϊκό πανηγύρι στην πλατεία με φαγητό και κρασί ρομπόλα

—3 μ.μ. παρέλαση αρμάτων και μασκαράτων

—Χορός από συγκρότημα Μπάλλου, Βαλσαμάτων και αδελφότητας Πειραιά

—Ανάβαση σε λαδωμένο στύλο και κυνήγι λαδωμένου γουρουνιού.

—9 μ.μ. καθιερωμένος χορός μεταμφιεσμένων στο κέντρο Λιμανάκι.

ΚΑΘΑΡΗ ΔΕΥΤΕΡΑ 21 Μαρτίου:

—11 π.μ. παραδοσιακά κούλουμα στη Λάσση

—Διαγωνισμός με βραβείο στον καλύτερο κερωμένο χαρταετό.

—Μουσική από μπάντα Αργοστολιού

—Χορευτικό συγκρότημα Αδελφότητας Πειραιά.

**ΚΑΡΝΑΒΑΛΙ...
ΚΑΙ ΣΤΟ ΛΗΞΟΥΡΙ**

ΚΥΡΙΑΚΗ 6 ΜΑΡΤΙΟΥ

πρωί: άνοιγμα εκδηλώσεων καρναβαλιού με φιλαρμονική - μασκαράτες - κλόουν.

απόγευμα: συναυλία φιλαρμονικής στην κεντρική πλατεία.

ΤΕΤΑΡΤΗ 9 ΜΑΡΤΙΟΥ

απόγευμα: ντόπια χορευτικά συγκροτήματα, κινηματογραφική βραδυά.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 11 ΜΑΡΤΙΟΥ

απόγευμα: καντρίλιες και γαϊτανάκι από χορευτικό συγκρότημα Δήμου Ληξουριού.

ΣΑΒΒΑΤΟ 12 ΜΑΡΤΙΟΥ

απόγευμα: συγκρότημα Λευκάδας - Μασκαράτες - Παρλάτες - παιδικός χορός μασκέ.

ΚΥΡΙΑΚΗ 13 ΜΑΡΤΙΟΥ

πρωί: αναβίωση πλανοδίων τύπων Ληξουριού - σακκουλοδρομίες - κουταλοδρομίες.

απόγευμα: είσοδος Καρνάβαλου με τη συνοδεία φιλαρμονικής - χορευτικό συγκρότημα Ζακύνθου - μασκαράτες - κλόουν - λαϊκός χορός μασκέ.

ΔΕΥΤΕΡΑ 14 ΜΑΡΤΙΟΥ

βράδυ: Καραγκιόζης.

ΤΡΙΤΗ 15 ΜΑΡΤΙΟΥ

βράδυ: συναυλία παιδικής μαντολινάτας Δήμου Ληξουριού.

ΤΕΤΑΡΤΗ 16 ΜΑΡΤΙΟΥ

απόγευμα: επίσκεψη καρνάβαλου στο Αργοστόλι με τη συνοδεία της Φιλαρμονικής όπου στην κεντρική πλατεία θα χορέψει το χορευτικό συγκρότημα του Δήμου Ληξουριού τις καντρίλιες.

ΠΕΜΠΤΗ 17 ΜΑΡΤΙΟΥ

κινηματογραφική βραδιά.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 18 ΜΑΡΤΙΟΥ

ο συμπολίτης μας ταχυδακτυλουργός Λαμάρ

ΣΑΒΒΑΤΟ 19 ΜΑΡΤΙΟΥ

Χορευτικό συγκρότημα Αδελφότητας Κεφαλλήνων και Ιθακηνίων Πειραιά - παιδικό θέατρο Αρλεκίνος.

ΚΥΡΙΑΚΗ 20 ΜΑΡΤΙΟΥ

1. Παρέλαση αρμάτων - μασκαράτων - κλόουν - χορευτικών συγκροτημάτων.

2. Εκδηλώσεις στην κεντρική πλατεία με σκετς - σάτυρες - χορευτικά και παλιά αποκριάτικα τραγούδια από χορωδία Δήμου Ληξουριού.

3. Βεγγαλικά - λαμπαδοφορίες - κάψιμο καρνάβαλου.

4. Επίσημος χορός στην Φιλαρμονική Σχολή Ληξουριού.

ΚΑΘΑΡΗ ΔΕΥΤΕΡΑ 21 ΜΑΡΤΙΟΥ

πρωί: Κούλουμα στην κεντρική πλατεία του Δήμου με ντόπια χορευτικά συγκροτήματα - λαϊκούς χορούς και τραγούδι.

απόγευμα: πατροπαράδοτη μετάβαση στον Κεχριώνα με συμμετοχής της Φιλαρμονικής.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Όλη την τελευταία βδομάδα θα υπάρχει στην κεντρική πλατεία περίπτερο με δωρεάν κρασί.

ΝΑ ΤΙΜΗΘΕΙ

Ο Ιούλιος Τυπάλδος - Πρετεντέρης είναι ένας αισθαντικός λυρικός ποιητής γέννημα του Ληξουριού.

Θεωρείται ο μεγαλύτερος ποιητής της Κεφαλονιάς. Θαυμαστής του Σολωμού και οπαδός του δημοτικισμού είναι ένας από τους δημιουργούς της λυρικής μας γλώσσας.

Μεγάλος επίσης πατριώτης, πιστός στα κηρύγματα του Ρήγα για την ένωση και τη συνεργασία των λαών της βαλκανικής.

Έγραψε ποιήματα βασισμένα στη λαϊκή παράδοση που αποστήθισε ο λαός και μερικά συμπεριλήφθηκαν και

σε συλλογές δημοτικών τραγουδιών, όπως το παρακάτω:

**Έχετε γεια ψηλά βουνά και
κρυσταλλένιες βρύσες
χαράματα με τις δροσιές, νύχτες
με το φεγγάρι,
και σεις, μαύρα κλεφτόπαιδα,
που την Τουρκιά ετρομάξετε!**

Πολλά από τα ποιήματα του μελοποιήθηκαν κι έγιναν πραγματικά λαϊκά τραγούδια.

Ο Ιούλιος Τυπάλδος τραγούδησε επίσης τον έρωτα με στοίχους που θεωρούνται από του πιο μουσικούς του νεοελληνικού λυρισμού.

**Εσύ που πρώτη επρόβαλες
σαν όνειρο μπροστά μου
κι άναψες πάθη ακοίμητα στην
άδολη καρδιά μου**

**α! πού σαι πές, μου αγάπη
μου, πού σαι γλυκειά μου ελπίδα
την γην έχεις πατρίδα
ή τάστρα του ουρανού;**

Συμπληρώνονται φέτος 100 χρόνια από το θάνατο του Ιούλιου Τυπάλδου, που γεννήθηκε στο Ληξούρι το 1814 και πέθανε στην Κέρκυρα το 1883.

Καλούμε λοιπόν τους τόσους Κεφαλονίτες φιλόλογους και λογοτέχνες να μας θυμίσουν με άρθρα, εργασίες και εκδηλώσεις τον Ιούλιο Τυπάλδο.

Προτείνουμε ακόμη στο Δήμαρχο του Ληξουριού Μάκη Θεοτοκάτο να οργανώσει κάποιες εκδηλώσεις για να τιμηθεί ο μεγαλύτερος Κεφαλονίτης ποιητής.

Μαραβέγιας και ο γνωστός στους αναγνώστες μας από τα ποιήματά του **Μάκης Τζιλιάνος**.

ΜΕ ΔΥΟ ΣΥΜΠΑΤΡΙΩΤΕΣ

Σημαντικό γεγονός για την ελληνική λογοτεχνία μας είναι η ίδρυση στη Ν. Υόρκη της Εταιρίας Λογοτεχνών Αμερικής, που στοχεύει στη προστασία, προβολή, διατήρηση και ανάπτυξη της Ελληνικής γλώσσας και λογοτεχνίας και η συμβολή της στην πολιτιστική Δράση της Ομογένειας.

Σχετική εκδήλωση για την ίδρυση της εταιρείας έγινε από το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών του Ελληνικού Προξενείου της Αμερικανικής μεγαλούπολης, συγκεντρώθηκαν δε πολλοί εκπρόσωποι του ομογενειακού και του αμερικανικού πνευματικού και δημοσιογραφικού κόσμου. Στα ιδρυτικά μέλη που έχουν γεννηθεί στην Ελλάδα, αλλά δημιουργούν λογοτεχνικά έργα στην Αμερική σημαντικής αξίας είναι και δύο συμπατριώτες μας ο **Διονύσης**

ΒΡΕΘΗΚΕ ΣΤΗ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑ

Τον Κατζούρμπο του Ρεθυμνιώτη ποιητή Χορτάτζη (1550 - 1637) ανέβασε το Εθνικό θέατρο. Ο Κατζούρμπος που γράφτηκε γύρω στα 1600 ήταν η χαμένη κωμωδία του Γιώργου Χορτάτζη ως το 1930 που βρέθηκε στην Κεφαλονιά από το Λίνο Πολίτη.

Ο Λίνος Πολίτης όπως λέει ο ίδιος είχε το χειρογράφο περαστικό από την Κεφαλονιά και φρόντισε να το αποκτήσει η Εθνική Βιβλιοθήκη και το 1964 έδωσε την πρώτη έκδοσή αυτής της υπεράτης κωμωδίας, πλούσια σε εικόνες και ζωηρό χιούμορ.

Για την απώλεια του Κατζούρμπου υπήρχε μόνο η μαρτυρία του Ρεθυμνιώτη ποιητή Μαρίνου Τζάνε Μπουνιαλή

**Βοηθήστε την
Αδελφότητα
διαδίδοντας το
περιοδικό μας**

ΕΙΔΗΣΕΙΣ - ΣΧΟΛΙΑ

που 65 χρόνια αργότερα από τη γραφή του αναφέρει το Χορτάτζη σαν τον ποιητή που «έκαμε την πανώρια του με ζαχαρένια χείλη μαζί με τον Κατζούρμπο του την άξια Ερωφίλη». Η χαρούμενη αυτή κωμωδία βρέθηκε όπως είπαμε στην Κεφαλονιά και είναι αυτό ένα ακόμη δείγμα του μεγάλου ανταριάσματος της επτανησιακής με την Κρητική Σχολή, της κοινής Νεοελληνικής Αναγεννησιακής Λογοτεχνίας στην Επτάνησο και Κρήτη.

Η ΚΕΦΑΛΟΝΙΑ ΠΕΘΑΙΝΕΙ

Η Κεφαλονιά δε γεννάει: 235 παιδιά γεννήθηκαν το 1980, 251 το 1981. Μια ματιά πιο παλιά. Το 1960 είχαν γεννηθεί 920 παιδιά. Το 1961 803

Η Κεφαλονιά γερνάει: Το 1961 το ποσοστό των παραγωγικών ηλικιών (δηλαδή από 15 - 44 ετών) ήταν το 35,3 % του συνολικού πληθυσμού. Το 1971

το ποσοστό αυτό μειώνεται στο 30,9 %. Αντίστοιχα ανεβαίνει το ποσοστό των μεγάλων ηλικιών (από 65 και πάνω) από 13,9 % το 1961, σε 18,9 % το 1971. Φαντάζεται βέβαια κανείς τα αντίστοιχα ποσοστά της απογραφής του 1981.

Η Κεφαλονιά πεθαίνει: 529 κεφαλονίτες πέθαιναν το 1980, 544 το 1981. Είναι πραγματικά εκπληκτικό ότι 20 χρόνια πριν, το 1960, με πολύ μεγαλύτερο πληθυσμό οι θάνατοι ήταν λιγότεροι: 476.

Από τη διαφορά των γεννήσεων από τους θανάτους μόνο, ο πληθυσμός της Κεφαλλονιάς μειώνεται κατά 300 άτομα το χρόνο! Προσθέστε και την αιμοραγία της μετανάστευσης και θάχετε όλη την εφιαλτική εικόνα του δημογραφικού προβλήματος.

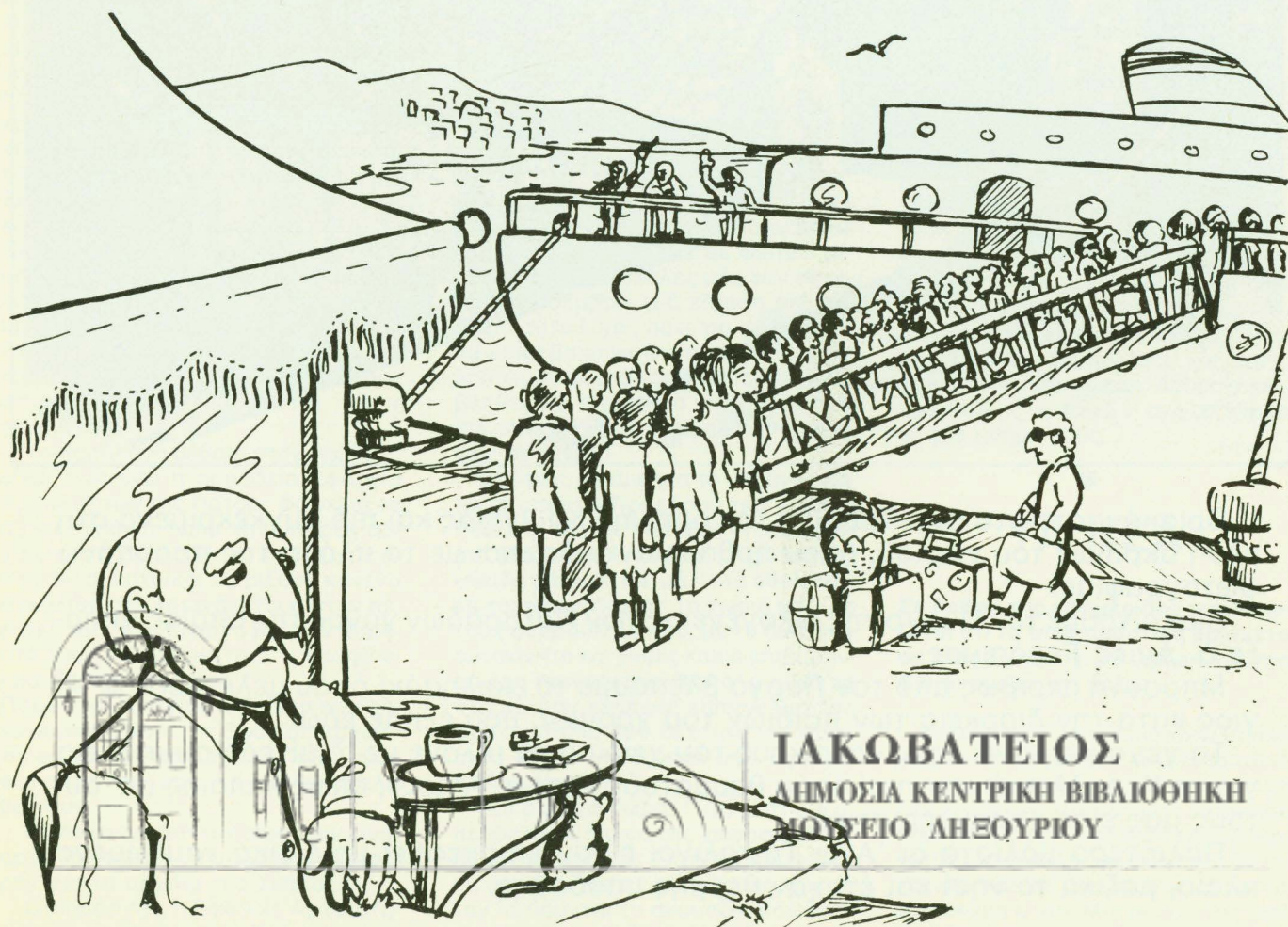
Δεν είναι βέβαια δυνατό αυτή η κατάσταση να εξηγηθεί με τη φτώχεια του νησιού ούτε με το «άνησυχο πνεύ-

μα» του Κεφαλονίτη. Η ιστορία θα καταλογίσει - αν δεν το έχει ήδη κάνει - τις ευθύνες.

Η σημερινή όμως κυβέρνηση, που όχι μονάχα ισχυρίζεται αλλά και το αποδεικνύει πως έχει επιλέξει την επίπονη προσπάθεια της ανασυγκρότησης της επαρχίας, έχει και το ιστορικό χρέος να μην μας αντιμετωπίσει απλά σαν ένα προβληματικό νομό.

Η Κεφαλονιά και το Θιάκι, δυο νησιά καμάρι του Ελληνισμού από τα βάθη της ιστορίας, κινδυνεύουν. Δεν μας αρκούν οι αυξημένες πιστώσεις, που δόθηκαν. Χρειάζεται τρομακτική προσπάθεια για ν' αναπτυχθεί κάθε παραγωγική δυνατότητα σε όλους τους τομείς.

Πρέπει να ολοκληρωθούν με τη μεγαλύτερη δυνατή ταχύτητα οι μελέτες που το Νομαρχιακό Συμβούλιο ε-πρότεινε ώστε γρήγορα ν' αξιοποιηθούν οι βασικοί πλουτοπαραγωγικοί πόροι των νησιών.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

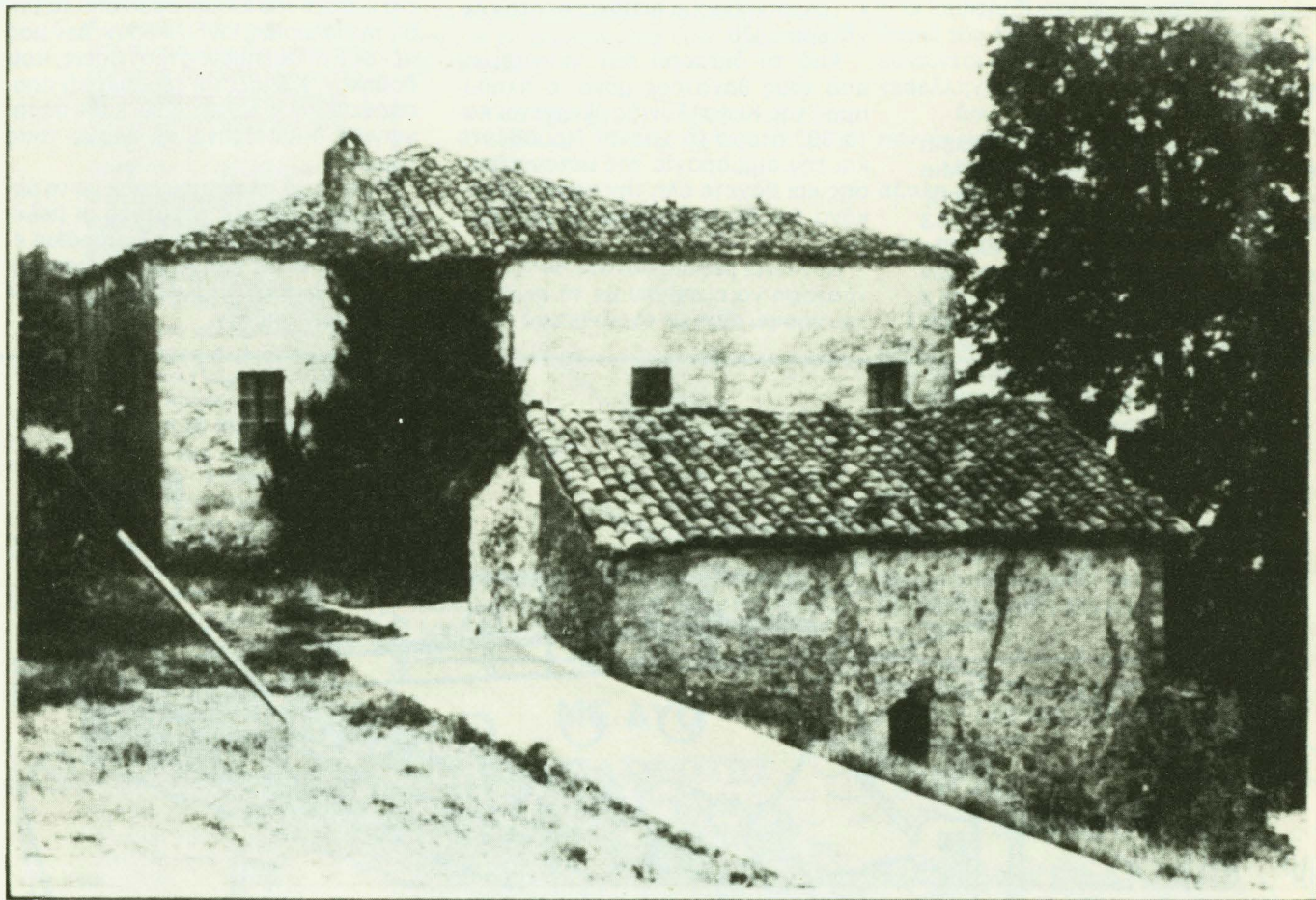
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ

ΕΔΩ

ΓΕΝΝΗΘΗΚΕ

Ο ΑΓΙΟΣ

Βρισκόμαστε στα άνω Τρίκαλα της ορεινής Κορινθίας και πιο συγκεκριμένα στη μέση ακριβώς του χωριού, όπου ήρθαμε αντιμέτωποι με το πλάνο της παραπάνω φωτογραφίας.

Διακρίνουμε τον Πύργο της οικογένειας των Νοταράδων γόνος της οποίας υπήρξε ο Άγιος Γεράσιμος..

Μπροστά ακριβώς από τον Πύργο βλέπουμε το εκκλησάκι όπου μελετούσε ο Άγιος κατά την διάρκεια των παιδιών του χρόνων, που έζησε εδώ.

Το γεγονός κάνει τους κατοίκους του χωριού να μιλάνε με ιδιαίτερη συμπάθεια για τη Κεφαλλονιά «τό νησί όπου θαυματούργησε ο Άγιος», όπως κάποιος απ' αυτούς μας είπε χαρακτηριστικά.

Παλιότερα μάλιστα οι Άνω Τρικαλινοί είχαν επισκεφθεί με ειδικά ναυλωμένο πλοίο, μαζικά το νησί και έτυχαν θερμής υποδοχής.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΕΦΑΛΟΝΙΤΙΚΟ ΚΑΙ ΘΙΑΚΟ ΤΥΠΟ

αλλαγή

ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΤΗΣ ΣΚΑΛΑΣ:

**Οι ξένοι
αρχαιοκάπηλοι
τα ξέρουν**

...η πολιτεία τα ξέρει;

Δεν θα ήταν υπερβολή αν λεγαίμε πως οι ξένοι αρχαιοκάπηλοι γνωρίζουν πολύ καλά πως η περιοχή της Σκάλας είναι πλούσια σε αρχαιολογικούς θησαυρούς, ενώ η Ελληνική Πολιτεία φαίνεται να το αγνοεί ή τουλάχιστον... να το έχει ξεχάσει. Τι άλλο να πούμε, όταν από το 1960 περίπου που έγιναν οι μοναδικές ανασκαφές και έρευνες δεν έχει ξαναγίνει τίποτε. Ή τι άλλο να πούμε όταν τα καταπληκτικά και μοναδικά ψηφιδωτά της Σκάλας κοντεύουν να τα ξεχάσουν ακόμα και αυτοί οι τουριστικοί οδηγοί... Δεν θα πούμε βέβαια για τους τυχόν υποθαλάσσιους αρχαιολογικούς θησαυρούς, γιατί σίγουρα θα θεωρηθούμε υπερβολικοί από τους αρμόδιους. Οι ντόπιοι όμως έχουνε να λένε για τους αλλοδαπούς βατραχανθρώπους που συχνά εμφανίζονται στην περιοχή...

Το παράλογο βέβαια στην υπόθεση είναι πως ενώ η αρμόδια Εφορεία Αρχαιοτήτων της Πάτρας φαίνεται να αγνοεί χρόνια τώρα την ύπαρξη αρχαίων στη Σκάλα, όσες φορές χρειάστηκαν οι κάτοικοι να ρίξουν κανένα ογκόλιθο στο λιμανάκι τους στην περιοχή του Άη Γιώργη βρήκαν μπροστά τους να ορθώνεται... η γραφειοκρατία της Εφορείας!! Παράλογα πράγματα βέβαια που μόνο οι μανδρινί της Εφορίας Αρχαιοτήτων και του Υπουργείου Πολιτισμού φαίνεται να μην τα πολυκαταλαβαίνουν.

Πιστεύουμε πάντως πως πριν είναι αργά θα πρέπει να υπάρξει ενδιαφέρον για τα αρχαία της Σκάλας.

Ο Νομάρχης, η Εφορεία Αρχαιοτήτων και το Υπουργείο Πολιτισμού έ-

χουν το λόγο...

«Ακρόπολις»

«Η Κεφαλονιά θυμάται τις μαύρες μέρες του 53».

«Βράζει το Ιόνιο».

«Δεκάδες σπίτια γκρεμίστηκαν και εκατοντάδες είναι ακατοίκητα...»

Αυτά ανήκουνε στη φαιδρή «Ακρόπολη».

Ποιά ανομολόγητα μεγαλοσυμφέροντα οδηγούνε την εφημερίδα σε βάρος του συμφέροντος του λαού μας;

Μήπως τουριστικά μονοπωλιακά συγκροτήματα που εδρεύουν σε άλλα μέρη της χώρας; όπως ακούστηκε και στο δημοτικό Συμβούλιο;

✱

ΝΕΑ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑ

«Έδώ ο Κόσμος χάνεται...»

ΕΝΩ η Κεφαλονιά πνίγεται όλο και περισσότερο απ' τα σκουπίδια, πράγμα που καταγγείλαμε με φωτο - ρεπορτάζ απ' τις στήλες μας τον περασμένο Νοέμβριο, μία είδηση απ' τον Πόρο ούτε λίγο, ούτε πολύ, έρχεται να επιβεβαιώσει ότι η μοίρα του ταιλαίωρου αυτού τόπου είναι να μεταβληθεί σε απέραντο σκουπιδότοπο και μάλιστα με τη συμβολή αστυνομικών οργάνων!

Βεβαίως μιλάμε για το γεγονός κατά το οποίο ο Πρόεδρος του Χωριού Πόρου κ. Μάκης Μεταξάς «γράφτηκε» απ' τον χωροφύλακα της Κοινότητας επειδή μάζευε, και μάλιστα εθελοντικά τα σκουπίδια απ' το χωριό μαζί με τους συμβούλους του, με το δικό του αυτοκίνητο και χωρίς καμιά επιβάρυνση της Κοινότητας! Και όλα αυτά τη στιγμή που κανένας επαγγελματίας φορτηγατζής δεν δέχτηκε να κάνει αυτή τη δουλειά μετά από σχετικό διαγωνισμό!

Και ρωτάμε τώρα: Γιατί αυτός ο υπερβολικός ζήλος της χωροφυλακής προς το καθήκον; Γιατί η χωροφυλακή δεν δείχνει τις ικανότητές της, όταν πετιούνται τα σκουπίδια εδώ κι εκεί, παρά τις επιδεικνύει όταν αυτά...

μαζεύονται;

Είναι βέβαια ατυχής η περίπτωση και δεν μπορούμε να καταλάβουμε τι είδους εξηγήσεις μπορεί να δώσει η Αστυνομική αρχή. Αν όμως ανατρέξει στο ότι ο Πρόεδρος του Πόρου δεν είχε τα απαραίτητα δικαιολογητικά θα μας ενθυμίσει αμέσως την παροιμία «εδώ καράβια χάνονται... κ.τ.λ.».

Ο Μίμης Σκούρης

ΕΦΤΑ χρόνια πέρασαν από τότε (28.1.76) που ο Κεφαλονίτης συγγραφέας Μίμης Σκούρης άφηνε την τελευταία του πνοή σ' ένα διαμέρισμα του Παγκρατίου ξεχασμένος απ' όλους - κι απ' το μοναδικό γιό του ακόμη. Εφτά χρόνια πέρασαν από τότε και κανένας - μα κανένας - Κεφαλονίτης δεν θυμήθηκε το μικροσκοπικό εκείνο γεροντάκι που ήταν μιά ζωντανή διαφήμιση του σπινθηροβόλου κεφαλονίτικου πνεύματος. Με δικές μας ενέργειες μόλις κατορθώθηκε να περισωθούν - μερικοί τόμοι απ' τις «Μπενετάνες» πιέζοντας τότε - την Αδελφότητα Πειραιώς να τους αγοράσει. Όμως η περιουσία του Σκούρη βγήκε υστερότερα «στο σφυρί» και μαζί με όλα τα προσωπικά του αντικείμενα χάθηκαν και τα πολύτιμα χειρόγραφα του 2ου τόμου των Μπενετάνων. Αυτή δυστυχώς είναι η μοίρα εκείνων που προσφέρουν πραγματικά στην κοινωνία μας: Να πεθαίνουν θεόφτωχοι και ξεχασμένοι και να μη συγκινείται κανένας απ' όσους ανακατεύονται με τα κοινά ν' ανάψει ένα κερί στη μνήμη τους...

✱

ΤΑ ΝΕΑ

Σε άρθρο της εφημερίδας υποστηρίζεται ότι το εκκλησιαστικό βρίσκεται σε ένταση και όχι σε ύφεση και γράφει ανάμεσα στ' άλλα:

Δυστυχώς τ' ανωτέρω είναι σημεία καιρών ότι το μεγάλο εκκλησιαστικόν μας εφημεριόφιλο πλάσμα φαίνεται δεν εννοεί να σταματήσει όχι μόνον σημεριν με την κρατούσαν ανώμαλον κατάστασιν, αλλά, ως φαίνεται, θα συνεχίσει και εις το μέλλον, έστω και εάν ακόμη ο νυν Μητροπολίτης καθ' οιονδήποτε τρόπον αποχωρήσει της

Επιλογή από τις εφημερίδες των νησιών μας.

Μητροπόλεως και όταν ακόμη εκλεγεί νέος Μητροπολίτης, του οποίου το ποιμαντικόν έργον θα είναι μαρτυρικόν και εάν μάλιστα είναι και Κεφαλήν.

Ευχόμεθα να μη γίνωμεν κακοί μάν-τες και ας διαψευσθώμεν, αλλά να τελειώσει η από πενταετίας αρξαμένη μεγάλη εκκλησιαστική ανωμαλία και αναταραχή και όλοι μας που εδεινοπαθήσαμεν και εξετέθημεν ανά το πανελλήνιον να εύρωμεν γαλήνην και χριστιανικήν αγάπην, ειρήνην και ομόνοιαν, αλλά πώς και πότε; Αυτό είναι το μεγάλο αναπάντητο ερώτημα.

Πάντως εκ των μέχρι τούδε γεγονότων εδικαιώθημεν πλήρως ότι πρόκειται περί εντάσεως και όχι υφέσεως του εκκλησιαστικού.

Γ.Α.Γ.

Υ.Γ. Ότε εγράφομεν τα ανωτέρω ακόμη δεν είχομεν υπόψιν μας τα πραγματικά γεγονότα ως δημοσιεύονται εις τας τοπικάς εφημερίδας.

Ήδη όμως ότε ελάβομεν γνώσιν, μετά λύτης μας, διαπιστώσαμεν ότι κατά την επίσημον εορτήν των Θεοφανείων, εγένετο μία όχι τιμητική, αλλά αδικαιολόγητος ενέργεια, η οποία επίκρανε τόσο πολύ τον ΕΙΡΗΝΟ-ΠΟΙΟΝ ΤΟΠΟΤΗΡΗΤΗΝ κ. ΠΟΛΥ-ΚΑΡΠΟΝ, ο οποίος κατά την επίσημον ταύτην ημέραν επροτίμησεν αντί να παραστή εις την έδραν τοι' - την Κέρκυραν - κατά την κατάδυσιν του Τιμίου Σταυρού, να μας τιμήσει με την παρουσίαν του και να παραστεί εις την εδώ τελετήν και ηναγκάσθη να ειπή εις περιστοιχιζοντας αυτόν ιερείς: «Πάρετε σεις τον Σταυρό και κάμετε την Βάπτισιν - όπως αυτοί θέλουν - και εγώ αποχωρώ».

Γ.Α.Γ.

*

Η ΦΩΝΗ

Έχουν ληφθεί όλα τα μέτρα ώστε ν' απορροφηθούν;

ΕΞΑΚΟΣΙΑ πενήντα περίπου εκατομμύρια είναι ο προϋπολογισμός των δημόσιων επενδύσεων του 1983 για τον νομό μας. Πόσο πραγματικά φανταστικό. Με τόσα λεφτά πολλά

μπορούν να γίνουν όμως τίθεται το μόνιμο ερώτημα: Θα μπορέσουν να απορροφηθούν όλα αυτά τα χρήματα μέσα σ' ένα χρόνο; Είναι τόσο καλά οργανωμένες οι υπηρεσίες μας, ώστε να κατανέμουν σωστά την εκτέλεση και την περάτωση των έργων; Υπάρχουν τ' απαιτούμενα συνεργεία; Όταν κυβερνούσε η δεξιά κάθε χρόνο μοίραζε στα χαρτιά εκατομμύρια, εν γνώσει της, ότι δεν πρόκειται ποτέ ν' απορροφηθούν. Ο εκάστοτε υπουργός ή υφυπουργός που ερχόταν στη Νομαρχία μας προγραμάτιζε σε δευτερόλεπτα έργα και έδινε αφειδώς λεφτά. Φυσικά στο τέλος του χρόνου τα χρή-

ματα επιστρέφονταν στη βάση τους. Δεν μπορούμε να ισχυριστούμε, ότι θα συμβεί το ίδιο και τώρα. Όμως αν τα 600 εκατομμύρια δεν απορροφηθούν, τουλάχιστον κατά 2/3, τότε θα δοθεί τροφή να ισχυριστούν, ότι τότε και τώρα «βράζουμε στο ίδιο καζάνι». Ελπίζουμε ότι οι αρμόδιες υπηρεσίες έχουν προβλέψει σωστά όλες τις πτυχές του τεράστιου αυτού θεάματος. Και προπάντων ότι η αύξηση των πιστώσεων κατά 100% από πέρσι δεν αποτελεί μόνη της θετική και μάλιστα θεαματική ενέργεια. Γιατί ταυτόχρονα δημιουργεί και πρόσθετες υποχρεώσεις.

ΤΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΣΕΙΣΜΙΚΑ ΑΨΥΧΟΛΟΓΗΤΑ

Ο εγκέλαδος μας ξαναθυμήθηκε. Τα σπίτια μας ξαναχόρεψαν στο ξέφερνο ρυθμό του σεισμού ανόδυνα. Και μεις για μια ακόμα φορά δεχτήκαμε το ψυχολογικό κλονισμό του εγκέλαδου. Οι εφημερίδες βρήκαν ύλη και έγραψαν μυθιστορήματ κάνοντας πολλές φορές και ανόητο χιούμορ. Η Πολιτεία έθεσε σε ενεργοποίηση τον Κρατικό μηχανισμό για αντιμετώπιση της κατάστασης. Ο Κεφαλονίτης υπουργός κ. Τρίτσης θυμήθηκε τη Κεφαλονιά και ήρθε με ελικόπτερο μαζί με τον καθηγητή κ. Δρακόπουλο και σεισμολογικό συνεργείο. Όλα αυτά συνθέτουν μια ψυχολογική φορά εκδηλώσεων σε μια κατάσταση ανησυχίας του ανθρώπινου δυναμισμού του σεισμικού χώρου. Υπάρχουν όμως, και τα παρατάγουδα που δεν πρέπει να περάσουν ασημειωτά:

Πρώτον: Η τραγική από κάθε άποψη συνέντευξη του καθηγητή κ. Δρακόπουλου στην ΕΡΤ μια ή δύο μέρες μετά το σεισμό 6,5 Ρίχτερ που είχε επίκεντρο 40 χιλιόμετρα νοτιοδυτικά της Κεφαλονιάς.

Ενώ ακόμη ο σεισμός μας χόρεψε ακούσαμε τον κ. Καθηγητή να δηλώνει

ότι από τη σεισμική ζώνη του Ιονίου δεν απειλείται η Αθήνα και εξαίρεσε κάποια περίχωρα του Πειραιώς. Δεν σκέφτηκε ο κ. Καθηγητής ότι η δύλωσή του βομβάρδιζε το χαμηλό ηθικό των δεινοπαθούντων Κεφαλονιτών και Ζακυνθινών; Και οι αρμόδιοι της ΕΡΤ γιατί άφησαν να βγει στον αέρα αυτή η τορπίλλη;

Δεύτερον: Η τόσο γρήγορη αναχώρηση του κ. Τρίτση και του κ. Δρακόπουλου λίγες ώρες μετά την άφιξή τους, ήταν κάτι το απροσδόκητο και ανεξήγητο που δυνάμωνε τις ανησυχίες και έφερε αντίθετο αποτέλεσμα από κείνο που επιδιωκόταν. Τόσο ο κ. Τρίτσης δεν μπορούσε να διανυκτερεύσει κοντά στους συμπατριώτες του; Μη μας πουν για ανειλημμένες υποχρεώσεις γιατί σε τέτοιες περιπτώσεις όλα παραμερίζονται και εξ άλλου το ελικόπτερο ήταν απεικόνιο για να πάρει το κ. Υπουργό. Ένα βράδι ήταν όλο και όλο. Δικαιολογημένα λοιπόν σεισμολογικός έλεγε: Θα περνάγαμε την σεισμική περίοδο με λιγότερη ανησυχία αν δεν υπήρχε ο κ. Δρακόπουλος και αν δεν έφευγε τόσο γρήγορα ο Υπουργός μας.

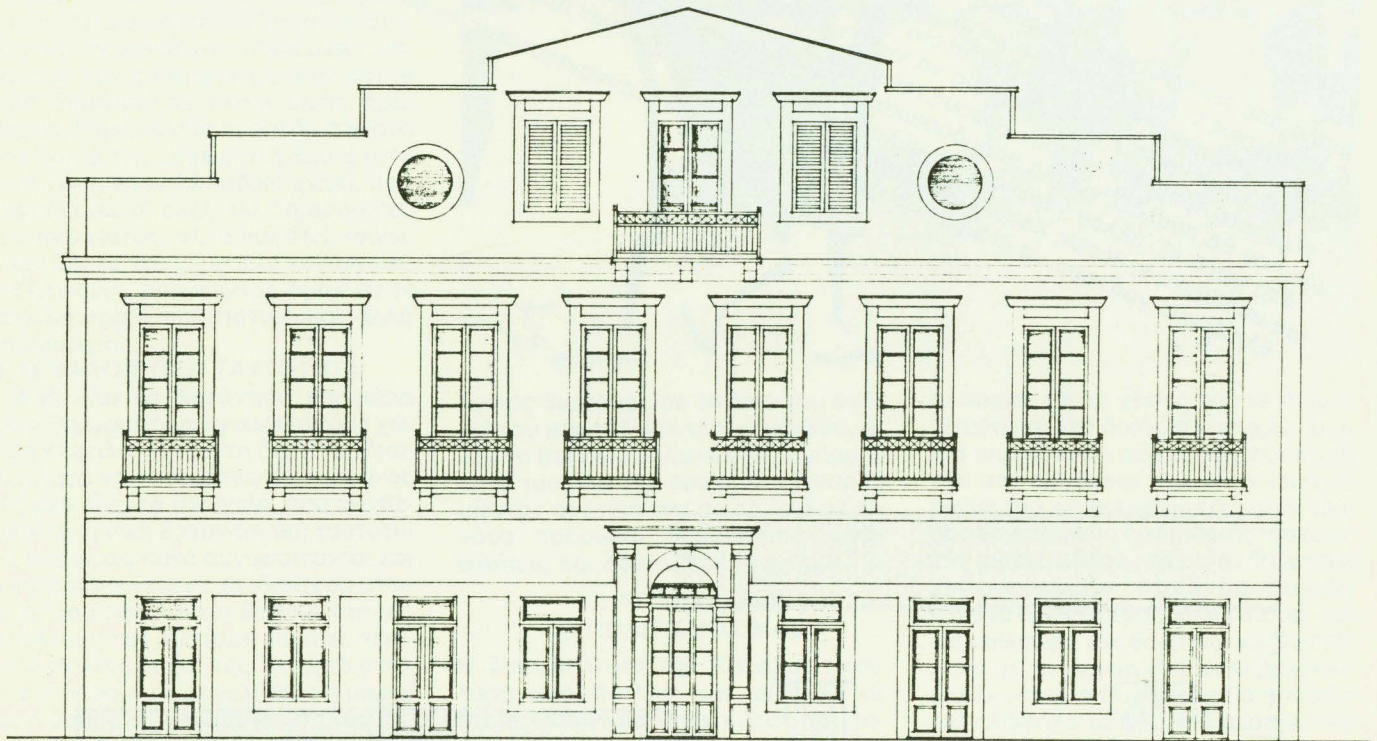
ΓΙΑ ΤΟΝ κ. ΝΟΜΑΡΧΗ

Ο γύρος της λίσσης είναι ο μοναδικός τουριστικός δρόμος που έχει το Αργοστόλι, με πολύ μεγάλη κίνηση το καλοκαίρι από τους τουρίστες, αλλά και αρκετή το χειμώνα από τους ντόπιους περιπατητές.

ΞΑΝΑΓΕΝΝΙΕΤΑΙ

Το παλιό Δημαρχείο της Ιθάκης

Στο Βαθύ αναστηλώνεται το Παλιό Δημαρχείο. Η πρωτοβουλία εδώ ανήκει στους κληρονόμους του Ε. Κασσιάνου, που ήταν ο τελευταίος ιδιοκτήτης του παραδοσιακού σπιτιού.

Το σπίτι έχει μια ενδιαφέρουσα ιστορία.

Άρχισε να το φτιάχνει ο γιατρός Νικόλας Καραβίας Γρίβας που δούλευε στην Κωνσταντινούπολη και όταν αυτός πέθανε, το συνέχισε ο γιός του, που μόλις όμως το τέλειωσε το πούλησε στον Πάνο Δενδρινό - Αντραιέλη που είχε έρθει από τη Ρουμανία. Ήταν ιδιοκτήτης Καζίνο στη Βεσσαραβία και είχε σλέπια (ποταμόπλοια) στο Δούναβη.

Η πλάκα με το όνομα του υπήρχε στο Καζίνο της Βεσσαραβίας μέχρι το 1938!

Αργότερα το σπίτι αγοράστηκε από τον Ε. Κασσιάνο από το Περαχώρα και νοικιάστηκε κατά καιρούς για Λιμεναρχείο, Λέσχη των εθνικοφρόνων και Δημαρχείο.

Μάλιστα το Δημαρχείο στεγαζόταν εκεί μέχρι τους σεισμούς του 1953. Γκρεμίστηκε με τους σεισμούς και έμεινε μόνο το ισόγειο που κι αυτό κάηκε το περασμένο καλοκαίρι.

Η αρχιτεκτονική μελέτη για την αναστήλωσή του έγινε από τους αρχιτέκτονες Θύμιο Δημουλά και Νίκο Κισκύρα και προβλέπει καταστήματα και χώρους εκθέσεων, όπως και εσωτερική πλατεία με στοά στο ισόγειο.

Ο πρώτος όροφος θα γίνει ξενώνας με 17 δωμάτια.

Τις πληροφορίες όπως και τη φωτογραφία μας έδωσε ο κ. Σταύρος Πεταλάς.

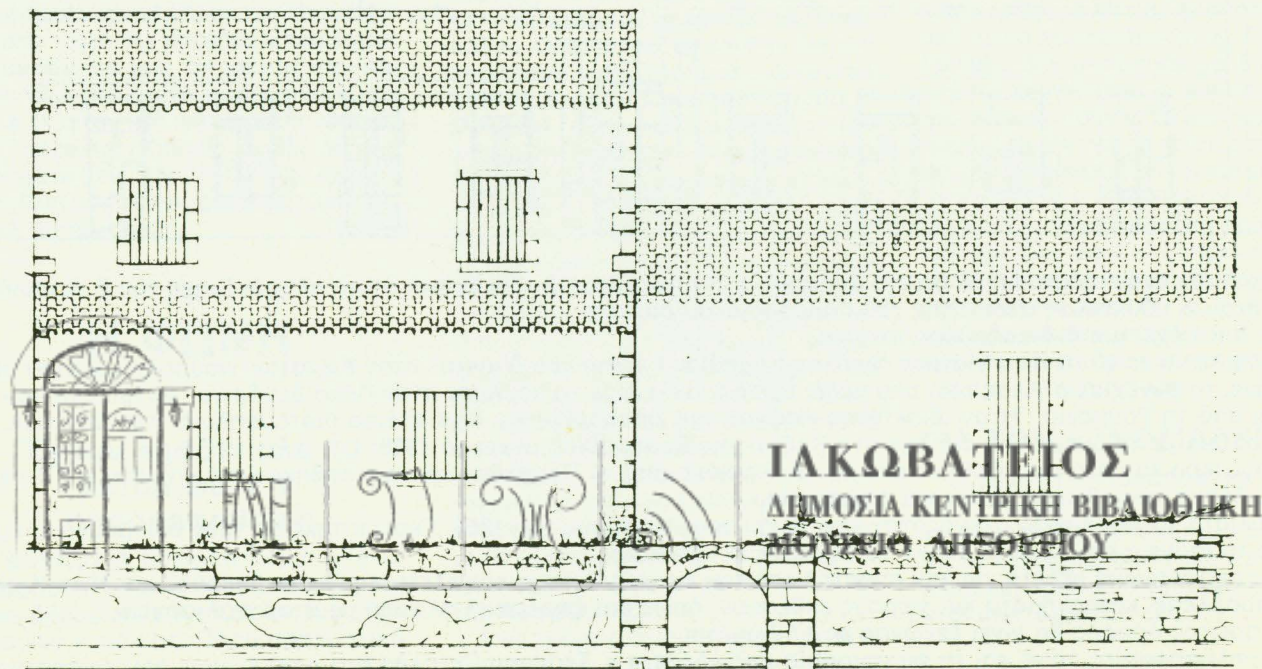
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΣΤΟΥΣ ΜΥΛΟΥΣ...

Θα μαζευτεί το Αργοστόλι

Δίπλα από τις πρώτες καταβόθρες τ' Αργοστολίου υπάρχουν τ' απομνηνάρια ενός παλιού μύλου.
Ο Δήμαρχος τ' Αργοστολίου είχε την ιδέα της αναστήλωσής του. Οι Αρχιτέκτονες Θύμιος Δημουλάς και Νίκος Κισκύρας προθυμοποιήθηκαν να συντάξουν τη μελέτη.
Ο Ε.Ο.Τ. ενέκρινε 2 εκατ. δρχ. για να γίνει το έργο.
Η μελέτη προβλέπει, στους χώρους του μύλου που θα ανστηλωθεί, τη δημιουργία λαϊκού καφενείου και καταστήματος που θα πουλάει γνήσια παραδοσιακά Κεφαλλονήτικα προϊόντα.
Στο χώρο εξ' άλλου γύρω από το μύλο, μια έκταση 8 στρεμμάτων προβλέπεται η δημιουργία λιθόστρωτου χώρου για υπαίθριες εκθέσεις και άλλες εκδηλώσεις.
Ελπίζουμε γρήγορα να πιούμε τον καφέ μας με κομπολόι αγναντεύοντας τη θάλασσα.

Ο ΛΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΜΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΧΡΕΟΣ ΜΑΣ

ΣΠΥΡΟΥ Δ. ΛΟΥΚΑΤΟΥ
Δρ. ΚΑΘΗΓΗΤΗ — ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ

Τα Επτάνησα μέσα σ' ολόκληρο τον Ελλαδικό χώρο έχουν τη δική τους ξεχωριστή ιδιαιτερότητα, τη δική τους «προσωπική» ταυτότητα. Πυρήνας της είναι οι προαιώνιες ελληνικές παραδοσιακές καταβολές και περιφέρεια της τα καινούργια ιδεολογικά, πολιτικό - κοινωνικά και πολιτιστικά ρεύματα, τάσεις και αρχές, που αναπτύχθηκαν στην Ευρώπη από τα χρόνια της αναγέννησης κι έπειτα.

Γέφυρα τα Επτάνησα ανάμεσα στη Δύση και στην Ανατολή στάθηκαν το χωνευτήρι, μέσα στο οποίο χωνεύονταν γόνιμα και δημιουργικά τα παραδοσιακά πολιτιστικά και άλλα βιώματα του κλασικού και μεσαιωνικού ελληνισμού με τους καινούργιους πολιτιστικούς και άλλους προβληματισμούς, δημιουργίες και δραστηριότητες, που θεμελιώνονταν και αναπτύσσονταν και η παραγωγή από αυτήν μιάς ιδιότυπης σύνθεσης ζωής, δράσης και δημιουργίας προσέδωσαν στα Επτάνησα την ξεχωριστή ταυτότητα τους μέσα στον Ελλαδικό χώρο, που εκφράζεται σ' όλες τις δημιουργίες του πνεύματος, αλλά και στις κοινωνικές δομές, στις ποικίλες κοινωνικές εκδηλώσεις, πρό παντός όμως στην ποικίλη λαϊκή πολιτιστική και άλλη δημιουργία.

Η ΚΕΦΑΛΟΝΙΤΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Από όλα τα Επτάνησα και μέσα στον ξεχωριστό γεωγραφικό τους χώρο η Κεφαλονιά έχει τη δική της ιδιαιτερότητα και ταυτότητα, που πυρήνας της μεν είναι τα στοιχεία, που συνθέτουν τη γενική Επτανησιακή ταυτότητα, που όμως αυτά συνυφαίνονται και σιναποτελούνται με τα ιδιαίτερα στοιχεία, που οφείλονται βασικά στη γεωπολιτική της σύσταση και στις περιβαλλοντικές δομές της. Αυτά τα στοιχεία επιδρούν σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό στη διαμόρφωση του χαρακτήρα και της ψυχοσύνθεσης των κατοίκων της, στους ιδεολογικούς και επαγγελματικούς προσανατολισμούς τους, στις δημιουργίες και τη δράση τους, στα βιώματά τους. Περίεργοι οι Κεφαλονίτες με την Αριστοτελική έννοια του όρου, αναζητητές και ερευνητές, πρωτεϊστές ακόμα σε μεγάλο βαθμό, συνιστούν τους Ομηρικούς Οδυσσείς, που είδαν «πολλά αστεά και νόον έγνωσαν» και που διακατέχονται με τον «νόστον» και τον «αναθρώσκοντα καπνόν» της γενέθλιας γης τους, πάντοτε «κίνητικοί» και ποτέ «στατικοί». Με όλα αυτά τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα ο λαός της Κεφα-

λονιάς διαμόρφωσε το δικό του εγώ, και του προσέδωσε τέτοια μεγέθη, ώστε να θεωρεί ευάλωτη στη δυναμικότητα του όλη την οικουμένη απαριθμώντας σχετικά ένα σωρό από γεγονότα, πρόσωπα, περιπέτειες, καταστάσεις και αδιάβλητα τεκμήρια.

ΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΜΑΣ Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΜΑΣ

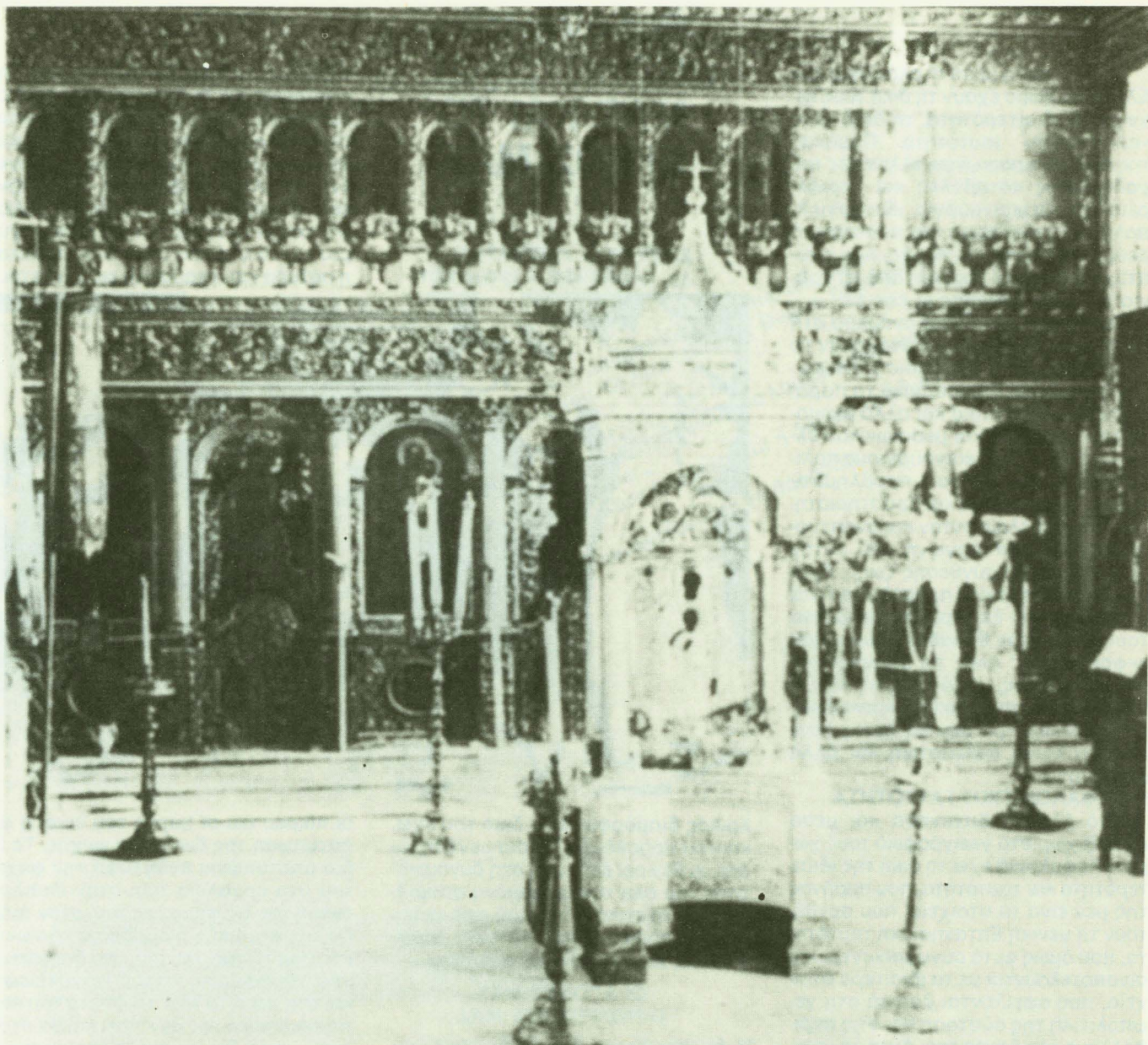
Η δυναμικότητα του Κεφαλονίτικου λαού εκφράστηκε και εκφράζεται στους επίπονους αιματηρούς πρωτοποριακούς αγώνες του για Λευτεριά, Ανεξαρτησία, Λαϊκή κυριαρχία και κοινωνική δικαιοσύνη· αλλά, εξ ίσου έντονα, εκφράστηκε και εκφράζεται στα ποικίλα πολιτιστικά δημιουργήματα του. Προικισμένος με ακαταπρόνητη φιλεργία, με δημιουργική έμπνευση, με γόνιμη φαντασία, αλλά και με θετικό μυαλό ο λαός της Κεφαλονιάς δεν θα αποδεχτεί μιμητικά τα στοιχεία είτε τα παραδοσιακά, είτε όσα θα πάρει από άλλους αγωγούς, αλλά όλα αυτά συγχωνεύοντάς τα κάρποφορά θα τα δέσει οργανικά με το χωρόχρονο, με το περιβάλλον, με τις δικές τους «προσωπικές» και «ατομικές» α-

νησυχίες, με τους δικούς του προβληματισμούς και τη δική του ψυχική ιδιοσυστασία. Όλα αυτά θα τα αποτυπώσει στην οποιαδήποτε πολιτιστική του δημιουργία που μπορεί μεν να φέρνει έντονα άλλες επιδράσεις, αλλά πάντοτε παραμένει Κεφαλονίτικη. Οι χοροί και τα τραγούδια του, τα πανηγύρια και τα γλέντια του, τα σκώμματα, η σάτυρα και η καυστική ειρωνεία του,

οι πίκρες και οι χαρές του είναι η αποτύπωση της δικής του ψυχής. Το ίδιο αποτυπώνει ανάγλυφα την ψυχή του στα εργαλεία του, στην επιπλοσκευή του τις φορεσιές του, στον τρόπο της ατομικής ή ομαδικής κοινωνικής συμπεριφοράς του, στα θαυμάσια χειροτεχνήματα, στους αργαλειούς και στα υφαντά του. Τα σπίτια του και τις εκκλησίες του θα κτίσει και θα στολίσει με το ξεχωριστό Κεφαλονίτικο μεράκι και στη δομή τους θα προσθέσει πλαστικά μοτίβα ή διακοσμητικά στοιχεία καθαρά Κεφαλονίτικης έμπνευσης.

Ιδεολογικά κίνητρα αυτής της πολύμορφης και πολύπλευρης πολιτιστικής λαϊκής δημιουργίας αναβρίσκει κανείς στην βαθύτερη μελέτη της τον άκρατο φιλελευθερισμό του λαού μας· τη άκαμπτη γνήσια δημοκρατικότητα του· τη βαθιά αγάπη του για τον άνθρωπο· τη λατρεία του προς το πνεύμα· την ανεγκόμιστη φιλοσοφική του θέωση. Ο Κεφαλονίτης αγρότης και η συντροφισσα του τραγουδώντας στο όργωμα, στη σπορά ή στο θερισμό· ο Κεφαλονίτης εργάτης μορφοποιώντας την άμορφη ύλη με το

σφυρι και το αμόνι· ο Κεφαλονίτης ναυτικός οργώνοντας θάλασσες και ωκεανούς· ο Κεφαλονίτης οικοδόμος κτίζοντας σπίτια και εκκλησίες· Ο Κεφαλονίτης εργάτης του λόγου, του χρωστήρα και της σμίλης είναι ο ίδιος ο Κεφαλονίτικος λαός που ιδροκοπώντας σε στεριές και σε θάλασσες δημιουργεί τη ζωή του και τα πολιτιστικά και άλλα βιώματα του.

ΤΟ ΧΡΕΟΣ ΜΑΣ

Αυτά τα βιώματα, πολύτιμη λαϊκή πολιτιστική κληρονομιά, κληροδοτήσαμε εμείς σήμερα, ακατάλυτο συνδεδετικό κρίκο μας με το χθες. Χρέος μας, από τα πρωταρχικά, είναι αυτή την πλούσια κληρονομιά μας να την δια-

σώσουμε και να την συντηρήσουμε, αφού αυτή συνιστά την ταυτότητα μας. Όμως αυτή η διάσωση και συντήρηση δεν πρέπει να έχει ή να πάρει μισοειδικό χαρακτήρα μόνον και να κλειστεί στις αίθουσες κάποιου κτιρίου για να θαυμάζεται απλά από τους επισκέπτες του. Αντίθετα μάλιστα: πρέπει και επιβάλεται μαζί με τη διάσωση, συντήρηση και διαφύλαξη της όποιας πολιτιστικής κληρονομιάς μας, να καταστεί αυτή κίνητρο και αφετηρία της καρποφόρας αναζωογόνησης της προσαρμοσμένης προς τις νέες εξελίξεις και τις απαιτήσεις και τα αιτήματα της εποχής μας. Αντλώντας καθετί γόνιμο στοιχείο από την αστείρευτη λαϊκή δημιουργία, να προ-

σθέσουμε σ' αυτό δημιουργικά τα δικά μας ευρύνοντας έτσι, και βαθαίνοντας την και αναδειχνοντας τους εαυτούς μας πραγματικά «δρώντα» πολιτιστικά πρόσωπα. Έτσι θα θωρακίσουμε την ταυτότητα μας, που απειλείται σήμερα επικίνδυνα σε πανελλαδική κλίμακα. Χρέος του καθενός μας, γι' αυτό, θεωρώ επιτακτικό να σαλπίσει σάλπιγμα πανκεφαλληνιακής σταυροφορίας για τη διάσωση και συντήρηση του λαϊκού πολιτισμού μας, αλλά ταυτόχρονα και για την εντατικοποίηση των δραστηριοτήτων μας για την καρποφόρα συνέχεια του προς την κατεύθυνση νέων μεγάλων λαϊκών πολιτιστικών δημιουργιών.

ΟΜΙΛΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΟΥ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑ ΚΑΙ ΙΘΑΚΗ

Έμελλε να φτάσει η 118η επέτειος της Ένωσης της Επτανήσου με την Ελλάδα για να τιμήσει τους αγώνες του λαού της Κεφαλονιάς Έλληνας Πρωθυπουργός.

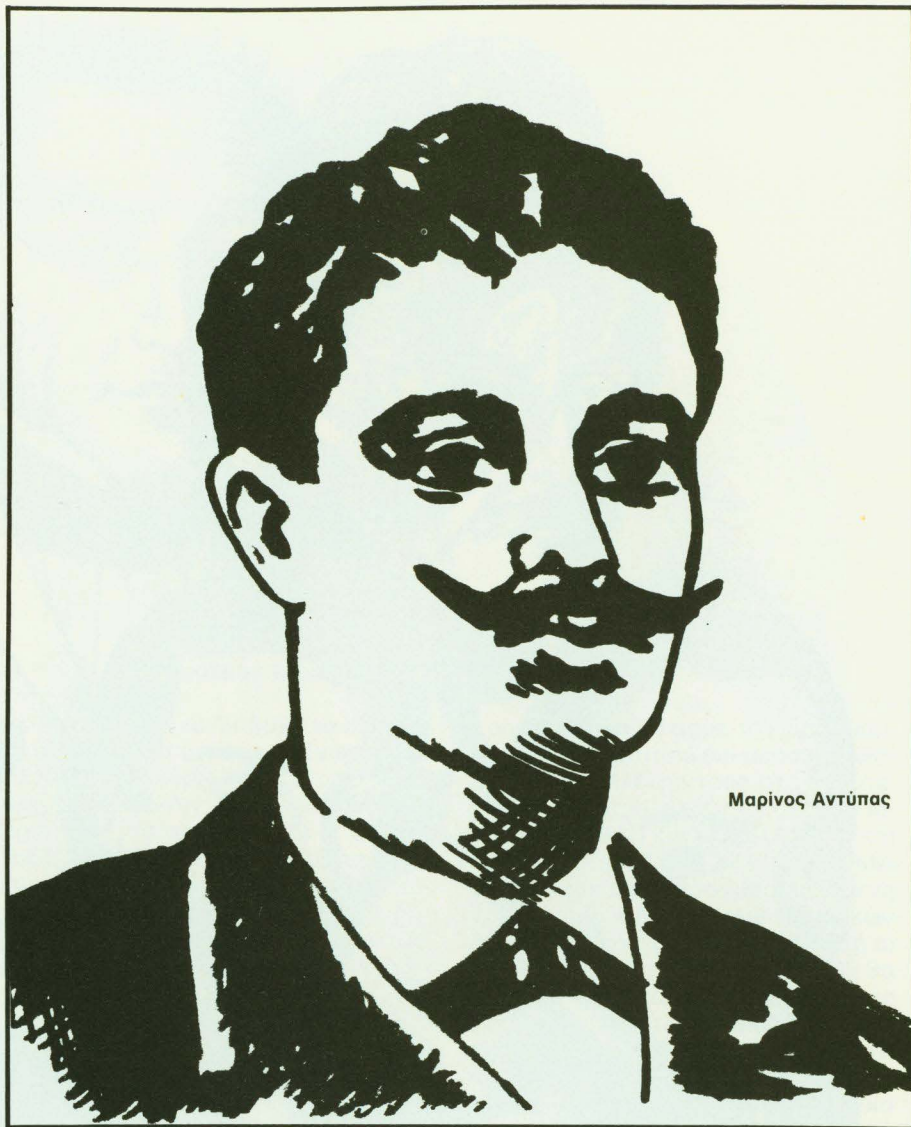
Κι ας ήταν η Κεφαλονιά «η πρώτη το ενωτικόν δόγμα κηρύξασα και υπέρ αυτού μαρτυρήσασα».

Από τότε ο Υπουργός Χωροταξίας, οικισμού και περιβάλλοντος Αντώνης Τρίτσης προβληματιζόταν για τον τρόπο που θα ήταν δυνατό να αρχίσει η συστηματική μελέτη του Ριζοσπαστικού κινήματος στα χρόνια της Αγγλοκρατίας και του σοσιαλιστικού κινήματος που το διαδέχτηκε.

Το Γενάρη του 1983 σε σύσκεψη που συμμετείχαν ο υπουργός Χ.Ο.Π. Αντώνης Τρίτσης και οι Κεφαλονίτες ιστορικοί Γιώργος Αλυσανδράτος, Σπύρος Λουκάτος, Νίκος Μοσχονάς και Γιώργος Σουρής αποφασίστηκε η ίδρυση «Ομίλου Μελέτης του Ριζοσπαστικού και Σοσιαλιστικού Κινήματος στην Κεφαλονιά και την Ιθάκη».

Η Αδελφότητα Κεφαλλήνων και Ιθακήσιων Πειραιά υιοθέτησε την προσπάθεια και θα προσφέρει κάθε δυνατή βοήθεια.

Στη συνέχεια δημοσιεύουμε την ιδρυτική διακήρυξη του ομίλου.

Μαρίνος Αντύπας

ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ

Η ιστορική έρευνα και μελέτη αρχαικών και άλλων πηγών για την ανίχνευση, επισημάνση και προβολή της ιστορικά τεκμηριωμένης αλήθειας για τους αγώνες του λαού και τα οριοθετικά κινήματά του αποτελεί ΧΡΕΟΣ κάθε ιστορικού ή άλλου επιστήμονα και ερευνητή. Το ΧΡΕΟΣ αυτό ανταποκρίνεται στην αναγκαιότητα της ιστορικής του λαού αυτογνωσίας και επιβάλλεται από το γεγονός ότι ο λαϊκός αγώνας και τα κινήματά, αλλά και οι κύριοι φορείς και εκφραστές τους, αγνοήθηκαν ή παραποιήθηκαν και αλλοιώθηκαν.

Η έρευνα και μελέτη των αγώνων και των κινήματων του λαού μας με τα μεγάλα οραματά τους, της Εθνικής Α-

νεξαρτησίας, της Λαϊκής Κυριαρχίας και της Κοινωνικής Δικαιοσύνης γίνεται έως σήμερα ευκαιριακά, περιστασιακά και ασυντόνιστα από αξιέπαινες λιγότερο ή περισσότερες ατομικές προσπάθειες, που όμως σε τελευταία ανάλυση πολλές συζητήσεις προκαλούν ως προς τα αίτια, τις διαδικασίες και τους στόχους τους.

Πρωτοποριακοί αγώνες και κινήματα μεγάλων οριζόντων αναπτύχθηκαν σ' όλο τον 19ον αιώνα σε όλους τους καταπιεζόμενους εθνικά ή κοινωνικά λαούς και τέτοιοι αγώνες και κινήματα εθνικής ή κοινωνικά λαούς και τέτοιοι αγώνες και κινήματα εθνικής ή κοινωνικής απελευθέρωσης ξετυλίχθηκαν σε πολλές περιοχές και του ελεύθερου ή υπόδουλου Ελληνισμού στον ίδιο αιώνα, που η τεκμηριωμένη ουσιαστική μελέτη τους προβάλ-

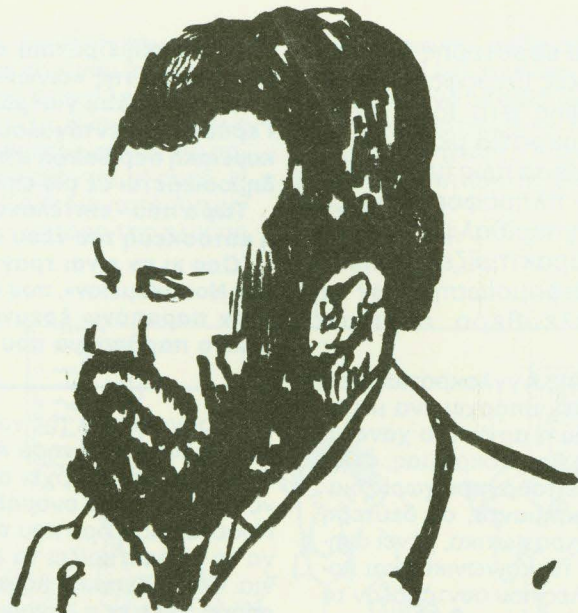

ΠΑΡΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΟΝ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

λει σήμερα επιτακτική και εθνικά αναγκαία.

Ανάμεσα στους τέτοιους αγώνες

ΡΟΚΚΟΣ ΧΟΙΔΑΣ

ΟΙ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΕΣ

γλοκρατίας και το διάδοχό του Σοσιαλιστικό κίνημα μετά την Ένωση στα Επτάνησα με κύρια εστία τους την Κεφαλλονιά και την Ιθάκη, που η δυναμική τους, τα οράματα και οι στόχοι τους προτρέχουν κατά πολύ από την εποχή, που θεμελιώθηκαν και αναπτύχθηκαν έτσι, που από την ίδια τη δομή και τη φύση τους συνιστούν κατακτήσεις του λαού μας σε πανελλαδική κλίμακα.

Παρά ταύτα, με εξαίρεση αρκετές επαινετικές ατομικές πρωτοβουλίες και προσπάθειες, τόσο το Ριζοσπαστικό, όσο και το πρωτοσοσιαλιστικό κίνημα στα Επτάνησα και ξεχωριστά στην Κεφαλλονιά και στην Ιθάκη δεν έχουν ερευνηθεί και μελετηθεί συστηματικά και επιστάμενα και μάλιστα με βάση τις αρχειακές πηγές, ελληνικές ή ξένες, προ παντός αγγλικές, με το τεράστιο ανεκμετέλλετο έως σήμερα υλικό τους. Και ακόμα ο λαός μας τα αγνοεί στη βαθύτερη ουσία τους, αλλά και στη μεγάλη αξιολογική προσφορά τους στη νεοελληνική κοινωνία και στο νεοελληνικό προοδευτικό κίνημα.

Από αυτές τις διαπιστώσεις ξεκινώντας συστήσαμε τον ΟΜΙΛΟ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΟΥ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΚΕΦΑΛΛΟΝΙΑ ΚΑΙ ΙΘΑΚΗ με στόχο την συντονισμένη, επιτοταμένη και επιστημονικά θεμελιωμένη μελέτη τους και την ένταξή τους μέσα στα προοδευτικά κινήματα του ελληνικού και των άλλων Ευρωπαϊκών λαών έως τους Βαλκανικούς πολέμους. Βασικές

προϋποθέσεις θέσαμε τον προγραμματισμένο θεματικά επί μέρους καθορισμό της μελέτης τους στο ευρύτερο δυνατό φάσμα τους σε όλο τον Ιόνιο χώρο, αλλά και τον Ελληνικό, και τον Ευρωπαϊκό, προ παντός τον Μεσογειακό, και την προγραμματισμένη έρευνα από ειδικούς των ελληνικών και ξένων αρχείων. Η έρευνα αυτή α) θα εκταθεί σε χρόνο μακρύ β) θα χρειαστεί χρηματική επιδότηση, τις πρώτες αναγκαίες βάσεις της οποίας προθυμοποιήθηκε ενθουσιαστικά να καταβάλλει η Αδελφότητα Κεφαλλήνων και Ιθακησίων Πειραιώς, η οποία δια του προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου της κ. Νίκου Σουρή υιοθέτησε πρόθυμα την όλη προσπάθεια και υποσχέθηκε την πολύτιμη και πολύπλευρη συμπαράστασή της· και γ) θα απαιτήσει πρόθυμο ερευνητικό προσωπικό.

Καλούμε γι αυτό, κάθε ενδιαφερόμενο για την έρευνα και μελέτη του Ριζοσπαστικού και Σοσιαλιστικού κινήματος στην Κεφαλλονιά και στην Ιθάκη και τα γενικότερα ή μερικότερα θεματογραφικά πλαίσια της να προσθέσει τις δυνάμεις του σ' αυτή την προσπάθεια. Καλούμε ξεχωριστά κάθε Κεφαλλονίτη και Ιθακήσιο φοιτητή κάθε άλλο Επτανήσιο ή από άλλα μέρη της χώρας μας να θελήσει να προστεθεί στα μέλη του ομίλου, ώστε να παρουσιαστεί ένα έργο αξιόλογο και να διευρυνθεί η έρευνα των κινήματων σ' όλο τον Ιόνιο χώρο.

και τα τέτοια κινήματα του Ελληνισμού θεωρούμε ότι πρωτεύουσα πρωτοποριακή θέση κατέχουν το Ριζοσπαστικό κίνημα στα χρόνια της αγ-

Στα πλαίσια ευρύτερης έρευνας για τις συνθήκες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης στα Ιόνια νησιά από τη Βενετοκρατία μέχρι τις μέρες μας, θεώρησα πως ήταν σκόπιμο να δοθούν πληροφορίες για τη νοσοκομειακή περίθαλψη αυτή την εποχή, που χαρακτηρίζεται από τις ωδύνες της αφομοίωσης των νησιών στο ελεύθερο ελληνικό κράτος.

Στα χρόνια της Αγγλοκρατίας που είχαν προηγηθεί, υπάρχει ένα μικρό νοσοκομείο που η αρχή του χάνεται στα χρόνια της Βενετοκρατίας, αλλά φαίνεται πως λειτούργησε χωρίς διακοπή. Πάντα ασήμαντο, σε δεύτερη μοίρα από τα στρατιωτικά, μένει ανηπιδέαστο από τις κοινωνικές και πολιτικές μεταβολές που συντάραζαν τα Ιόνια νησιά. Δεν ανταποκρίθηκε ποτέ στις ανάγκες της μεγάλης μάζας του λαού της Κεφαλλονιάς, που η η ευτέλειά του το έκανε ανυπόληπτο και «εξορκισμένο». Η επίσημη ελλειψη ενδιαφέροντος από την εξουσία και την άρχουσα τάξη ήταν φανερή. Αυτοί είχαν τους γιατρούς τους, διαλεγμένους μέσα από το μεγάλο αριθμό εκείνων που είχαν αποφοιτήσει από τα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια, και νοσηλεύονταν πάντα στα σπίτια τους. Έτσι δεν μπόρεσε να γίνει ποτέ νοσηλευτικό ίδρυμα, έστω και με τις αντιλήψεις της εποχής. Ακόμη δεν πρέπει να παραβλέπεται και το γεγονός πως η κλινική ιατρική γνωρίζει την οριστική καθιέρωσή της στο πρώτο μισό του 19ου αιώνα.

Οι συνθήκες προτεκτοράτου που έχουν οι Άγγλοι στα Ιόνια νησιά επηρεάζουν όλες τις λειτουργίες που τις ελέγχει η κρατική εξουσία και φυσικά και τη νοσοκομειακή περίθαλψη του πληθυσμού. Οι έρευνες που έχουν αρχίσει σύμφωνα με τις σύγχρονες αντιλήψεις για τη μελέτη της ιστορίας, θα φωτίσουν κάθε δράση παρόμοια αλλά και την κοινωνική πορεία στο σύνολό της.

Γι αυτό το νοσοκομείο υπάρχει μια μαρτυρία που είναι πολύτιμη και ιδιαίτερα διαφωτιστική. Περιέχεται στο βιβλίο του Μαρίνου Σολωμού «LA STATISTICA GENERALE DELL'ISOLA DI CEFALONIA...» τυπωμένο στην Κέρκυρα το 1859 και γραμμένο μερικά χρόνια πριν. Ο συγγραφέας, χωρίς να είναι πολέμιος της Αγγλικής εξουσίας στα νησιά, επισημαίνει με ευσυνειδησία την αθλιότητα της κοινωνι-

Η Κοινωνική Πρόνοια είναι πάντα ο καθρέφτης της κοινωνίας.

Η έρευνα του γιατρού - ιστορικού Γεράσιμου Πεντόγαλου για τη νοσοκομειακή περίθαλψη στην Κεφαλονιά δημοσιεύεται σε μια επίκαιρη στιγμή.

Τώρα που - επιτέλους! - θ' αρχίσει η κατασκευή του νέου νοσοκομείου.

Όσο κι αν είναι τραγικό, το «Αστικόν Νοσοκομείον», που περιγράφεται στην παραπάνω έρευνα, θυμίζει το ξύλινο παράπηγμα που ο Σουηδικός

Ερυθρός Σταυρός μας δώρησε στα 1953 για τις πρώτες μετά τους σεισμούς ανάγκες και που είναι ακόμα καθρέφτης της κοινωνίας μας.

«Μετά θετικότητας πληροφορούμεθα ότι το ενταύθα νοσοκομείον ευρίσκεται εις αθλιεστάτην κατάστασιν...».

Όχι δεν είναι είδηση από την «αλλαγή» ή τη «φωνή». Γράφτηκε στην Εφημερίδα «ο Σατανάς» το 1868.

κής πρόνοιας και της νοσοκομειακής περίθαλψης στο νησί. Από αυτόν μαθαίνουμε ότι υπάρχει σε λειτουργία νοσοκομείο που ονομάζεται «Αστικό Νοσοκομείο», όρο που τον βρίσκουμε να το χαρακτηρίζει τα επόμενα χρόνια. Το οικονομικό βάρος της συντήρησής του είχε ο λογαριασμός της λεγόμενης εγχώριας περιουσίας του νησιού, που το πρώτο της συμβούλιο στα χρόνια της Αγγλοκρατίας συγκροτήθηκε στις 19-5-1818 με πρόεδρο τον Έπαρχο Πανταζή Καρύδη, μέλη τους γιατρούς Οκτιαβιανό Βαλλιέρη, Στάμο Πετρίτση Ασσάνη και τους Αν-

Του Γεράσιμου Πεντόγαλου

τρέα Ραζή και Ιωάννη Λοβέρδο (Κωστή)(5).

ΤΟ «ΑΣΤΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ»

Η περιγραφή που ακολουθεί δίνει στοιχεία που επιτρέπουν να σχηματίσουμε μια εικόνα του ιδρύματος. Το οίκημα είναι ένα ιδιωτικό σπίτι στενό και άβολο, εκτεθειμένο στη μανία των βιαιών ανέμων. Το πρόσωπικό που αποτελείται από έναν «επιτηρητή» (PRIOR), ένα γιατρό που αναφέρεται ως Αρχίατρος (PROTEMEDICO) και έναν υπηρέτη (SERVENTE). Τα έξοδα μισθοδοσίας και για τους τρεις είναι 144 στερλίνες το χρόνο, χωρίς να σημειώνεται πόσο ανάλογα στον καθένα χωριστά. Δεν υπάρχει φαρμακείο στο νοσοκομείο, τα φάρμακα που χρειάζονται προσφέρονται από φαρμακοποιό της πόλης ύστερα από μειοδοτικό διαγωνισμό, και η δαπάνη για αυτά είναι περίπου 20 στερλίνες το χρόνο. Διαθέτει «λίγα κρεβάτια» σε

Η ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑΚΗ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ ΣΤΗΝ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑ

Από την ένωση ως το 1887

δύο «πολύ στενά δωμάτια». Οι νοσηλευόμενοι είναι «ενδεείς» άντρες ή γυναίκες κάτοικοι του νησιού ή Μαλτέζοι από τα κατάλοιπα του αποτυχημένου εποικισμού του NAPIER, που εξοντώθηκαν από την ελονοσία στα ελεγχόμενα από τη Διοίκηση αγροκτήματα του Πόρου και της περιοχής του. Νοσηλεύονται καμιά φορά και χωροφύλακες από τους ντόπιους

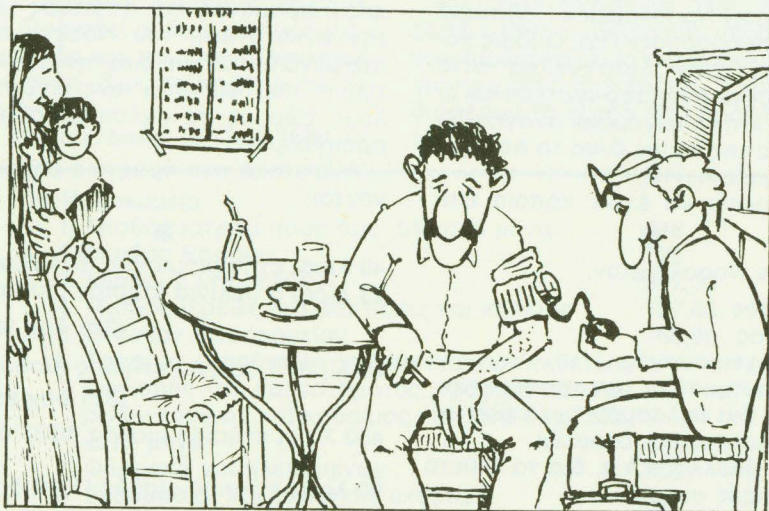
(CONTESTABILI DI POLIZIA), που φαίνεται δεν το θεωρούσαν σωστό να έχουν μια θέση στο Αγγλικό Στρατιωτικό νοσοκομείο. Το ίδιο ίδρυμα έχει και υπηρεσία υποδοχής για έκθετα βρέφη, αγόρια και κορίτσια, που περιγράφεται χαρακτηριστικά. Ένας τροχός ξύλινος που έχει στην περιφέρειά του ειδικές θέσεις όπου τοποθετείται το βρέφος, αυτός ο «καρπός της αισχύρας, της πείνας ή της αιμομιξίας». Από εκεί το παραλάβαινε μια γυναίκα που υπηρετούσε γι αυτό το σκοπό και ειδοποιούσε τον Επόπτη του Νοσοκομείου που, με τη σειρά του, ερχόταν σε επικοινωνία με τη Διοίκηση για να ορισθεί μια έμμισθη παραμάννα από την πόλη ή τα γύρω χωριά, ώστε να αναλάβει τη φροντίδα του και την διατροφή του. Ο μέσος όρος των παιδιών που τοποθετούνται σ' αυτόν τον περιεργο τροχό πρωτότυπο «κοινωνικής πρόνοιας» ήταν 20 μέχρι 30 το χρόνο, σύμφωνα πάντα με τις πληροφορίες του Σολωμού. Η αναλογία ήταν 3 προς 2 και 4 προς 2 θηλυκά με αρσενικά, γιατί τα δεύτερα, πάντα κατά το συγγραφέα, αρκετές φορές τα κρατούσαν στο σπίτι που είχαν γεννηθεί, παραβλέποντας τα διάφορα προβλήματα που αυτό το τόλμημα δημιουργούσε. Τα έξοδα του Νοσοκομείου κάθε χρόνο είναι 50 στερλίνες για νοίκι του σπιτιού, για φάρμακα 15-20 στερλίνες, για τρόφιμα και ρούχα 80 στερλίνες. Με τις αμοιβές για γιατρό, επόπτη και υπηρέτη φθάνουν στο συνολικό ποσό των 300 στερλινών.(6)

Δόθηκαν σε έκταση οι πληροφορίες του Σολωμού γιατί είναι η μόνη συγγραφή από τα χρόνια της Αγγλοκρατίας που δίνει στοιχεία για το συγκεκριμένο αντικείμενο. Από το Αρχείο του Έπαρχου Κ. Ιγγλέση (18-7-18597 παίρνουμε την είδηση πως το «επί των Αγαθοεργών Καταστημάτων Συμβούλιον» ζητάει να νοικιάσει σπίτι «προς χρήση του Αστικού Νοσοκομείου» και κατακυρώνεται η μόνη προσφορά του Παναγή Φωκά Παγουλάτου για 32

στερλίνες μόνο για ένα χρόνο. (7)

Ένα έγγραφο του από το Αρχείο του «Ληξιαρχείου Κεφαλληνίας» (Αργοστολίου) δίνει μια εικόνα για τους πελάτες του Νοσοκομείου και τις παθήσεις που νοσηλεύονται σ' αυτό. Η «ενδεής Μαρία Καβαδία ποτέ Αντρέου και αγνώστου μητρός της ηλικίας

ετών εικοσιενού, σύζυγος του Στελιανού Σιμάτου και άτεκνος» που έπασχε από «πνευμονική φθίσιν» πέθανε «εντός του Καταστήματος» τις 20/9/1862. Το έγγραφο προς το Ληξιαρχείο υπογράφει ο «Επιτηρητής Σπύρος Σολωμός» (8)

ΤΟ ΑΣΤΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΣΤΙΣ ΠΑΡΑΜΟΝΕΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Την κατάσταση, παραμονές της Ένωσης, για τις συνθήκες στέγασης του Νοσοκομείου δίνει το πρακτικό του Εγχώριου Συμβουλίου στις 16-7-1862 (9). Σ' αυτό ο Αρχίατρος που πήρε την εντολή από τον Έπαρχο να φροντίσει για τη «μετακόμιν του Αστικού Νοσοκομείου εις την οικίαν του κυρίου Μαρίνου Γκεντιλίνη εις Πατερνιαμένο (;) Πνιατόρου συνομολογηθέντος ήδη του σχετικού συμβούλου «υποβάλλει κατάλογο ελλείψεων που θεωρεί αναγκαίες να αποκατασταθούν για να δημιουργηθούν οι στοιχειώδεις προϋποθέσεις μεταστέγασης. Συγκεκριμένα σημειώνει: «1. Η προς βορράν στέγη της ρηθείσης οικίας είναι ετοιμόρροπος...2. Δεν έγινε το περιτοιχισμα και τα κείθρα... της αυτής οικίας και ως εκ τούτου πολλά αποπήματα δύνανται να λάβουν χώρα εκ μέρους των παρώντινες νοσηλεύονται εν τω αυτώ Νοσοκομείω. 3. Δεν ανανεώθη ειμή μόνον το ήμισυ πάτωμα της αυτής οικίας το δε άλλο ήμισυ έμεινε ως ήτο πεπα-

λαιωμένον και εν καιρώ χειμώνος θέλει εισέρχεται ο αήρ εκ των θυρίδων εις τα δωμάτια και πλήττει τους νοσηλευόμενους ασθενείς. 4. Εις τα δωμάτια όπου μέλλουν να νοσηλευθούν αι δημόσιαι πόρναι δεν έγιναν αι γρίλλαι ως έπρεπε ίνα μη αι παρίαί αύται συγκοινωνούσι με τους εκτός. 5. Ο χρωματισμός εις ένα μέρος δεν έγινε, ελλείπουν δυο υέλοι, δεν έγινεν εν ερμάριον εις το μαγειρίον δια αγεία κ.λ.π»

Όμως στις 17/7/1863 (10). Ο Διευθυντής των Δημοσίων Έργων αναφέρει στο Εγχώριο Συμβούλιο ότι «ουδεμία επισκευή» εκτελέστηκε στο σπίτι αυτό που εν τω μεταξύ έχει εγκατασταθεί το Νοσοκομείο και αποφασίζεται οι επιδιορθώσεις να γίνουν με έξοδα του Συμβουλίου. Είναι σκόπιμο να σημειωθεί εδώ ότι το Αστικό Νοσοκομείο στεγάστηκε εκεί συνέχεια από την περίοδο αυτή μέχρι το 1888, όταν πλεονέστηκε από το Γερμανό Καλιγά ως πρόεδρο του Αδελφάτου των «Φιλανθρωπικών Καταστημάτων Κεφαλληνίας» το σπίτι του Μοσχόπουλου που είχε χρησιμοποιηθεί ως στρατών των Άγγλων και στεγάστηκε εκεί το νεοϊδρυμένο νοσοκομείο των Φ.Κ.Κ. (11)

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ

Αλλά και εφτά μήνες μετά τους πανηγυρισμούς της Ένωσης, η κατάσταση του Νοσοκομείου από την άποψη της στέγασής του είναι πάντα άθλια. Έγγραφο του Αρχιάτρου στο Εγχώριο Συμβούλιο, που εξακολουθεί να προεδρεύεται από τον Έπαρχο, βεβαιώνει ότι «η οικία...η κατεχόμενη προς χρήσιν Νοσοκομείου Πολιτικού είναι ετοιμόρροπος» (12). Ο ίδιος καταφεύγει στον Εισαγγελέα στις 23/12/1864 με έγγραφο νεότερο και αναφέρει «την επείγουσαν ανάγκην επισκευής της οικίας ένθα το Αστικόν Νοσοκομείον». (13)

Θα πρέπει να έγινε κάποια επι-

«Αστικόν Νοσοκομείον.

Εις βοηθός

Εις έτερος

Εις χαμοχειρουργός

Μισθοί αντιμισθίαι των τροφών των εκθέτων δια θηλασμόν των εκθέτων εν των Αστικώ Νοσοκομείω

Ιατρικαί βδέλλαι κ.λ.π. δια τα έκθετα και τροφούς αυτών

Ημεροτρόφια εις τους ασθενείς εν τω Αστικώ Νοσοκομείω

Ενοίκιον οικίας

Άχυρον, σκευή κ.λ.π. προς χρήσιν του Αστικού Νοσοκομείου

Έκτακτα έξοδα του αυτού Νοσοκομείου

Η έλλειψη σε έπιπλα και σκευή είναι φαίνεται μεγάλη στο Νοσοκομείο, τέτοια που το Επαρχιακό Συμβούλιο στη συνεδρίασή του στις 11/11/1865, να εγκρίνει την αγορά (για την οποία ζητάει την έγκριση του Υπουργείου) διάφορων αντικειμένων, που ο «Επαρχιακός Ιατρός» ανέφερε ότι παρέλαβε κιόλας «παρά του Διευθυντού του Δεσποτηρίου... εν τω ιδίω ευρισκόμενα... προς χρήσιν του Νοσοκομείου». Και «επισυνάπτει (το Επαρχιακό Συμβούλιο) την κατάστασην εξόδων όπως πληρωθώσιν εις τον κ. Γεώργιον Τουλ δρχ. 188 λεπτά 4, θεωρών ότι απαραίτητος ανάγκη υπήρχε να προμηθευθεί το Αστικόν Νοσοκομείον των αυτών επίπλων.

Λίγο πριν ψηφιστεί ο νόμος για την αφομοίωση των Ιόνιων νησιών, γνωστός ως ΠΝ΄ /20-1-1866, η αιγυρότητα του Εγχώριου Συμβουλίου αλλάζει. Προεδρεύει ο Νομάρχης και το Συμβούλιο είχε ακόμη τρία μέλη και Γραμματέα. Στον προϋπολογισμό που

σκευή στο κτίριο, γιατί στη σύνταξη του προϋπολογισμού του Εγχώριου Συμβουλίου στις 31/3/1865 εγκρίνονται για το διάστημα από 1/2/1865 μέχρι 31/7/1865 τα παρακάτω ποσά, χωρίς να αναφέρονται ειδικά έξοδα για επιδιόρθωση ή κατασκευές. (14) Ακόμη από το λογαριασμό αυτό γίνεται φανερό πως ένας αριθμός από έκθετα παραμένει σε χώρο του Νοσοκομείου, ίσως μέχρι να παραληφθούν από παραμάνες και ασφαλώς μετά την εγκατάσταση του Νοσοκομείου στο μεγάλο οικήμα ιδιοκτησίας γκεντιλίνη, που φαίνεται πως είχε πολλούς χώρους σε σχέση με όλα τα προηγούμενα.

Αναλυτικά στο πραχτικό σημειώνονται:

40 λίραι ετήσιος μισθός (554 δρχ).

23 λίραι 5 σελίνια ετησιος μισθός

(321 δρχ 95 λ).

23 λίραι 5 σελίνια ετήσιος μισθός

(321 δρχ 95 λ).

450 λίραι ετήσιος μισθός (6232 δρχ).

90 λίραι ετήσιος μισθός (1246 δρχ).

150 λίραι ετήσιος μισθός (2077 δρχ).

46 λίραι ετήσιος μισθός (637 δρχ).

20 λίραι ετήσιος μισθός (277 δρχ).

20 λίραι ετήσιος μισθός (277 δρχ).

εγκρίνεται στη συνεδρίαση στις 10/1/1866 για το εξάμηνο 1/2/1866 μέχρι 31/7/1866 (ημερομηνία που περνάει κατά ένα μήνα την ημέρα που είχε οριστεί για να μπει σε εφαρμογή ο νόμος ΠΝ΄ /20-1-1866), δεν υπάρχει καμιά αλλαγή σε σχέση με τον προηγούμενο που καταγράφηκε παραπάνω.

ΦΤΑΝΕΙ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ: ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΧΕΙΡΟΤΕΡΕΥΟΥΝ!

Φαίνεται όμως πως το καθεστώς που κληροδότησαν οι Άγγλοι δε γνώρισε σημαντικές μεταβολές κάτω από την Ελληνική Διοίκηση. Οι άθλιες συνθήκες περιθαψής και διαβίωσης στο Νοσοκομείο χειροτερεύουν αντί να βελτιώνονται. Και η τακτική των Αγγλων να διασπαθίζουν τα χρήματα που απόδινε η Εγχώρια περιουσία κληρονομήθηκε στους γραφειοκράτες της Βασιλικής κυβέρνησης. Έτσι ένα χρόνο αργότερα στην τοπική εφη-

μερίδα «ο Σατανάς» (φύλλο 28/6/1868) διαβάζουμε τα εξής πολύ χαρακτηριστικά.

«Μετά θετικότητας πληροφορούμεθα ότι το ενταύθα Νοσοκομείον ευρίσκεται εις αθλιεστάτην κατάστασιν, μεταβαλόν ως εκ της κακής διαχειρίσεως και εγκαταλείψεως τον φιλανθρωπικόν αυτού σκοπόν, καθότι οι ασθενείς αντι να ιατρεύονται αποθνήσκουν το ταχύτερον δι' έλλειψιν των απαιτουμένων της συντηρήσεως μέσων, μη έχόντων άνευ υπερβολής διπλούν ποτήριον δια να πίνωσιν ολίγον ύδωρ. Και όμως η Διαχειριστική των Δήμων Επιτροπή προεδρευομένη παρά του κ. Νομάρχου καθεύδει μεριμνώσα εις το να εξοικονομεί άλλας εγχωρίους περιστάσεις! Ενώ εξοδεύονται όχι ολίγα δια το φαινομενικόν τούτο Νοσοκομείον. Ωσαύτως πληροφορούμεθα ότι πολλάκις εν τω ιδίω Νοσοκομείω συνέβησαν τραγικά σκηναί, απέθανον (αισχύνομαι να το ειπώ) έκθετα νήπια δι' έλλειψιν τροφών.

Αλοιμόμον, οποία φρίκη! Μία ολόκληρος εγχώριος περιουσία αναβαίνουσα εις πολλές χιλιάδας ταλλήρων να μὴν δύναται να πληρώνει τας πτωχάς τροφάς των δυστυχισμένων τούτων όντων αποθνησκόντων δι' ολίγον γάλα. Αίσχος...»

Η κατάσταση είναι πάντα κακή και οχτώ χρόνια αργότερα (το Μάρτη του 1876) αναφέρεται παράσταση στο θέατρο «ο Κέφαλος» με συμμετοχή του διάσημου Κεφαλονίτη υψίφωνου Ι. Κρητικού με σκοπό την ενίσχυση του Νοσοκομείου. Η προσέλευση του κόσμου ήταν μεγάλη και συγκεντρώθηκαν 7596 δραχμές, ακόμη και ένας πίνακας που είχε θέμα το καλοκαίρι, έργο του Κεφαλονίτη ζωγράφου Γ. Μηλιάτη, για να εκποιηθεί για το σκοπό αυτό. Και ο Λεωνίδας Μεταξάς, κληρονόμος του Κεφαλονίτη Γεράσιμου Βαλσαμάκη, έχοντας ασφαλώς υπόψη του τις φοβερές ελλείψεις σε στοιχειώδη εξοπλισμό, προσφέρει 13 κρεβάτια. Από την εφημερίδα όμως που δίνει τις πληροφορίες αυτές, μαθαίνουμε ότι «το νοσοκομείον στερείται πολλών εκ των απολύτως αναγκαιών προς εκτέλεσιν του σκοπού δι' ον υφίσταται...» Και ως απόλυτες και κατεπείγουσες ανάγκες αναφέρει την «κατασκευήν κλινικοποιώνων ενδυμάτων, διαφόρων σκευών... επίπλων κ.λ.π.», για τα οποία βέβαια πιστεύει πως δεν είναι ανάγκη να ξεοδοτευούν όλα τα χρήματα που συγκεντρώθηκαν, και σιμβουλεύει να αποτελέσουν

αρχικό κεφάλαιο για την ίδρυση «πτωχοκομείου».

* * *

Το 1878, στις 9 του Νοέμβρη, υπογράφεται ο Νόμος ΨΙ «περί διαχειρίσεως της εγχωρίου περιουσίας Κεφαλληνίας». Στο άρθρο 9 προβλέπεται πως από τα εισοδήματά της θα διατεθεί ένα μεγάλο μέρος «προς σύστασιν και συντήρησιν των εξής αγαθοεργών καταστημάτων. 1) Νοσοκομείου 2) Βρεφοκομείου 3) Πτωχοκομείου 4) Φρενοκομείου». Το άρθρο 10 του ίδιου νόμου προβλέπει τη σύσταση Αδελφάτου που θα προεδρεύεται από το Μητροπολίτη Κεφαλληνίας—πρώτη νομοθετικά τοποθέτηση του Αρχιερέα στη νευραλγική αυτή θέση—και που στο ίδιο συμμετέχουν ως μέλη ο δήμαρχος «Κρανίων», ένας γιατρός που διορίζεται από το Νομάρχη, και 4 πολίτες κάτοικοι του Αργοστολίου, που εκλέγονται από τα δημοτικά συμβούλια του νησιού. Μέχρι να συγκροτηθεί το Αδελφάτο ο νόμος προβλέπει (άρθρο 6) να υπάρχει μια επιτροπή που θα προεδρεύεται από το Νομάρχη και θα διαχειρίζεται την εγχώρια περιουσία. Αυτή η επιτροπή προβλεπόταν από το νόμο να διαλυθεί μόλις θα γινόταν η συγκρότηση του Αδελφάτου.

Εφτά χρόνια αργότερα η Επιτροπή είναι σε ενέργεια μόνο τον προσωρινό της χαρακτήρα και, αν μάλιστα στηριχθούμε στα βιβλία που σώθηκαν στο Ιστορικό Αρχείο του νησιού, το πρώτο βιβλίο συνεδριάσεων της ανοίγει αυτήν την εποχή. Από την πρώτη συνεδρίαση στις 12/2/1866 μαθαίνουμε και τα μέλη της επιτροπής. Πρόεδρος είναι ο Νομάρχης Κεφαλονιάς Σ. Μακρής και μέλη ο Ειρηνοδίκης του Αργοστολίου Ι. Σκουτέρης και οι Γεώργιος Φλωριάς, Παναγής Αντύπας και Λεωνίδας Κατζαίτης.

Στο ίδιο βιβλίο υπάρχουν μαρτυρίες που βεβαιώνουν πως το Εκθετοτροφείο είναι πάντα παράρτημα του Νοσοκομείου, απ' όπου μπορεί κανείς με συμβόλαιο να «λάβει εν έκθετον» καταβαλόντες χρηματική εγγύηση. Αξιοσημείωτο είναι επίσης ότι σημαντικοί δωρητές δε λείπουν, όπως η Παρασκευή Φωκά που άφησε με διαθήκη της 90.000 «υπερ του Νοσοκομείου και του Εθνικού Στόλου».

Στο πρακτικό στις 29/3/1886 ο έφορος του Νοσοκομείου (που δεν κατονομάζεται) κάνει γνωστό στην Επιτροπή πως το οίκημα του Νοσοκομείου έ-

χει ανάγκη από πολλές επισκευές και η Επιτροπή του ορίζει να υποβάλει κατάλογό τους.

Στο ίδιο γίνεται γνωστό ότι οι αδελφοί Βουτσινά «εκ Ρωσίας» διάθεσαν «κληροδότημα» για το Νοσοκομείο.

Ο γιατρός του Νοσοκομείου Θ. Καμπίτης παίρνει άδεια στις 9/5/1886 για να απουσιάσει στο εξωτερικό «δια ιδιωτικούς λόγους». Αποφασίζεται να τον αντικαταστήσει ο Σπυρίδων Ιγυλέσης με μισθό 54 δραχμές το μήνα και να διορισθεί ο ίδιος μόνιμος γιατρός στο ίδρυμα, που στεγάζεται πάντα στο σπίτι ιδιοκτησίας Μαρίνου Π. Γκεντιλίνη.

Με την απόφαση 30/13-10-1886, ύ-

στερα από αίτηση του Έφορου του Νοσοκομείου, διορίζεται ως υπηρέτης ο Λάμπρος Ταραζής στη θέση του Ιωάννη Μεσσάρη, που παραιτήθηκε, και με μισθό 37,80 δραχμές το μήνα. Ένα μήνα όμως αργότερα φεύγει ο Ταραζής και στη θέση του διορίζεται ο Νικόλαος Γιαννάς με τον ίδιο μισθό. Μισθός επίσης αναφέρεται για ιερέα του Νοσοκομείου, που όμως δεν κατονομάζεται.

Με την απόφασή της αριθμ. 10/17-4-1887 η Επιτροπή υποβάλλει τον προϋπολογισμό του Νοσοκομείου για το χρόνο που τρέχει. Έχουν ενδιαφέρον τα έξοδα που προβλέπονται.

α) Νοσοκομείο

« 1. Μισθός ιατρού προς δρχ. 54 κατά μήνα	648
2. Μισθός Εφόρου	720
3. Μισθοί 2 υπηρέτων	907,20
4. Μισθός ιερέως δια βαπτίσεις και κηδείας	127,60
5. Ενοίκιον Νοσοκομείου	768,96
6. Τρόφιμα νοσούντων, υπερπενταετών εκθέτων, φωτισμός του καταστήματος, τρόφιμα προσωρινών τροφών και καύσιμος ύλη ανά δρχ. 300 κατά μήνα	3.600.
7. Φάρμακα νοσηλευομένων	360.
8. Ενδυμασία και υπόδησις εκθέτων	50.
9. Απρόβλεπτα έξοδα Νοσοκομείου	50.
Σύνολον	7.231,76 »

β) Έκθετα

« 1. Τροφεία εκθέτων υπολογιζομένων εις 100 ανά δρχ. 9 κατά μήνα	10.800
2. Φάρμακα νοσούντων εκθέτων	108
Σύνολον	10.908 ».

Αυτά είναι τα έξοδα που προβλέπονται για το Νοσοκομείο και από τα ποσά που αποφασίζεται να διατεθούν, μπορεί να συμπεράνει κανείς το βαθμός της περιθαλψής. Όμως δύο μαρτυρίες ακόμη θα δώσουν την εικόνα αυτού του Νοσοκομείου καθαρά αυτά τα τελευταία χρόνια. Η μια είναι έκθεση του Νομομηχανικού που υποβάλλεται στην Επιτροπή στις 12-10-1887. Σ' αυτή αναφέρει ότι:

«Το ενταύθα Αστικόν Νοσοκομείον ένεκεν των επελθουσών εις αυτό καταστροφών κατέστη πλέον ακατοίκητον και αποβαίνει δύσκολον άνευ κινδύνων να παραμείνει εν αυτώ ασθενής».

Η Επιτροπή αποφασίζει να νοικιάσει άλλο οίκημα το συντομότερο δυνατό. Η άλλη είναι προφορική μαρτυρία του πεθαμένου σήμερα δικηγόρου Ανδρέα Πεταλούδη, που καταγράφηκε από το συγγραφέα τούτης της μελέτης όταν συγκέντρωνε υλικό σχετικό με τη νοσοκομειακή περίθαλψη.

Έχω σημειώσει κατά λέξη όσα χαρακτηριστικά μου είπε:

«Ήταν ένα βρώμικο αβέρτο σπίτι ανώι και κατώι που οι άρρωστοι έφερναν μαζί τους τα στρωσίδια τους και τα άλλα πράγματα που είχαν ανάγκη για την εξυπηρέτησή τους. Ένας γιατρός πέρναε μια ματιά το πρωί και καμιά φορά το απόγευμα όταν ήτανε κανένας ετοιμοθάνατος. Πηγαίνανε εκεί μόνο όσοι δεν είχανε κανένα να τους δώσει μια κουταλιά νερό σπίτι τους και οι πάμφτωχοι ξένοι που βρισκότανε στο νησί».

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ

Οι συνθήκες είχαν γίνει απαράδεκτες και αυτή η νοσοκομειακή περίθαλψη ήταν εξώ από κάθε λογική. Ο τότε Μητροπολίτης της Κεφαλονιάς Γερμανός Καλλιγιάς, κοσμογυρισμέ-

ΣΤΟΝ ΠΗΓΑΙΜΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΘΑΚΗ

Το Βαθύ χαρακτηρίστηκε παραδοσιακός οικισμός με τη γενική νομοθετική ρύθμιση του Προεδρικού Διατάγματος της 18/11/1978. Οι όροι που με το διάταγμα αυτο επιβλήθηκαν ήταν δυσμενέστεροι από αυτούς που ίσχυαν στο Βαθύ μ' ένα Προεδρικό Διάταγμα του 1954. Αρχίζουν έτσι έντονες διαμαρτυρίες των κατοίκων γιατί με το νέο διάταγμα μειώνεται περίπου στο μισό η εκμετάλλευση των οικοπέδων, αυξάνονται οι ελάχιστες διαστάσεις που απαιτούνται για να είναι άρτια τα οικοπέδα ενώ ταυτόχρονα η έκδοση οικοδομικής άδειας γίνεται μια εξαιρετικά χρονοβόρα διαδικασία.

Στο δημοψήφισμα που διενεργεί τελικά ο Δήμος επικρατεί με συντριπτική πλειοψηφία η άποψη ν' αποχαρακτηριστεί ο οικισμός από παραδοσιακός.

Δεν ήταν βέβαια δυνατό και ούτε είχε το δικαίωμα ο συμπατριώτης Υπουργός Χωροταξίας Οικισμού και Περιβάλλοντος Αντώνης Τρίτσης ν' αποδεχτεί την καταστροφή ουσιαστικά μιας πόλης που είναι από τις πιο όμορφες κληρονομίες των προγόνων μας.

Ομάδα μελέτης του Υπουργείου αφού αναλύει σπίτι - σπίτι και δρόμο - δρόμο την υφιστάμενη κατάσταση, αφού αναλύει Γεωλογικά, γεωτεχνικά, κοινωνιολογικά, μορφολογικά, ακόμη και χρωματικά το πετροπελέκητο Βαθύ, αφού συζητεί διεξοδικά με τους κατοίκους, τα προβλήματα που το προεδρικό διάταγμα τους δημιουργούς, καταλήγει στην σύνταξη ενός νέου Προεδρικού διατάγματος, που πήρε την τελική μορφή του μετά από δημόσια συζήτηση που έγινε στο Θιάκι.

Με αφορμή και επίκεντρο αυτό το Προεδρικό Διάταγμα που όπως είπε ο Υπουργός Χ.Ο.Π. 'Αντώνης Τρίτσης θ' αποτελέσει μοντέλο για την παρέμβαση και προστασία όλων των παραδοσιακών οικισμών της χώρας - ο δημοσιογράφος Κώστας Κοντογιάννης έγραψε ένα κείμενο.

Είναι κείμενο ποιητικό και γι' αυτό ίσως λίγο δυσνόητο. Διαβάστε το, όπως θα διαβάζατε ένα ποίημα. Αξίζει τον κόπο για να βιώσουμε τον πόνο, που κάθε καταστροφή στην παραδοσιακή μας κληρονομιά δημιουργεί. Για να κατανοήσουμε πως πράγματι με τους συμβιβασμούς που τα μικροσυμφέροντά - μας μας οδηγούν είναι σαν να «κλείνουμε το τραύμα μας με χάντσαπλαστ».

Για να σκεφτούμε πως «ο πρώην εγγλέζος αρμοστής επιστρέφει τώρα σαν τουρίστας».

Για να εκτελέσουμε το χρέος μας: «οι γενιές που θα 'ρχουν έχουν κι αυτές δικαίωμα στο παραδοσιακό Βαθύ, στον πηγαίμο για την Ιθάκη».

— Η Σύνταξη —

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΘΥΡΙΟΥ

ΣΤΟΝ ΠΗΓΑΙΜΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΘΑΚΗ

Εντάξει, λοιπόν. Άλλωστε είναι και χρέος προς τον Οδυσσέα, κάθε πριν από την εισβολή της γλωσσικής Βαβυλωνίας του καλοκαιριού, κάθε πριν οι νόνες σκύψουν σιφά το κεφάλι κατά το πώς απαιτεί η «εισροή» συναλλάγματος, κάποιος να κλείνουν το τραύμα τους με χάνζαπλαστ και να κάνουν προσπάθειες για ν' αλλάξουν την κατάσταση.

Στο κάτω κάτω εδώ στην Ιθάκη που κάποτε ναυπηγήθηκε το πρώτο ατμόπλοιο, σήμερα φτάνεις αρκετά δύσκολα.

Αθάνατο Θιακό κρασί, συνεπώς, το τίμημα της νέας «προσγείωσης», λίγο πριν η πλούσια ακτογραμμή του νησιού δεχτεί ως τουρίστα τον πρώην αρμοστή.

Νά ο μόνιμος λόγος νέων καταχτήσεων.

Κάθε παράγραφος και νέο αίμα. Είθε μὴ ο γιος του Λαέρτη θα διαφοροποιηθεί από τα μαύρα στριμωγμένα γράμματα, αφαιρώντας μας κάθε δικαίωμα, εστω κι αν αυτό έχει να κάνει με την ίδια την ουτοπία.

Άλλωστε το Διάταγμα για την θέσπιση όρων και περιο-

ρισμών δόμησης στην Ιθάκη, πού 'ναι και η αιτία του παρόντος, φιλοδοξεί να δημιουργήσει ένα μοντέλο παρέμβασης και προστασίας όλων των παραδοσιακών οικισμών της χώρας.

Συνεπώς επίθεση. Η πηγή των νυμφών θα πάρει μια δόση ανακούφισης. Το Βαθύ δεν είναι μια χαμένη υπόθεση.

Σπυρί - σπυρί τα σπίτια του διαλέχτηκαν, κοιτάχτηκαν εξεταστικά, με το νου πάντα στο γενικότερο περιβάλλον του οικισμού, στις απόψεις των γιών του 'Ιθακου, στο ζωντάνεμα του νησιού.

Έτσι το προηγούμενο καθεστώς προστασίας του οικισμού ξεπεράστηκε, θέτοντας την αντίθεση του ντόπιου στοιχείου με τον χαρακτηρισμό «παραδοσιακός οικισμός» στο χώρο της ανάμνησης.

Το σκύψιμο στη σημερινή κατάσταση σε σχέση με όλες τις οικοδομικές παραμέτρους, η μορφολογική και χρωματική ανάλυση, η γεωλογική και γεωτεχνική μελέτη, καθώς και η κοινωνιολογική αντιμετώπιση του θέματος, χάρισαν στο Βαθύ ένα Προεδρικό Διάταγμα της εξελιχθείς και των αναγκών του.

Αλήθεια, πόσο ομορφότερο αναμένεται τώρα το Φεστιβάλ Ελληνικής Μουσικής, τα καλοκαίρια στο Θιάκι! Κι είναι αυτός ο τρόπος σκέψης, αυτό το στυλ δράσης, αυτή

ΣΤΟΝ ΠΗΓΑΙΜΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΘΑΚΗ

η αντίληψη αξιολόγησης, που συνέτειναν, ώστε το νέο Διάταγμα να προβλέπει:

• Νέους όρους δόμησης στο Βαθύ

- Μορφολογικούς περιορισμούς στη δόμηση των κτιρίων των οικισμών του νησιού, ακόμη και για κείνους των εκτός σχεδίου περιοχών.
- Ειδικές ρυθμίσεις για τα παραδοσιακά κτίρια και κήρυξη διατηρητέων στο Βαθύ.
- Κανόνες για εγκαταστάσεις σε κοινόχρηστους χώρους.

Εκτός Ιθάκης λοιπόν το Διάταγμα του '78, που μείωνε την εκμετάλλευση των οικοπέδων και δεν καθόριζε τα όρια του κεντρικού και μη κτιριακού τμήματος, για τα οποία ήθελε διαφορετικές αρτιότητες, άλλους συντελεστές, ξεχωριστά ποσοστά κάλυψης.

Κι έτσι φτάσαμε «μες στον πηγαϊμό» στο σημείο της ρε-

βάνς. Τώρα, οι αναλυτές αίματος μπορούν να ζητήσουν μέχρι και νέο Δημοψήφισμα.

Και πώς όχι. Στο νέο Διάταγμα, οι όροι δόμησης καθορίστηκαν με βάση τα παρακάτω δεδομένα:

- Το Βαθύ έχει δομηθεί με το σύστημα των πτερύγων. Αυτό το σύστημα δόμησης ορίζεται και πάλι και η Επιτροπή Ενάσκησης Αρχιτεκτονικού Ελέγχου θα ελέγχει τη θέση του προς ανέγερση κτιρίου, ώστε αυτό να προσαρμόζεται στο διαμορφωμένο περιβάλλον.

- Σχετικά με τις αρτιότητες των οικοπέδων στην προσπάθεια αντιμετώπισης του προβλήματος απόκτησης κατοικίας και παράλληλα στην προσπάθεια της διατήρησης μικροκλίμακας του οικισμού ορίζεται η επανίσχυση των αρτιοτήτων που πρόβλεπε το Δ/γμα του 1954 ($\Pi = 8\mu$, $B = 14\mu$, $E = 200 \text{ τ.μ.}$). Σαν παρέκκλιση θα είναι άρτια όλα τα οικοπέδα με τις διαστάσεις που βρίσκονται σήμερα.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

ΣΤΟΝ ΠΗΓΑΙΜΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΘΑΚΗ

• Ο πραγματοποιημένος συντελεστής και η κάλυψη ενώ στο κτιριακό τμήμα του οικισμού βρίσκεται σε υψηλά επίπεδα (έως και 0,2 και 100% αντίστοιχα) προς τις παρυφές του οικισμού διαμορφώνονται σε χαμηλότερα επίπεδα από κείνα που προέβλεπε το Δ/γμα του 54.

Προκειμένου όμως να διατηρηθεί η ομοιογένεια του οικισμού και λόγω της μικρής έκτασης του ορίστηκαν ενιαίοι όροι δόμησης

Για να καλυφθούν τα μικρά οικόπεδα που υπάρχουν στον οικισμό, δίνεται η δυνατότητα κατασκευής κτιρίου συνολικής επιφάνειας 100 τ.μ., ανεξάρτητα από κάλυψη και συντελεστή δόμησης.

Τέλος προβλέπεται η κατασκευή της στέρνας και της βεράντας επί στύλων και δοκών εκτός κάλυψης και συντελεστή δόμησης και τούτο, γιατί και οι δύο κατασκευές αποτελούν ιδιαίτερα παραδοσιακά στοιχεία του οικισμού.

Σχετικά με το ύψος των κτιρίων, είναι χαρακτηριστικό ότι δεν επιδιώχτηκε η κατασκευή πολυόροφων κτιρίων με αποτέλεσμα να έχουμε ελάχιστα δείγματα, που ξεπερνούν τους 2 ορόφους.

Συγκεκριμένα, στον οικισμό υπάρχουν 786 μονόροφα, 381 διόροφα και 4 τριόροφα.

Ο αριθμός των ορόφων ορίστηκε σε 2.

Στις μεγάλες κλίσεις (φθάνουν μέχρι 80% σε εντός ρυμοτομικού σχεδίου τμήματα), κρίθηκε απαραίτητο να δοθεί η δυνατότητα κατασκευής τρίτου ορόφου, παράλληλα με τη δημιουργία κλιμακωτού κτιρίου.

Αντίστοιχα το μέγιστο ύψος καθορίζεται σε 7,5 μ., για τα διόροφα κτίρια και σε 10,50 μ., όπου λόγω κλίσης δημιουργείται τρίτος όροφος. Για την καλύτερη ένταξη των νέων κτιρίων στο διαμορφωμένο περιβάλλον, η Ε.Ε.Α.Ε. έχει τη δυνατότητα να αυξομειώσει το ύψος των νέων κτιρίων.

Οι μορφολογικοί περιορισμοί που προβλέπονται από το Δ/γμα καλύπτουν όλες τις φάσεις της κατασκευής και σκοπεύουν στην προστασία του «παραδοσιακού χρώματος».

—Χαρακτηριστικά στη σύνθεση των όγκων του σπιτιού της Ιθάκης είναι οι απλές μορφές και τα καθαρά σχήματα. Έτσι, κρίθηκε αναγκαία η διατήρηση της απλότητας των σχημάτων.

—Επιβάλλεται η επικάλυψη των οικοδομών με κεραμοσκεπή στέγη.

—Στη σύνθεση των στοιχείων της όψης κυριαρχούν τα ορθογωνικά ανοίγματα, οι εξώστες μικρού πλάτους ή βεράντες μεγάλων διαστάσεων επί στύλων, σιδερένια κιγκλιδώματα, διακριτικά διακοσμητικά στοιχεία.

Τα παραδοσιακά κτίρια του οικισμού στο Βαθύ διακρίνονται σε:

—Διατηρητέα (ιδιαίτερα αξιολογικά δείγματα που χαρακτηρίζουν την αρχιτεκτονική της περιοχής).

Σαν τέτοια επιλέγησαν 66 κτίρια μέσα στον οικισμό που είναι παλιά αρχοντικά από τις αρχές του 19ου αιώνα έως του 1930 περίπου.

Περίφημα. Το ΥΧΟΠ δούλεψε σαν ΥΧΟΠ και πλάι στον καημό για το λίγο κρασί, το λίγο λάδι, την περιορισμένη κτηνοτροφία, την άρρωστη εκπαιδευτική υποδομή του νησιού και τόσα άλλα, το παραδοσιακό στοιχείο του Βαθύ, μπαίνει στο δρόμο της διατήρησης και της αξιοποίησης των μνημών, που αξίζει να πάμε για λίγο στα χρόνια σώρευσης τους.

Νέος σχετικά οικισμός το Βαθύ αφού ο πρώτος οικιστικός του πυρήνας σημειώνεται στα μέσα του 17ου αιώνα, εποχή που το νησί ζούσε, μαζί με τους δικούς του χτύπους, την Ενετική κατοχή.

Το καθεστώς αυτό, ως γνωστό, διατηρήθηκε μ' άλλους επικυρίαρχους μέχρι την Ένωση του 1864.

Τη δομή του Οικισμού, τη μορφή και την εξέλιξη της κατοικίας, επηρέασαν αρχικά οι Ενετοί και αργότερα οι Άγγλοι οι οποίοι μάλιστα όρισαν και συγκεκριμένους κατασκευαστικούς περιορισμούς. Φυσικά στον τομέα της επίδρασης τόσο η γειτονική Ιταλική Αρχιτεκτονική, όσο και οι Αναγεννησιακές φόρμες έχουν το δικό τους μερτικό.

Ωστόσο, ο Ιθακήσιος τεχνίτης έδωσε τη δική του ξεχωριστή νότα διαμορφώνοντας έναν χαρακτήρα απλό, γεμάτο λαϊκό πνεύμα.

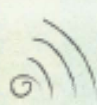
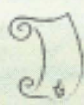
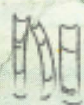
Ο τρόπος δόμησης που ανέκυψε από τις παραπάνω παραμέτρους καθώς και τα μορφολογικά στοιχεία διατηρούνται και μετά την Αγγλοκρατία, εποχή που αρχίζει να γίνεται εμφανής η επίδραση του νεοκλασικισμού.

Δυστυχώς όμως το 1953 ήρθε η αναπάντεχη καταστροφή. Οι τότε σεισμοί κατέστρεψαν το 70% του Βαθύ, πλητ-

κεφαλονια και ιθακη

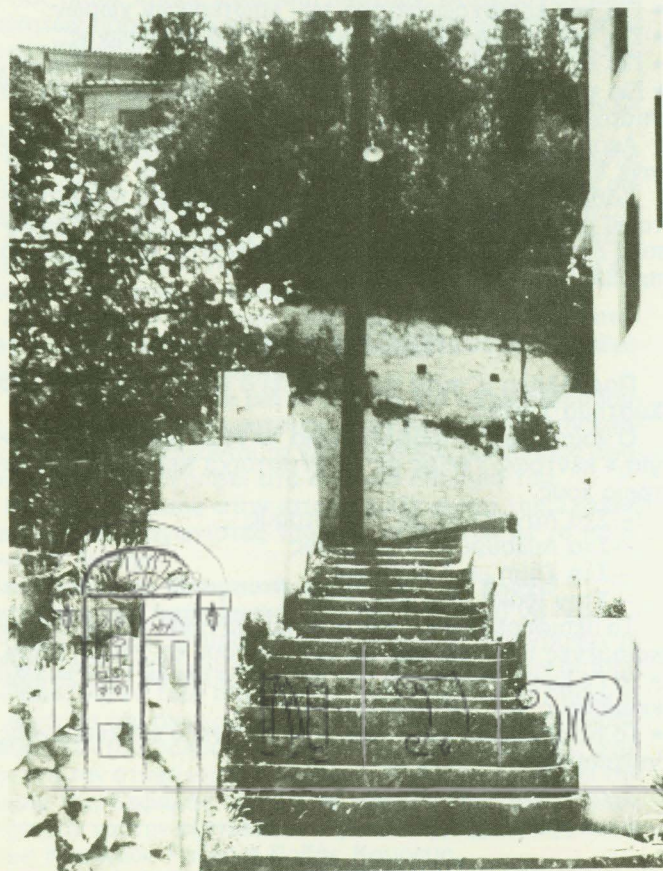
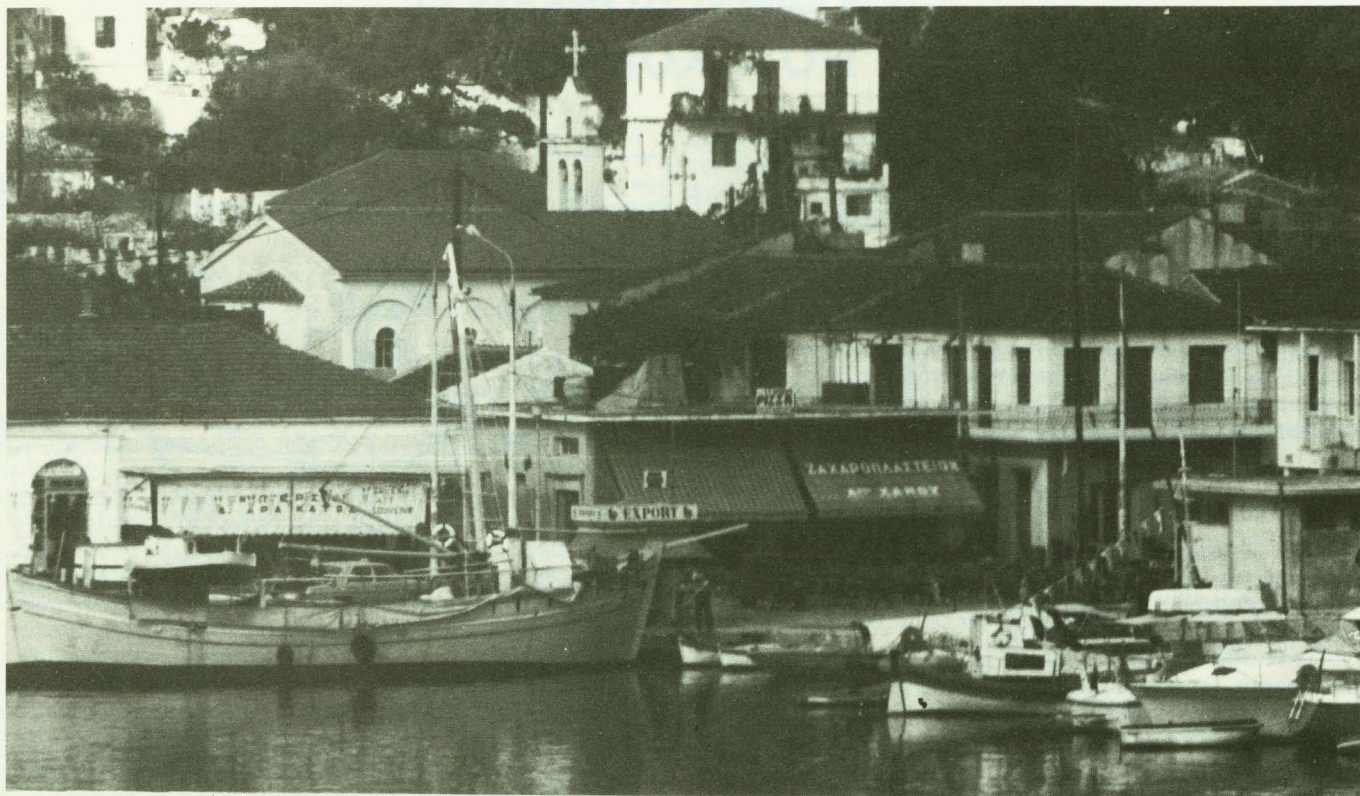
ΣΤΟΝ ΠΗΓΑΙΜΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΘΑΚΗ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΣΤΟΝ ΠΗΓΑΙΜΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΘΑΚΗ

τοντας κύρια το Δυτικό και Κεντρικό τμήμα του.

Τα κτίρια που διασώθηκαν και που καθόρισαν τον «παραδοσιακό χαρακτήρα» του οικισμού ανήκουν στην εποχή της Αγγλοκρατίας και συμπληρώνονται από αρκετά δείγματα νεοκλασικής αρχιτεκτονικής. Όμως ο παραδοσιακός οικισμός δεν είναι ότι σώθηκε από τον εγκέλαδο.

Οι Ιθακήσιοι ξαναχτίζοντας σεβάστηκαν τις μνήμες των χαμένων σπιτιών τους, που ξαναζωντάνεψαν σε απλούστερη, ως γνωστό, μορφή. Έτσι οι καθαροί όγκοι, οι κεραμοσκεπείς στέγες και τα στενόμακρα ανοίγματα επικράτησαν αποτελώντας, με τα παλιά, ένα ενιαίο καλαίσθητο σύνολο, που το νέο Διάταγμα, κοιτώντας το, με δημιουργικό σεβασμό, έρχεται να υπερασπίσει, προάγοντας τις αξίες του πολύπλευρα, στο μέτρο πάντα του δυνατού.

Όλα αυτά φυσικά δεν σημαίνουν πως η Ιθάκη και γενικότερα ο νόμος Κεφαλονιάς έπαψαν να ανήκουν στα κλασικά παραδείγματα εκμετάλλευσης της περιφέρειας από το κέντρο.

Το συγκεκριμένο Διάταγμα άλλωστε από τη φύση του δεν μπορούσε να λύσει διαφορετικά προβλήματα από αυτά που τόσο ριζοσπαστικά αντιμετώπισε.

Εν τούτοις έχει μέσα του το σπέρμα μιας άλλης ενατένισης της Ιθάκης, χωρίς της οποίας συνεχίζουν ν' απαιτούν τη χρήση ελικοπτήρου προκειμένου να τα επισκεφτείς.

Έχει μέσα του, ακόμη, το Διάταγμα, την φιλοσοφία εκείνη που δεν αντιμετωπίζει τα πράγματα θυσιαζοντάς τα στο σήμερα, αλλά τα αξιοποιεί βλέποντας μέχρι το αύριο και πέρα απ' αυτό.

Οι γενιές που θα 'ρθουν έχουν κι αυτές δικαίωμα στο παραδοσιακό Βαθύ, στο πηγαίο για την Ιθάκη.

Κώστας Κοντογιάννης

ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ!

Μέσα στο καλοκαίρι υπολογίζεται ότι θ' αρχίσει το χτίσιμο του νέου Νοσοκομείου στο Αργοστόλι.

Το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας έχει εγκρίνει ήδη 400 εκατ. δρχ. για την κατασκευή του.

Το 1983 θα διατεθούν 62 εκατ. δρχ. Τα 12 για τη σύνταξη της μελέτης εφαρμογής και τα 50 εκ. για ν' αρχίσει η κατασκευή του.

Ήδη έχουν ολοκληρωθεί η στατική, αρχιτεκτονική και μηχανολογική μελέτη. Τα επόμενα στάδια είναι η σύνταξη της μελέτης εφαρμογής και τα τεύχη δημοπράτησης που πιστεύεται νά τελειώσουν στις αρχές του καλοκαιριού.

ΤΙ ΑΠΟΚΤΟΥΜΕ

Το νέο Νοσοκομείο θα έχει ωφέλιμο χώρο 9.599 τ.μ. και 100 κρεβάτια, με δυνατότητα για 200 κρεβάτια.

—Στο ισόγειο θα είναι τα γραφεία της Διοίκησης και παιδιατρική κλινική με 15 κρεβάτια.

—Στον πρώτο όροφο θα είναι τα εξωτερικά ιατρεία, τα εργαστήρια, τα χειρουργεία, η χειρουργική κλινική με 35 κρεβάτια και η Μαιευτική με 15.

—Στο δεύτερο όροφο θα είναι η Παθολογική κλινική με 35 κρεβάτια.

—Στο πρώτο υπόγειο θα στεγάζονται οι πρώτες βοήθειες, η Τράπεζα αίματος, το κέντρο Φυσιοθεραπείας και το Φαρμακείο.

—Στο Β' υπόγειο θα είναι τα Μαγειρεία και ο μηχανολογικός εξοπλισμός.

—Προβλέπεται επίσης η κατασκευή ενός μικρού κτιρίου «οίκου αδελφών και ιατρών» με 20 συνολικά κρεβάτια.

ΤΟ ΠΑΛΙΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ

Μέχρι όμως την κατασκευή του νέου Νοσοκομείου θα πρέπει να λειτουργεί με ανθρώπινες συνθήκες το σημερινό. Έγιναν μεγάλες προσπάθειες και ο πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του Νοσοκομείου κ. Γεράσιμος Αντύπας μας πληροφόρησε τι έχει επιτευχθεί κατά τομείς:

Ίατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό

- Λύθηκε το οξύτατο πρόβλημα του αναισθησιολόγου αφού μετά από παρεμβάσεις στο Υπουργείο Υγείας στάλθηκε αναισθησιολόγος.
- Προσλήφθηκαν 10 νοσοκόμοι.

Εξοπλισμός

- Από τον υπεύθυνο γιατρό κάθε κλινικής ζητήθηκε αναλυτική κατάσταση των ελλείψεων σε ιατρικά μηχανήματα. Για την αγορά τους εγκρίθηκαν από το Υπουργείο Υγείας 20 εκατ. δρχ. Πολλά από αυτά τα μηχανήματα έχουν ήδη αγορασθεί ενώ έχουν δημοπρατηθεί τα υπόλοιπα.

Μηχανήματα

- Αντικαταστάθηκε όλο το δίκτυο ύδρευσης και θέρμανσης που στοίχισε περίπου 7 εκατ. δρχ.
- Αντικαταστάθηκε ο ατμολέβητας υψηλής πίεσης που κινδύνευε να εκραγεί.

Μελέτες

Έχουν δημοπρατηθεί ήδη οι παρακάτω εργασίες, μετά από μελέτες - που έκαναν δωρεάν ο μηχανικός κ. Μάρκος Κοτσιλίνης.

- Για τον ελαιοχρωματισμό των εσωτερικών χώρων.
- Για την αντικατάσταση όλων των ειδών υγιεινής.
- Για την κατασκευή καινούργιων κοινόχρηστων χώρων.
- Για την αλλαγή της διαρύθμισης των θαλάμων ώστε να υπάρχουν μόνο θάλαμοι με 4 κρεβάτια.

Ακόμα έχει βαφτεί το εξωτερικό του νοσοκομείου και έγινε δενδροφύτευση με υπόδειξη γεωπόνου.

Καθορίστηκαν τέλος τακτικές συναντήσεις του Διοικητικού συμβουλίου με το Ιατρικό και νοσηλευτικό Προσωπικό ώστε να συζητούνται και να λύνονται συλλογικά τα προβλήματα που προκύπτουν.

ΝΕΟΣ ΝΟΜΟΣ

Παράλληλα μ' αυτά θα ψηφιστεί ο νόμος για το Εθνικό Σύστημα Υγείας.

Ο νόμος αυτός προβλέπει για το νομό μας τη δημιουργία 4 κέντρων Υγείας με τα αντίστοιχα περιφερειακά ιατρεία τους.

- Στο Αργοστόλι με 11 γιατρούς
- Στο Λυξούρι με 4 γιατρούς
- Στη Σάμη με 7 γιατρούς
- Στην Ιθάκη με 4 γιατρούς

Τα περιφερειακά ιατρεία θα δημιουργηθούν στις απομακρυσμένες περιοχές και θα λειτουργούν σε 24ωρη βάση.

- Το Γενικό Νοσοκομείο του Αργοστούλιου θα έχει 25 ειδικευμένους γιατρούς (σημεία 1).
- Το Νοσοκομείο του Ληξουρίου θα έχει 8 ειδικευμένους γιατρούς.

ΙΑΚΟΒΑΤΤΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ
* * *

Επιτέλους Νοσοκομείο.

Ο ΠΑΠΑ — ΛΗΣΤΗΣ

**Σκοτώσανε το Μπομποτή κρεμάσανε το Βλάχο
κρεμάσαν τον παπα - ληστή που την ευχή του
νά 'χω.**

Βρισκόμαστε στα 1849. Τα Επτάνησα και βέβαια η Κεφαλονιά βρίσκονται «υπό την άμεσον και αποκλειστική προστασίαν» της Μεγάλης Βρετανίας.

Η αγροτιά του νησιού κάτω από ένα εξοντωτικό γι' αυτήν σύστημα αγροληψίας βρίσκεται σε συνεχή εξέγερση ήδη από το 1830.

Για να γίνει αντιληπτό μέ ποιές συνθήκες ζούσε ο Κεφαλονίτης αγρότης είναι αρκετό να πούμε πως στο συμβόλαιο της αγροληξίας υπήρχε νομική ρήτρα, τα λεγόμενα «καλαμέντα», δηλαδή κακοκαλλιέργεια.

Σύμφωνα, μ' αυτά ο σέμπρος έπρεπε να παραδώσει ορισμένη σοδειά. Ο γαιοκτήμονας πολύ συχνά δεν έμενε ικανοποιημένος από τη σοδειά του σέμπρου του. Τον πήγαινε τότε στα δικαστήρια κι ένας «εκτιμητής» καθόριζε την αποζημίωση που ο σέμπρος έπρεπε να πληρώσει στο γαιοκτήμονα! Αποτέλεσμα βέβαια ήταν ο σέμπρος «να αποζημιώνει» το γαιοκτήμονα με όποιο μικρό κτήμα διέθετε και συνήθως να καταλήγει στη φυλακή.

Ιδιαίτερα τα χρόνια 1848 - 49 η κατάσταση γίνεται απελπιστική καθώς οι τιμές για τα βασικά προϊόντα της Κεφαλονιάς (λάδι, κρασί, σταφίδα) πέφτουν, οι τιμές των απαραίτητων προϊόντων για τη διατροφή των αγροτών (στάρι) ανεβαίνουν, ενώ η Ιονική Τράπεζα στην Κεφαλονιά λειτουργεί σαν κοινός τοκογλύφος.

Τον Αύγουστο του 1849 οι χωρικοί της Σκάλας, των Ομαλών της Λιβαθώς και του Ελιού εξεγείρονται.

Επί κεφαλής τους, ο Θόδωρος Βλάχος, ο Αναστάσης Λαμπρινάτος (ο περιφημος Μπομποτής) και ο παπα - Γρηγόρης Ζαπάντης Νοδάρος, ο θρυλικός παπα - ληστής.

Δε θα επεκταθούμε, εδώ σε εξιστόρηση των γεγονότων. Και οι τρεις ηγέτες της λαϊκής εξέγερσης θεωρούνται «ύποπτοι» από τους ιστορικούς μας.

Λέγεται ότι η εξέγερση ήταν «προβοκάτσια» των καταχθονίων, για να ματαιωθούν οι φιλελεύθερες μεταρρυθμίσεις της Αγγλικής προστασίας.

Ό,τι γράφεται είναι μιιά εισαγωγή για να μεταφερθούν με στο κλίμα που επικρατούσε στην Κεφαλονιά, την εποχή που διαδραματίζονται τα γεγονότα που ο Φίλιππος Δρακονταειδής περιγράφει στο όμορφο διήγημά του.

Η θέση του λαού στην ιστορική εξέγερση της Σκάλας και τους πρωταγωνιστές της έχει εκφραστεί με το πασίγνωστο δίστιχο

**«Σκοτώσανε το Μπομποτή, κρεμάσανε το Βλάχο
κρεμάσαν τον παπα-ληστή που την ευχή του νά 'χω»**

Ο αυτόπτης μάρτυρας Σπύρος Μαλάκης περιγράφει τη σκηνή, όταν ο Βλάχος και ο παπα-ληστής βγαίνουν από τις φυλακές για να τους πάνε να τους κρεμάσουν στο Ληξούρι.

«Εντολή του αγγλοχειροτονητή (Μητροπολίτη) Σπυρίδωνος Κοντομίχαλου είχαν απεκδώσει της ιερατικής στολής του τον ατυχή ιερέα Γρηγόριον Νοδάρον και κείρει την κόμην της Κεφαλής του και το γένειόν του· την δ' όλην εργασίαν ταύτην εξετέλεσεν ο γνωστός μοχλός της κολάσεως Νικόλαος Ραζής ή Ροδής Κουρεύς.

Τον ατυχή Νοδάρον είχαν ενδύσει εκ των ενδυμασιών

εκείνων ας πωλούσιν οι μεταπράται Εβραίοι κατά Σάββατον εις την αγοράν εκ πανίου ελαχίστης αξίας προς περιφρόνησιν. Εξήγαγον δε των φυλακών και τους δύο εκείνους καταδίκους με γυμνούς πόδας και καταφόρτους από σιδηράς οξειδιωμένας αλύσεις, τας χείρας δεδεμένας δια σιδηροπεδών και δια λεπτού σχοινίου. Μεταξύ δε των δεδεμένων από τους καρπούς χειρών εκράτουν δια των παλαμών των για τη σωτηρία του άκρον μικρού σταυρού, εφ' ου εκρέματο προσηλωμένος ανάλογος μικρός εσταυρωμένος.

Ο κατάδικος ιερεύς μετά των συνοδευόντων αυτών συναδέλφων του ανεγίνωσκε την νεκρώσιμον ακολουθίαν!

Εις την απαισίαν και ασυνήθη όλως φρικτήν και τρομακτικήν εκείνην θέαν οι παρευστώτες περιεργοί θεαταί διελύθησαν εις οίμωγην και θρήνον».

Στον παπα-ληστή είχαν αφήσει μόνο έναν καλογερικό σκούφο και μια καλογερική ζώνη, με πόρπη από ορείχαλκο, που φορούσαν οι μοναχοί του Άθω.

Μετα τον απαγχονισμό του αυτά τα πήρε ο ιερογραμματέας παπα-Νικόλαος Μαντζαβίνος σαν αμοιβή για τις δεήσεις του για τη σωτηρία του παπα-Νοδάρου και του συγκαταούμενου του Βλάχου.

Τι τὰ 'κανε αυτά ο παπα-Μαντζαβίνος;

Τα έκοψε σε μικρά κομματάκια και τα πουλούσε σα φυλακτά που θεράπευσαν «πάσαν νόσον και πάσαν μαλακίαν». Και όπως γράφει ο Σ. Μαλάκης «εδίδοντο επί χρηματική αμοιβή και δια πρεσβειών και ικεσιών εις ευλαβείς τινας γυναικας».

Ένα όργιο βίας και αίματος ακολούθησε την εξέγερση της Σκάλας.

Κατά τον Ηλία Ζερβό «οι απαγχονισθέντες υπερβαίνουν τους 40, οι μαστιγωθέντες τους 400, εκ των οποίων οι μὲν απέθανον, οι δε απώλεσαν πάσας τας αισθήσεις και έτεροι κατέστησαν ανίκανοι προς εργασίαν. Αι πυρποληθείσαι και κατεστραφείσαι γαιοκτησίαι είναι άπειροι και η γενική βλάβη όλων της νήσου των συμφερόντων είναι ανυπολόγιστος».

Και στη συνείδηση του λαού ο παπα-ληστής καθαγιαζεται. Είναι μάρτυρας και κυρίως λαϊκός ήρωας.

Όταν τον επόμενο χρόνο ο «αιμοβόρος» αρμοστής Ουάρδος επισκέφτεται το Ληξούρι, οι Ληξουριώτες κλίνονται στα σπίτια τους και στα σφαλισμένα παράθυρά τους κρεμάνε τη φωτογραφία του παπα-ληστή που είχε δημοσιευθεί σε εφημερίδες του Λονδίνου.

Κι η λαϊκή μούσα τραγούδησε τον παπα-ληστή, χωρίς να λάβει υπόψη τις αμφιβολίες των ιστορικών για την «ύποπτη προσωπικότητά» του.

Ζητάει ο λαϊκός ριμναδόρος την ευχή του παπα-ληστή! Τραγική αντίφαση! Όταν ο λαός αισθάνεται την ανάγκη να ζητήσει την ευχή από κάποιο του ήρωα αυτός να θεωρείται επίσημα ληστής.

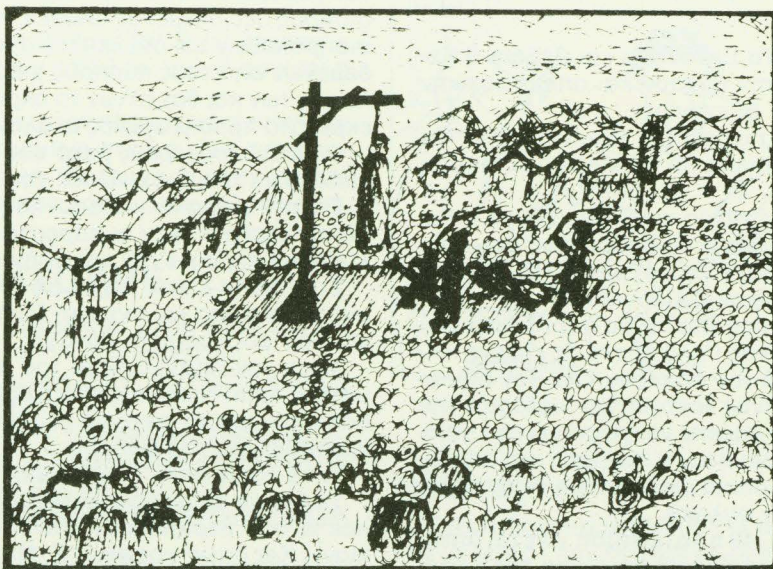
Για να γίνει αντιληπτή η δύναμη της λαϊκής ψυχής γράφουμε τους στίχους ενός λαϊκού ριμναδόρου, του Μικέλη Δανή - Μερτζάνη:

**Κρεμάσαν τον παπα-ληστή, τον έρμονε το φάντε!
που την ευχή του νά 'χω! Κι αν τον παπά κρεμάσανε
Κρεμάσαν το Νοδάρο μας και το ληστή το Βλάχο
και τον παπα-Ζαπάντε εγώ εις τα τσαρούχια μου
όπως κρεμούν στα μαγαζιά τους Άγγλους όλους γράφω!**

Ο ΣΥΓΓΕΝΗΣ ΜΑΣ Ο ΠΑΠΑ - ΛΗΣΤΗΣ

του Φ.Δρακονταειδή

Είμαστε οπωσδήποτε απόγονοι του παπα - ληστή, εκείνου του φοβερού, που σήκωσε το χέρι του και ξευτέλισε τους πλούσιους για το καλό των φτωχών και βρήκε το θάνατο στην κρεμάλα, επειδή οραματίστηκε έναν κόσμο χωρίς εκμετάλλευση και πρόβλεψε αυτό το νέο κόσμο που έρχεται. Είμαστε οπωσδήποτε απόγονοι του παπα - ληστή και χρέος βαρύ πάνω μας η κατάρτα του: θάνατος στους εκμεταλλευτές!

Φοράει καπέλο μαύρο, πλεχτό, πισαρισμένο, η θεία Μουρλίτσα, έρχεται στο σπίτι της γιαγιάς μας και σαν γραμμόφωνο τα ίδια λέει για τον παπα - ληστή. Για όνομα του Θεού, τι συγγένεια έχουμε μ' εκείνο τον αγριάνθρωπο, που αν τον βλέπαμε στην πόρτα μας, ξεροί θα πέφταμε από την τρομάρα. Και προσοχή να μη τον δει ο παππούς, που πάσχει από την καρδιά του και δεν πρέπει να τρομάζει. Αν ζούσε, δηλαδή, γι' αφεντάδες θα μας είχε κι εμάς που στην κατοχή μας βρίσκονται χωράφια, αμπέλια, σπίτια, σέμπροι και ζωντανά; Με τον ιδρώτα μας τα φτιάξαμε, τον εαυτό μας εκμεταλλευτήκαμε, μέρα - νύχτα δουλεύοντας, με τη μόρφωσή μας τα μεγαλώσαμε, με τα λεφτά μας τα δουλέψαμε όλ' αυτά και τα κάναμε να καρπίσουν. Συγγενής μας ο παπά - ληστής; Η μάνα του πρώτη Ξαδέρφη της προ - προγιαγιάς μας. Δεν είναι ώρα για τέτοια ετούτη την εποχή. Κουνάει η γιαγιά τη βεντάλια της, κάθεται στο μπαλκόνι και κυτάζει τον κόσμο να περνάει, χαιρετάει που και που κάποιον γνωστό, δεν σταματάει να κουνάει τη βεντάλια της, σα να θέλει να διώξει μακριά τις κουβέντες της θείας Μουρλίτσας, λες κι είναι μύγες, λες και θερμαίνουν υπερβολικά τον καλοκαιριακό αέρα. Σσας, καημένη, δεν βαριέσαι τα ίδια και τα ίδια;

Απόγευμα έρχεται η θεία Μουρλίτσα, δυό φορές, τη βδομάδα, στο σπίτι της γιαγιάς. Δεν ξέρουμε τι συγγένεια έχουμε μαζί της. Ξαδέρφη μου είναι, λέει η γιαγιά. Δεν ξέρουμε καλά - καλά τ' όνομά της. Μαρία φαίνεται πως τη λένε, αλλά γνωστή είναι με το παρατσούκλι της: Μουρλίτσα, ο παππούς το βρήκε, πάνε χρόνια, ένα απόγευμα που ξυριζόταν και την κατάλαβε από το βήμα της στη σκάλα. Κι εμείς το είχαμε παρεξηγήσει το ζήτημα: είχαμε βάλει με το νου μας πως μπορούσαμε να παίξουμε μαζί της. Πάντα μ' εκείνο το μαύρο καπέλλο ερχόταν, παραγγελία στα καλά τα χρόνια στην πρωτεύουσα, καπέλο σοβαρό κι επίσημο, για γυναίκα που πέρασαν τα νειάτα της, ατύχησε και πενθεί. Δεν έβγαζε το καπέλο της, καθισμένη εκεί στο μπαλκόνι με τη γιαγιά μας, σκοπός μας ήταν να της το πάρουμε, να το εξετάσουμε, γυαλιστερό κι απέριττο, σαν ψόφιο πράγμα καθισμένο πάνω στα μαλλιά της, καμωμένα κότσο. Τι στεκόσαστε εδώ που μιλάνε οι μεγάλοι, μας φώναζε η γιαγιά για να' απομακρυνθούμε από τη θεία Μουρλίτσα.

Την παραμονεύαμε μόλις έμπαινε από τη μεγάλη πόρτα του δρόμου και της ρίχναμε, από το παράθυρο που έβλεπε στη σκάλα, ότι κρατούσαμε στα χέρια μας. Ησυχία, παιδιά, φώναζε κι η φωνή της μας γέμιζε τρομάρα, τα μάτια της γυάλιζαν, οπωσδήποτε ήταν μουρλή, μουρλή, μουρλίτσα. Ησυχία, παιδιά, ξαναφώναζε εκείνη με αξιοπρέπεια. Έρχετο η Μουρλίτσα, σκούζαμε εμείς, τρέχοντας προς την τραπεζαρία, όπου το απόγευμα η γιαγιά έπινε τον καφέ της, πριν βγει στο μπαλκόνι, είχε δροσιά εκεί. Προσέλασε η θεία Μουρλίτσα, έλαγε η γιαγιά κι έδερνε, με τη βεντάλια της κλειστή, όποιον πλησίαζε πολύ κοντά της να της φέρνει το νέο της αfixης της Μουρλίτσας. Ύστε-

ρα σηκωνόταν, ισίωνε το φουστάνι της κι ερχόταν ν' ανοίξει την πόρτα. Καλώς την, έλεγε.

Ήταν ψηλή κι αδύνατη, όλη γεμάτη κόμπους έμοιαζε, καθώς πετούσαν τα μήλα του προσώπου της, καθώς τα δάχτυλά της έδειχναν σαν αγκυλωμένα, καθώς οι ωμοπλάτες της ξέφευγαν, άσαρκες, κατά πίσω. Οι πίκρες την είχαν κάμει έτσι. Γιατί ο άντρας της, ο θεός Μουρλίτσος, καθώς τον είχαμε ονομάτσει, αργοπέθαινε στην εξορία κι ειδήσεις του δεν έφταναν παρά με καθυστέρηση μηνών και δυό καλοκαίρια πιο πριν, εκεί που έβγαине ο Αύγουστος, τα δυό της αγόρια είχαν πάει στο κυνήγι και κάποια στιγμή χωρίστηκαν, ψάχνοντας για τρυγόνια και συκοφάγους, ο μικρός είδε κάτι και σκότωσε τον αδερφό του, το μεγάλο Μουρλάκι, όπως λέγαμε. Οι πίκρες την είχαν τρελλάνει, αλλά τέτοια πράγματα ήταν έξω από εμάς, ήταν πράγματα απίστευτα, που μόνο στ' αστεία μπορούσαμε να τα πάρουμε. Αστείο δεν ήταν αυτό που είχε πει ο θεός Μουρλίτσος στον πρόεδρο του δικαστηρίου, όταν δικάζονταν γι' ανατρεπτική δράση, πριν τον πόλεμο κόλας; Του είπε: «Μα τι κάνετε, κύριε πρόεδρε; Με καταδικάζετε τώρα που ο Κόκκινος Στρατός βρίσκεται εδώ πιο έξω;» Από τότε είχαν αρχίσει τα βάσανά του και τελειωμό δεν είχαν. Αστεία θα είχε πει αυτή την κουβέντα, σκέψου τι αστεία έκφραση θα είχε ο κύριος πρόεδρος. Αστείος κι αυτός που τον καταδίκασε, για πράγμα που μόνο σαν αστείο θα μπορούσε να θεωρηθεί.

Ερχόμαστε από την πρωτεύουσα να ξεκαλοκαιριάσουμε σ' ετούτο το σπίτι στη Ζακέλα. Μας έστειλναν οι γονείς μας στον παππού και στη γιαγιά, τρία ξαδέρφια, τριών θυγατέρων παιδιά, με τρόπους καλούς, που έβγαίναν καλοντυμένα με τον παππού το απόβραδο, όταν δεν

έλειπε στα κτήματα, για να πάνε στο ζαχαροπλαστείο, να φάνε υποβρύχιο, ή σοκολατίνα, όχι παγωτό, μήπως πάθουν τα λαιμά μας. Κι από τα βάσανα του κόσμου, δεν είχαμε ιδέα. Ο παππούς μας έλεγε πως αυτά δεν ήταν για μας. Κι η γιαγιά συμπλήρωνε πως ο καθένας έχει τις σκοτούρες του κι ο Θεός είναι για όλους.

Περνούσαν καλά τα καλοκαίρια μας εκείνα. Μόλις φτάναμε, η γιαγιά μας πήγαινε στο φαρμακείο και μας ζύγιζε, αφαιρώντας κατά τις εκτιμήσεις της το βάρος των ρούχων και των παπουτσιών μας. Όταν ήταν να φύγουμε, με τις πρώτες βροχές, γινόταν το ίδιο και η γιαγιά με ικανοποίηση έγραφε γράμμα στους γονιούς μας πως είχε κουραστεί με τις αταξίες μας, αλλά είχε κάμει το καθήκον της και πως μας έστειλε πίσω με μερικές οκάδες περισσότερες πάνω μας. Δεν μας έλειπε τίποτα όλο το καλοκαίρι, τρώγαμε καλλίτερα από το σπίτι μας. Ο σέμπρος ο Κουκουνάρας, κάθε λίγο ερχόταν με το κάρο από τα χωράφια να κουβεντιάσει με τον παππού για γαλαζόπετρες, θειαφίσματα, κοπριές, ξεβοτανίσματα, αλέςματα και πάντα έφερνε γιομάτες από τον κήπο μας, σύκα από τη συκιά μας, πεπόνια από τα μπουστάνια μας, σταφίδες από τ' αμπέλια μας και φρέσκο ψωμί απ' το αλεύρι μας. Κι έφερνε τόσα κάθε φορά, ώστε χωρίς δισταγμό η γιαγιά γέμιζε το σακκούλι της θείας Μουρλίτσας. Εξάλλου, γι' αυτό ερχόταν η θεία Μουρλίτσα δυό φορές τη βδομάδα. Κρατούσε μια μεγάλη μαύρη τσάντα και μέσα είχε ένα ολόλευκο σακκούλι που γέμιζε από τα περισσευούμενα και τ' αποφάγια. Γι' αυτό την ανεχόταν επιτέλους ο παπ-

πους: γιατί μας ξαλάφρωνε από τα τόσα πράγματα. Γι' αυτό την ανεχόταν η γιαγιά: γιατί έπαιρνε πράγματα που δεν κρατούσαν στο φανάρι και κινδύνευαν να χαλάσουν, να πάνε χαμένα, κρίμα από το Θεό ήταν. Κι η θεία Μουρλίτσα ερχόταν με την περηφάνεια ότι έκανε την καθοδήγησή της, παίρνοντας για παράδειγμα τον παπα - ληστή, έτσι ανεχόταν τις προσφορές μας. Κι ό,τι ήταν πιο δεύτερο, το κρατούσαμε παράμερα, από την πίσω πόρτα ερχόταν το πρωί μια κακομοίρα να μας καθαρίσει, να μας πλύνει, να βοηθήσει την υπηρέτρια την Αθηνά, έπαιρνε κάτι λίγα χρήματα κι εκείνα τα μπαγιάτικα, που δεν ταίριαζαν με την θέση της θείας Μουρλίτσας, στο κάτω - κάτω ήταν συγγενής μας.

Δεν θέλαμε να έχουμε περισσότερα μαζί της. Δεν ρωτούσε η γιαγιά για τον άντρα της, δεν ήθελε να την στενοχωρεί. Ο παππούς είχε απερίφραστα δηλώσει πως αρκετά είχε υποχρεωθεί στους ισχυρούς γνωστούς του, εδώ και στην πρωτεύουσα, να φροντίσουν για εκείνο τον εξορισμένο, τον θείο Μουρλίτσο, που με τόση ξεροκεφαλιά αρνιόταν να δηλώσει έγγραφα πως είχε πλανηθεί και πως ήταν έτοιμος ν' ανανήψει - πράγμα που δεν θα τον εμπόδιζε φυσικά να διατηρήσει τις πεποιθήσεις του - ώστε να συγχωρηθεί και να βγει στο κόσμο να δει το καλό του και τη λευτεριά του. Περνούν τα χρόνια, είμαστε στο 1950 πιά, στα μέσα του αιώνα. Είμαστε επαρχιώτες κι ό,τι κι αν είμαστε, ποιος μας ακούει; Μια φορά, με τέτοια και με άλλα είχε στηθεί ο παππούς μπροστά στη θεία Μουρλίτσα και την είχε υποχρεώσει να του πει πως επιτέλους είχε δικαίο - καρδιακός άνθρωπος ήταν ύστερα φίλιωσαν και συμφώνησαν πως τα πράγματα είχαν αλλάξει, ετούτος ο κόσμος ήταν για χάλασμα, αλλά ήταν νωρίς ακόμα, οι καιροί είχαν μπει στην ανηθικότητα κι ο κόσμος είχε πάρει παράταση.

Δεν είχε η θεία Μουρλίτσα πού αλλού να πάει. Οι άλλοι συγγενείς, αυτοί που ήταν στο νησί, της είχαν κλείσει την πόρτα, φοβόντουσαν τη συνάφεια με τέτοια γυναικά. Ο παππούς μπορούσε να την δέχεται στο σπίτι του ακίνδυνα, δεν θα σήκωνε παρατηρήσεις, είχε αρκετά λεφτά για να είναι τολμηρός και φοβερίζει, γουρλώντας τα μάτια κι εκσφενδονίζοντας λέξεις, μαζί με στάλες από το σάλιο του. Κι η γιαγιά ποτέ δεν θέλησε να μας πάει στο σπίτι της, ήταν, έλεγε, μακριά κι οπωσδήποτε θα ιδρώναμε με τέτοια ζέστη και με τον πρώτο αέρα που θα μας φυσούσε, μπορεί ν' αρρωσταίναμε, να παθαίναμε πνευμονία και να πεθαίναμε, μεγάλη η ευθύνη της, ο Θεός να φυλάει, σταυροκοπιόταν και μετακινούσε το καθισμά της.

Κι έτσι θα πήγαινε το πράγμα, αν δε πέθαινε ο παππούς κι αν ο σεισμός δεν ισοπέδωνε το νησί κι άφηνε τη γιαγιά στο δρόμο κι αν οι πατεράδες μας δεν ατυχούσαν στις δουλειές τους. Έτσι θα συνέχιζε το πράγμα, αν δεν χάνονταν τα κτήματα κι οι περιουσίες από τις ασωτίες του θείου Γιάννη, μόνου κληρονόμου του παππού, τόση αδυναμία του είχε. Έτσι θα συνέχιζε το πράγμα, αν η γιαγιά δεν υποχρεωνόταν να κατοικήσει μαζί μας στην πρωτεύουσα και δεν περνούσε τις ώρες της στη στενή βεράντα των διαμερισμάτων μας, κυταζοντας τον κόσμο από πολύ ψηλά, ώστε να μη μπορεί να χαιρετήσει, βλέποντας όλο άγνωστους να περνούν, βιαστικοί, μοναχοί, με κατεβασμένο το κεφάλι. Έτσι θα ξεχνιόταν το πράγμα, αν η

γιαγιά δεν απόμεινε αμίλητη, με τη σκέψη της να κλωθογυρίζει, μέχρι που έφτασε στον παπα - ληστή και μάθαμε πια την ιστορία του. Κι ίσαμε που η γιαγιά κατάπεσε και δεν σηκώνόταν από την αναπηρική πολυθρόνα της κι εκεί έκανε το ψιλό της και το χοντρό της, τυλιγμένη με μια κουβέρτα από τη μέση και κάτω κι ίσαμε που το μυαλό της θόλωσε, τα μάτια της βούλιαξαν βαθειά στις κόγχες του κι οι ωμοπλάτες της ξεπετάγονταν κι έδιναν την εντύπωση πως το κορμί της δεν ήταν παρά ένα ρούχο περασμένο σε κρεμάστρα, ίσαμε τότε η γιαγιά δεν έπαψε να μιλάει για τον παπα - ληστή και τα κατορθώματά του. Και φαίνεται πως πια είμαστε σε θέση, τρία ξαδέρφια, ν' ακούσουμε την ιστορία και να τη μάθουμε αποστήθιση.

—Και γιατί, γιαγιά, δεν μας είπες νωρίτερα;

—Γιατί τότε δεν ήταν καιρός, ήταν αλλιώς τα πράγματα, είσατε μικρά και δεν καταλαβαίνετε, θα τα παίρνατε στραβά και θα κακοπαθαίνατε, τόσα παιδιά πήγαν χαμένα. Κι αφήστε τώρα αυτά, να μην ξεχάσω τι θέλω να σας πω. Που λέτε, μια φορά κι έναν καιρό, στα χρόνια τα παλιά, ζούσε στη Ζακέλα μας, ο παπα - Ζαπάντης κι είχαμε τότε τυραννία μεγάλη και κακό πολύ από ξένους και δικούς μας. Μιά λέξη για να πεις σου κοβόταν η γλώσσα και για ένα καρβέλι σε πήγαιναν στην κρεμάλα. Τότε, που λές, οι πλούσιοι το είχαν ελεύθερο τον κόσμο και ποιος κοτούσε να μιλήσει! Είχε κι ο παπα - Ζαπάντης δυο χωραφάκια, όσο ένα μαντήλι μικρά, τα δούλευε μονάχος του, νά'χουνε ψωμί οι δικοί του, είχε και μια προβατίνα. Είχε και μια θεία γριά, άκληρη, τής έδινε ένα χέρι στα δικά της κι ήταν να την κληρομήσει. Τότε άρχοντας στα δικά μας μέρη ήταν ο Καψολιβέρης ο Νικόλας κι ο αδερφός του, ο Παναγής κι είχαν από τις κλεψιές τα βαρέλια τους γεμάτα, ξεχειλίζουν οι αποθήκες από τα γεννήματα και δεν χωρούσαν στα μαντριά τα γίδια και δεν υπήρχε μέρος για τα καματερά. Και σαν να μην τους έφταναν τόσα, τους έβαλε ο διάολος στο κεφάλι να φάνε και το βιός της θείας του παπα. Την έφεραν από δώ, την έφεραν από εκεί, κατ'άφεραν στο τέλος και την πάντρεψαν, σε τέτοια ηλικία την κακομοίρα την ξεμωραμένη, μ' ένα γέρο συγγενή τους εβδομήντα χρονών, τον γέρο Τσέντικα με τ' όνομα και βρήκαν τρόπο και τα γύρισαν και κληρονόμησαν εκείνοι, ξένοι στο σόι, τα λίγα της γριάς. Μα αυτό να ήταν μόνο, ο παπα - Ζαπάντης θα γινόταν να το καταπιεί. Όμως ο Καψολιβέρης ο Νικόλας είχε βάλει χέρι και σε άλλες περιουσίες, τα ίδια και χειρότερα είχε κάμει ο αδερφός του ο Παναγής κι ο κόσμος βρισκόταν σε αγανάκτηση κι απελπισία κι ευκαιρία περίμενε να ξεσηκωθεί, αλλά φοβόταν τους ξένους που είχαν τα νησιά μας τότε. Πέρασε λίγος καιρός, έφτασε ο κόμπος στο χτένι με τα μικρά και τα καθημερινά, μπήκε μπροστά ο παπα - Ζαπάντης, που είχε εφτά παιδιά κι έντε θυγατέρες, έκανε το σταυρό του, πίσω του οι χωριάτες κι οι αδικιμένοι, μια μέρα γιορτινή πάτησαν το σπίτι του Καψολιβέρη του Νικόλα κι εκείνος έτρεξε και κρύφτηκε μέσα στο φούρνο, σκέψου πόσο μεγάλος ήταν εκείνος ο φούρνος, αλλά τον είδε ένα χωριάτοπουλο και τον μαρτύρησε κι οι ξεσηκωμένοι έρριξαν ξύλα στο φούρνο και τον έκαψαν εκεί μέσα, διαγούμισαν σπιτικό κι αποθήκες. Στο μεταξύ, ο άλλος ο αδερφός, ο Παναγής, είχε ξεφύγει και τρέχοντας έφτασε από το χωριό στην πολιτεία κι έπεσε στα πόδια του ξένου διοικητή και ζήτησε βοήθεια: ορίστε, πολυχρονεμένο μου αφέντη, τι μας έκαμαν οι λιγδεροί, που το στό-

μα τους βρωμάει νηστικίλα. Σήμερα η σειρά μας, αύριο των άλλων, μεθαύριο η δική σου αρχοντά μου. Και πια τι θα γίνουμε; Θα σηκωθούν τα πόδια του να βαρούν το κεφάλι; Ο ξένος διοικητής, ξεχνάω πως τον λένε, πίσσα στα κόκκαλά του, σήκωνε φουσάτο και ήρθε στα μέρη μας, φούρκισε και κρέμασε αθώους και παιδιά, γυναίκες και γερόντους, έπιασε κι από τους στασιαστές, όπως τους έλεγαν και τους τουφέκισε, αλλά ο παπα - Ζαπάντης άφαντος, είχε πάρει τα βουνά και κρυβόταν. Κι όσο δεν τον έβρισκαν τα φουσάτα, έφριζε και ξάφριζε ο διοικητής κι έλεγε να κάψει τ'α βουνά, να μην αφήσει δέντρο και πουρνάρι και βάτο, να κάψει μαζί και τον παπα - Ζαπάντη, τον παπα - ληστή, όπως τον είχαν πια ονοματίσει.

Κια για να τρομάξει ο κόσμος, έβαλε τους δεσποτάδες και τους αρχιμαντρίτες να τον αφορίσουν και τον αφόρισαν οι αφορεσμένοι, κι ύστερα τον επικήρυξε για ένα τσουβάλι λίρες. Και δεν σταμάτησαν τα παλουκώματα κι οι κρεμάλες, τα κοράκια είχαν κάμει ξύγκι. Κι οι πλούσιοι έτρεχαν στον ξένο διοικητή, πρόσπεφταν κι όλο ευχαριστούσαν που τους είχε γλυτώσει από του λιγδερούς και

τους μυξιασμένους, από τους κακομοίρηδες και τους μισερούς. Και ξανάπιασαν τα συνηθισμένα τους: άρπαζαν από παντού και πλούτιζαν πιο πολύ. Κι από τη γιαγιά μου είχα ακούσει πως της έλεγε η γιαγιά της πως τα χρόνια εκείνα ο ήλιος σκοτεινίασε και το φεγγάρι χάθηκε. Κι η γιαγιά της γιαγιάς μου καλά τ'ά ήξερε, γιατί πρώτη ξαδέρφη ήταν του παπα - Ζαπάντη. Να μη τα πολυλογάμε, με τον αφορισμό και την επικήρυξη, βρέθηκε ο προδότης κι πιάστηκε ο παπα - Ζαπάντης σε μια στάνη μέσα, στα μέρη του Μπομποτή, εκεί που είχαμε πάρει χτήματα τελευταία και βγάσαμε σταφίδα, την καλλίτερη. Και μαζί του πιάστηκαν δυο γυιοί του, δυο παλλικάρια μέχρι εκεί πάνω. Έρριξαν τον παπά στην φυλακή, τον δίκασαν σε θάνατο και τον έβγαλαν να τον πάνε στην κρεμάλα. Τον είχαν ξυρίσει και τον είχαν κουρέψει, του φορούσαν ρούχα ντρίλινα και μπαλωμένα, ξυπόλητο τον πήγαιναν με αλυσίδες στα πόδια και τα χέρια του πισθάγκωνα δεμένα. Κι όσο προχωρούσαν, ο παπα - Ζαπάντης, άρχισε να ψέλνει τη νεκρώσιμη ακολουθία κι ο κόσμος έκλαιγε και δερνόταν. Κι όταν τον έφεραν στη κρεμάλα, τον πότισαν την τελευταία πίκρα, εκεί μπροστά του μαστίγωσαν τα δυό του παλλικάρια, τους έκαμαν λουρίδες το πετσί και τα παράτησαν λιπόθυμα τα παιδιά, λίγο να του έβγαζαν την ψυχή. Κι ύστερα, ο παπα - ληστής με μάτια δακρυσμένα ανέβηκε τη σκάλα και κούνησε λίγο το κεφάλι του, σαν ν' αποχαιρετούσε. Κι έμεινε το κουφάρι του εκεί, μέχρι που τον έφαγαν τα όρνια, γιατί σαν αφορεσμένο που τον είχαν, δεν τον έβαλαν στο χώμα. Κρέμασαν τον παπα - ληστή, το συγγενή μας. Και τι άλλο να σας πω; Τότε ο κόσμος τραγουδούσε κάτι στιχάκια:

*στη φυλακή μας έχουνε κι είμαστε αποκλεισμένοι
μα θάβουνε καμιά φορά σαν σκύλοι μανιασμένοι.*

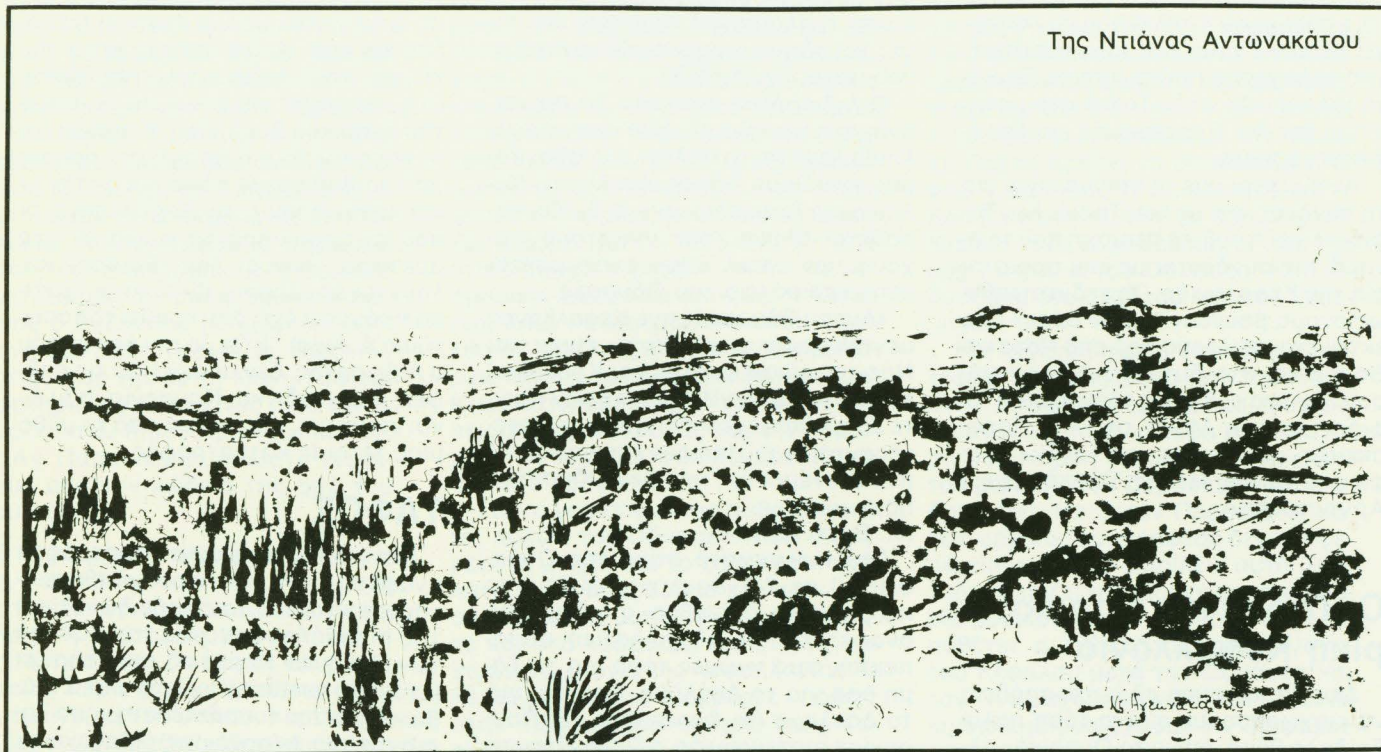
Κι η γιαγιά της γιαγιάς μου της είπα πάλι πως ο κόσμος έλεγε πως είχε παρουσιάσει μπροστά σ' ένα καράβι που ερχόταν από την Εσθκή, με τα πανιά τότε, μια γοργόνα κι είχε πει πως ο βασιλιάς Αλέξανδρος ζούσε κι ερχόταν με στρατό πολύ να διώξει τους ξένους και να κάμει δικαιοσύνη. Παραμύθια βέβαια, γιατί ούτε φάνηκε ο βασιλιάς Αλέξανδρος, ούτε πρόκειται να φανεί, η μόνη αλήθεια ήταν ο παπα - Ζαπάντης. Θεός σχωρέστον.

ΣΤΑ ΜΟΝΟΠΟΛΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΛΛΙΚΗΣ

αναζητώντας ένα μύθο στην περιοχή των ταφίων

Της Ντιάνας Αντωνάκου

Τα περνούσαμε πάντα σαν το πρώτο της Ανωής σκάλωμα - κι ας το κατατάσσουν παλιότερα στα Μεσοχώρια - αυτό το φροντισμένο, καθαρό κι αξιόπρεπο χωριό, τα Μονοπολάτα, για να προχωρήσουμε βιαστικοί προς την Άγια Θέκλη και τα Βιλλατώρια. Θυμόσαστε την αρχοντιά του, πριν πέσουν τα μεγάλα πέτρινά του σπίτια, καθώς κοίταζαν σοβαρά, κατάδρομα προς τα δυτικά, εκεί που έφραζαν τον ορίζοντα τα υψώματα των Παρισσάτων του Άη Αντώνη και του κάστρου τ' Άη Γιώργη - το ψηλότερο της Ανωής. Ανάμεσά τους, μια πεδινή καλλιεργημένη γη, ο Κάμπος των Μονοπολάτων, ξάνοιγε λίγο το βαρύ αγνάντεμα των σπιτιών του χωριού. Μας έκανε εντύπωση αυτό το στενό του πρόβλεμμα, σαν θέα - όταν όλα τα χωριά αγκαλιάζονται από ανοιχτά τοπία, κι όλα βλέπουν θάλασσες. Γιατί δεν ανεβαίναμε στα ψηλώματα του χωριού, απ' όπου τα σπίτια εκεί βλέπουν από τα βουνά της Θηνιάς ως το Ληξούρι και τον κόλπο.

Η παράδοση

Η παρέα των φίλων μας καθόταν στο μαγαζί ακριβώς εμπρός στο δρό-

μο που ανεβαίνει για Άγια Θέκλη και τον άλλον που ανεβαίνει για Παρισάτα, Άη Γιώργη και προς Ρίφι. Στη δροσιά του πρωϊνού ίσκιου, ή του δειλινού, ήσυχοι, ακουμπισμένοι στο πεζούλι, είχαν πάντα ένα λόγο να προστέσουν στις ερωτήσεις. Και η έρευνα που αναφέραμε χρωστάει πολλά σ' αυτούς τους συντοπίτες με τη σεβαστή ηλικία και την καθάρια μνήμη. Κι έτσι μου πρωτομίλησε ο Σπύρος Θεοδωράτος το 1980.

«Εμείς εδώ έχουμε σπουδαία ιστορία, να ξέρεis». «Το Κάστρο τ' Άη Γιώργη;», τον ρώτησα.

—Αυτό δεν είναι τίποτα. Εμείς έχουμε τον Οδυσσέα. Εδώ κατοικούσε. Πέρα εκεί πάνω στην Πλαγιά, ξέρεis στο Σφακιά, που λέμε το βουνό, μπρι στρίψεις για τσου Καμιναραδες, νότια από μας.

—Ο Οδυσσέας;

—Μάλιστα. Εκεί στα Θιακάτα που λέμε, είχε το παλάτι του, στη θέση Θιακάτα, κοντά στα Στρατηγάτα.

—Δηλαδή η Ιθάκη είναι εδώ; Ρώτησα με χαμόγελο και φανερή δυσπιστία.

—Ο Οδυσσέας είτανε εδώ, αυτό ξέρω πάππου πρὸς πάππου. Είχε στά

Θιακάτα το παλάτι του. Και το χοιροστάσιό του στην Κορακόπετρα, εδώ πίσω από μας στ' απέναντι βουνό. Κατέβαινε στην κρυσταλλένια πηγή στους Ρόγγους να το ποτίσει, κι ύστερα ανέβαινε προς τα Θιακάτα. Λέγαν μέχρι μνημείο του πως υπήρχε εκεί.

—Κι αυτό από πού το ξέρεis, κ. Θεοδωράτε.

—Είμαι 87 χρονώνε και τὰ 'κουγα από μικρό παιδί, από τον πατέρα μου που πέθανε εκατό χρονώνε. Και κείνος από το δικόνη του.

—Μήπως κανένας δάσκαλος έφτιαξε το παραμύθι;

Γιατί σου φαίνεται παραμύθι, ο Οδυσσέας βασιλιάς των Κεφαλλήνων δεν είτανε, σπουδαίο τό 'χεις νά 'χε παλάτια και στην Ιθάκη και δώ; Έπειτα, έτσι τα βρήκαμε, εμείς οι παλιοί. Κι έπειτα εδώ είταν πλούσιο μέρος, ὅλο αρχοντάδες τό 'χανε, μέχρι και τις μέρες μας.

Και αληθινά ὅλοι οι παλιοί των Μονοπολάτων, γνωρίζαν την παράδοση για τον Οδυσσέα, ίδια ακριβώς και σε πιεστικές ερωτήσεις μου και σε παρατεταμένες έρευνες μέ ντόπιους, διαβεβαιωθήκαμε από ὅλους ὅτι αυτό έρχεται απ' ὅσο θυμούνται οι μεγαλύτε-

ΙΑΚΩΒΑΚΙΟΥ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΗ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΜΗΜΕΙΟ ΑΝΘΩΠΟΥ

ροι, κι ως 95 τώρα χρονών από πολύ παλιά, από «χρόνια αμνημόνευτα». Μου πρόσθεσαν ότι κοντά στα Θιακάτα, υπάρχει και σπηλιά που συγκοινωνεί με τον Ταφίο. Και πως κάποτε ένας καλόγερος μπήκε από τα Θιακάτα για να πάει στον Ταφίο στο μοναστήρι της Αγ. Παρασκευής και δεν έφτασε, έσκασε.

Αν αναφέρουμε τη σπηλιά είναι για τη σύνδεσή της με τον Ταφίο. Και Ταφίος: είναι η μυθική περιοχή που το όνομά της συνδέεται με την προϊστορία της Κεφαλονιάς. Έχει διατηρηθεί ως όνομα βουνού «Τάφιον όρος» που εκτείνεται σαν οροσειρά από Νότο και Βορρά και στα δυτικά της Χερσονήσου Παλλικής. Και ως τοπωνύμιο «Ταφίος» όπου η Μονή της Αγ. Παρασκευής, μοναστήρι «εν Ταφίω» «Ταφίου» (Κώδικας Μονής, Τοπικό Αρχείο Αργοστολίου).

Οι Τάφιοι και η προϊστορική Κεφαλλονιά

Δεν θα κάνουμε εδώ προσπάθεια να εισχωρήσουμε σ' ένα τόσο πολυδαίδαλο θέμα, όπως το Ομηρικό - αλλού μας απασχολεί και σε σχέση πάντα με την αρχαία τοπογραφία της Κεφαλλονιάς.

Όμως αξίζει τώρα να ξαναθυμίσουμε μερικές απόψεις γύρω από το μυστήριο των λαών της επικρατείας που αποτελούσαν το Βασίλειο του Οδυσσέα, και των τόπων.

Πριν από το γεωγράφο Αντώνη Μηλιάρη και τον J. Partsch, έγραψαν ειδικά συγγράματα για την Κεφαλλονιά και την Ιθάκη (1890 ο πρώτος και 1892 ο δεύτερος) και όπου θίγουν το θέμα, ένας Κεφαλλονίτης από την Αγ. Θέκλη, ο Ευστάθιος Λιβιεράτος, φιλόλογος, ιστορικός, δίνει το 1880 στη διδακτορική του διατριβή ("Εκδοση του Πανεπιστημίου, 1880) και στη Γερμανία μια μελέτη για την αρχαία Κεφαλονιά. Σε γλώσσα σχεδόν αρχαϊζουσα (είναι γραμμένο και στα ελληνικά) ο Λιβιεράτος μέσα σε 38 σελίδες, δίνει μια ειδική μελέτη με πλήθος βιβλιογραφικών παραπομπών, ξένης και αρχαίας Ελληνικής γραμματείας, που επισημαίνουν το εύρος της σπουδαστικής του παιδείας. Κι υποστηρίζει, βάσει και των τοπικών παραδόσεων, πολλές άγνωστες για τους άλλους ιστορικούς, θέσεις. Τότε ο Λιβιεράτος, δεν έχει στα χέρια του των παραπάνω και του Ηλία Τσιτσέλη, τα με-

λετήματα. Σημειώνουμε ότι παρόλες τις αμφισβητήσεις μας ορισμένων από αυτές τις θέσεις του, κάνει εντύπωση, η πλαισίωσή τους από τις πηγές και οδηγούν αναμφίσβητητα σε ανοίγματα, όχι συνήθη.

Ο Λιβιεράτος αναφέρει τα αρχαία ονόματα της νήσου: «Η νήσος Κεφαλληνία λέγεται το πάλοι καλείσθαι Σάμος, είτε Σάμη, Τάφος, Δουλίχιον, Μέλαινα και Κεφαλληνίαν» (σ. 5). Και παραθέτει όλους τους γνωστούς στίχους των επών, όπου αναφέρονται στην επικράτεια του Οδυσσέα.

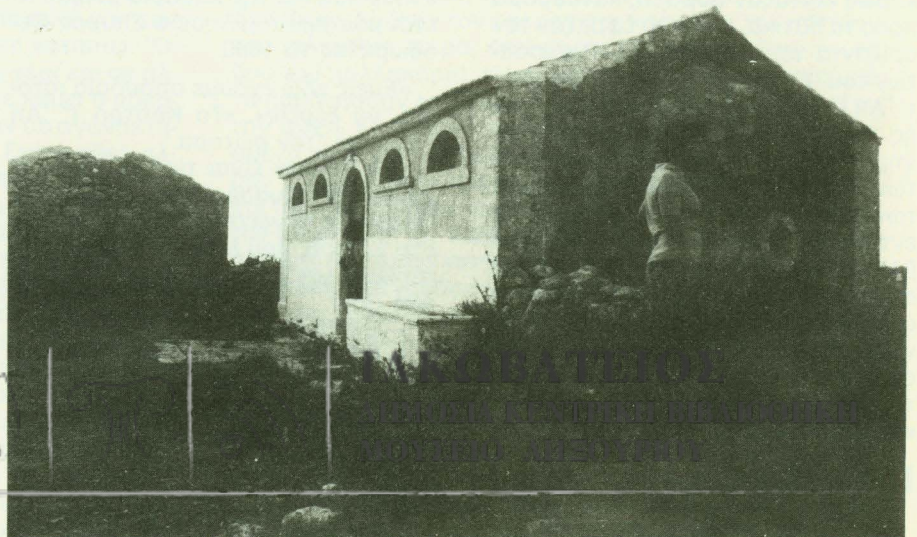
«Αυτάρ Οδυσσεύς ἤγε Κεφαλλήνας μεγαθύμους, οἱ ρ' Ἰθάκην εἶχαν και Νήριτον εἰνοσίφυλλον και Κροκύλει· ἐνέμοντο και Αἰγίλιπα τρηχέϊαν προς τε Ζάκυνθον, ἔχον ἡδ' οἱ Σάμον ἀμφενέμοντο, οἱ τ' Ἑπειρον ἔχον ἡδ' ἀντιπέρα ἐνέμοντο· των μεν Οδυσσεύς ἦρχε...» (Ιλ. Β στ. 631).

Στο πιο γνωστό στίχο της Οδύσειας (Ι, στ. 24) «Δουλίχιόν τε Σάμη τε και υλῆεσσα Ζάκυνθος» ο Λιβιεράτος αναφέρεται με εξονυχιστική παραπομπή, στις γνώμες τόσο για τη Σάμη όσο για το Δουλίχιο. Και λέει για το Δουλίχιο ότι Φερεκύδης και Παυσανίας πιστεύουν ότι η Πάλη ήταν το Δουλίχιον. Ενώ ο Στράβων το τοποθετεί στην Ακαρνανία. Ο Λιβιεράτος υποστηρίζει ότι το Δουλίχιο ήταν ξεχωριστό νησί, κοντά στα νότια της Κε-

φαλονιάς, που σε χρόνο άγνωστο καταποντίσθηκε. Και απόδειξη η ύφαλος κοντά στο ακρωτήριο Σκάλας, όπου σε ώρα γαλήνης διέκριναν οι ψάριαδες ερείπια. Κι ότι υπήρχε κατα την εποχή του Λιβιεράτου, παράδοση στην περιοχή, για τον καταποντισμό του ομηρικού Δουλιχίου. Κι ακόμη ότι οι ναυτικοί του, ή όσοι είχαν μακριά από το βυθισμένο τόπο τους, πήγαν και κατοίκησαν στην Κεφαλλονιά, όπου και τώρα σαράντα «κώμαι εν τοις αρκτικοῖς (εννοεί την Έρισο) καλούνται Δουλίχιοι». (Εκεί στην Έρισο πράγματι έχει διατηρηθεί το τοπωνύμιο Δολίχα). Έτσι με την άποψή του ο Λιβιεράτος, δεν αναιρεί και τις απόψεις Φερεκύδη και Παυσανία, που είναι νεώτεροι, και μακριά από το μύθο μιας τέτοιας καταστροφής.

ΤΑΦΟΣ

Και για την ονομασία Τάφος, αφού αναφέρει ότι η νήσος ονομάσθηκε έτσι υπό «Ταφίου του Ποσειδώνος και της Ιπποθόης» εγγονής του βασιλιά των Μυκηνών Περσέως, υποστηρίζει (έχοντας αντίθετη γνώμη από Στράβωνα που την τοποθετεί στη νήσο Ταφίοντα της Ακαρνανίας - Μεγανήσι), ότι είναι αυτή η ίδια η Κεφαλληνία και σ' αυτήν η πόλις Τάφος. Βεβαιώνοντας το με το ότι από νότο και δυτικά υπάρχει το όρος Τάφιον της Παλλι-

Ο Ναός του Αγίου Γεωργίου στα Δεματόρα

κής, επάνω στο οποίο σώζονται και αρχαίες πόλης λείψανα, που λέγεται από τους κατοίκους Ταφίος, και όπου διάφορα λείψανα αγγείων και έργα τέχνης προοιμικά έχουν βρεθεί, λέει ο Λιβιεράτος. Και πιστεύει ότι αυτήν την προϊστορική πόλη Τάφο, που και του νησιού το όνομα είχαν τότε, κατέστρεψε ο Αμφιτρύωνας και ο Κέφαλος. Οι διωγμένοι Τάφιοι, συνεχίζει, ίδρυσαν στην Ακαρνανία, την Ταφιούντα, που αναφέρει ο Στράβων. Κανείς από τους αρχαίους ιστορικούς δεν αναφέρει την πόλη. Μόνον ο Στέφανος ο Βυζάντιος μνημονεύει σύγχρονη του πόλη Ταφιούσα. Πιθανόν, ταυτίζοντας την με τη Μονή Ταφιού, υποστηρίζει ο Λιβιεράτος (που την ονομάζει «του Ιησού Χριστού» και όχι της Αγ. Παρασκευής, όπως το γνωρίζουμε από τον κώδικά της από του 16ου αιώνα).

Ο Μηλιαράκης αναφέροντας τις πηγές, Φερεκύδη, Πausανία, Ησύχιο υποστηρίζει την ιδέα ότι Δουλίχιον «εκαλείτο η ανατολική Κεφαλληνία, η Χερσόνησος της Παλλικής και όλη η βόρειος περιοχή της Ερίσσου, όπου και έμεινε το τοπωνύμιο, και σωστά (σήμερα) ονομάζεται Δουλίχιον (σς. 203 - 206). Και ο Παρτς (σς. 97, 98) αναφέρει τους Ταφίους. Και ότι στα έπη εμφανίζονται ως γείτονες του Οδυσσέα ως λαός ναυτικός που ταξιδεύει από Ιταλίας μέχρι Φοινίκης, άλλοτε έμποροι οι Τάφιοι και άλλοτε σαν πειρατές που προσορμίζονται σε ξένες ακτές.

Μέσα στο Κτηματολόγιο της Λατινικής Επισκοπής 1264, βρίσκουμε στους στίχους 49, 339 αναφορά στο χώρο των Ταφίων. «Χωράφι της Χοιροσφάκταινας των Ταφίων...» Και βρίσκεται εντοπισμένος περίπου (στ. 339) στη Γερασιά - περιοχή 1,5 περίπου χλμ. από Δαμουλιανάτα και προς Δ. Διότι ενώ αναγράφονται χωράφια της Επισκοπής στην Γερασιά, που τα τοπωνύμιά τους — Λάκκου, Ξηρού, Γωνίων, Βόρου — έχουν ταυτισθεί με τα σημερινά συνεχίζει: «χωράφιον εν τη περιοχή των Ταφίων το επάνω και το κάτω το από του Βόρου». Στο δε περιθώριο της περιγραμμένης του Πρακτικού του 1264, «άλλη χείρ» σημειώνει: «περιοχή του Ταφί(ον)» (στίχ. 338) και στα νώτα του Πρακτικού αντίστοιχα του ίδιου στίχου 338, είναι γραμμένη με νεώτερη γραφή η λέξη: Γερασιά (Τζανετάτου σ. 52). Συμπέρασμα: η περιοχή των Ταφίων στα βυζαντινά και

μέχρι τον 13ο αι. φτάνει ως τη Γερασιά, που είχαν τότε οικισμό και αργότερα μόνο κτημάτων. Μ' αυτήν τη Γερασιά ο Λιβιεράτος, ταυτίζει (σ. 16) την πόλη που στα Ρωμαϊκά χρόνια έχτισε ο Γάιος Αντώνιος, συνύπατος του Κικέρωνα, όταν μετά την υπατία κατέφυγε στην Κεφαλλονία και την έκανε κτήμα του. Στηρίζει την άποψή του αυτή, στα τοπωνύμια που υπάρχουν στη Γερασιά, όπως Χώρα (Χώρες τώρα λέγονται) και Μνήματα. Επίσης στα διάφορα ευρήματα - έργα και κοσμήματα ρωμαϊκής εποχής. Η Γερασιά, λέει, καταστράφηκε μέσα στον 16ο αι. από πειρατές της Μπαρμπάριας και της Τύνιδας. (Στα Βιλλατώρια έχω καταγράψει παράδοση αυτής της πειρατικής επιδρομής για την περιοχή της Γερασίας, που λέγεται Κερασιά από χρόνια).

Για να γυρίσουμε στο μύθο «Θιακάτα, παλάτι του Οδυσσέα» που διατηρεί στη μνήμη του το χωριό Μονοπολάτα θα αναφερθούμε και πάλι στο συμπατριώτη μας Ευστάθιο Λιβιεράτο και στο κεφάλαιό του για τα αρχαιότερα χρόνια της Κεφαλλονιάς. Ο Κέφαλος έχτισε τέσσερες πόλεις στην Τάφο (αφού νίκησε τους Ταφίους), δίνοντας τα ονόματα των γιων του — Παλέως Σάμου, Κρανίου και Πρώννου σ' αυτές. Πεθαίνοντας άφησε την αρχή στο γιό του Παλέα, κι αυτός με τη σειρά του στο γιό του Αρκέσιο ή Αρκέιστο. Κι ο Αρκέσιος άφησε την αρχή στο γιό του Λαέρτη. Ο

Λαέρτης πολεμικός και άξιος αύξησε το βασίλειο κατακτώντας τη Νήρικο, οχυρά πόλη της Λευκάδας, και παίρνοντας γυναίκα την κόρη του βασιλιά του Παρνασσού Αυτολύκου, την Αντίκλεια, γέννησε μαζί της πολλές θυγατέρες και τον Οδυσσέα. Και το παλάτι του από την Κεφαλλονία, την περιοχή Πάλης πρέπει να υποθέσουμε, αφού ο παππούς του ο Παλέως ήταν βασιλιάς στην Πάλη) μετέφερε στην Ιθάκη. Κι ενώ ζούσε ακόμη, έδωσε την αρχή στο γιο του Οδυσσέα. Κι ο Οδυσσέας στο δικό του γιό, τον Τηλέμαχο.

Και λέγεται, πως ο Τηλέμαχος, μετέφερε το παλάτι του από την Ιθάκη στην Κεφαλλονία, αμέσως, ύστερα παίρνοντας τη θυγατέρα του Νέστορα Πολυκάρπη γυναίκα και αποκτώντας μαζί της τον Περσέπολη και διάδοχό του. Μετά τον Περσέπολη κανείς αρχαίος συγγραφέας δεν αναφέρει τίποτε για το Βασίλειο αυτό. Σκοτάδι σκεπάζει τη διαδοχή και την ιστορία μυθικού αυτού κόσμου. Ίσως, υποθέτει, ο Λιβιεράτος, οι απόγονοι του Κέφαλου μετά τον Οδυσσέα και τον Τηλέμαχο, από κακή και τυραννική διοίκηση να έχασαν τις διάφορες γύρω κτήσεις, νησιά και Ακαρνανία, και να περιορίστηκαν μόνο στο νησί της Κεφαλλονιάς. Πότε τελείωσε η βασιλεία, είναι άγνωστο, καθώς και πότε έγιναν αυτόνομες, οι τέσσαρες πόλεις, κι έμειναν ανεξάρτητα κρατίδια, δεν αναφέρεται. Έπειτα, κατά

Το μαγαζί στα Μονοπολάτα

τους Περσικούς μόνο πολέμους, το 479, οι Παλείς λαβαίνουν μέρος και προσφέρουν κι αυτοί στον αγώνα με 200 άντρες, στη μάχη των Πλαταιών). Αλλά τα ιστορικά χρόνια, δεν μας ενδιαφέρουν εδώ. Με την αναδρομή αυτή, μέσα στο μυθικό παρελθόν του νησιού, που την παραθέτει με πλήρη βιβλιογραφική αναφορά ο Λιβιεράτος, μας κάνει εντύπωση ότι ο χώρος που κατά ένα τρόπο επικεντρώνονται τα πρόσωπα των ηρώων, είναι η Πάλη. Εκεί είχαν το κέντρο τους, τα πελασγικά φύλα των Ταφίων. Εκεί βασιλεύει ο γιός του Κέφαλου, ο Παλέας, που ο πατέρας του, του αφήνει την ηγεμονία. Εκεί γεννιέται ο παππούς του Οδυσσέα, ο Αρκέσιος. Στον ίδιο τόπο ξαναγυρίζει ο Τηλέμαχος για να μεταφέρει από την Ιθάκη το παλάτι του και πάλι στον τόπο των προπαππούδων του. Κι απ' αυτόν, ο τόπος απ' όπου ξεκίνησε ο Λαέρτης και που εξακολουθούσε να 'ναι μέρος της επικρατείας του, και που πρέπει να τον γνώριζε κι ο Οδυσσέας, μπορούσε να είναι εκεί στην ακρόπολη της αρχαίας πόλης, αλλά σύμφωνα με το παιχνίδι αυτό των υποθέσεων, μπορούσε να ήταν κι αλλού. Γιατί όχι λοιπόν πλησιέστερα προς τα παλιά κέντρα της περιοχής των Ταφίων; Και γιατί όχι να μὴν είχαν εκεί πάνω στην εύφορη ηλιακή Πλαγιά του Σφακιά, που στα βυζαντινά χρόνια υπήρξε οικισμός «η Σφάκα» και που η παράδοση μας διαφύλαξε το τοπωνύμιο **Θ ι α κ ά τ α**. Ακόμη την Κορακόπετρα και τον ωραίο μύθο του Οδυσσέα;

Κι αν ακόμη ο μύθος είναι κατασκευη, κι όχι παράδοση όπως βρήκαμε, αξίζει να επισημάνει κανείς ότι το πλαίσιο αυτού του μύθου, βρίσκεται μέσα στο χώρο του μύθου. Στα δυτικά του «η περιοχή των Ταφίων ή Ταφίων», όπως τη βρίσκουμε στην πηγή του Πρακτικού είναι πάντα ανεξερεύνητη. Βορειοδυτικά του, οι μυκηναϊκοί τάφοι στο λόφο του Αγ. Αντωνίου - ανασκαφή Σ. Μαρινάτου - ανεξερεύνητη και σε συνέχεια το Κάστρο του Αγ. Γεωργίου, που έχουμε ταυτίσει με το αναφερόμενο στο ίδιο Πρακτικό και σαν έδρα της «εκ πάλαι οικίας της Επισκοπής» - δηλαδή και της ορθόδοξης - όπως βεβαιώνεται από τους Φράγκους το 1264. Πόσο παλιός είναι ο Άη Γιώργης δεν το ξέρουμε. Οι πέτρες των ερειπίων δείχνουν από αρχαιότερο - της βυζαντινής περιόδου - κτίσμα, και τα κεραμικά ανάμεσά τους, μυκηναϊκά. Μια μέρα αυτά τα

ερείπια, θα μας μιλήσουν περισσότερο.

Τώρα, γιατί κρατήθηκε η παράδοση στα Μονοπολλάτα κι όχι αλλού; Ίσως γιατί οι κάτοικοι του κατά διαδοχή, σαν ένα κύτταρο παλιάς μνήμης, ήταν πλησιέστερα στην περιοχή. Κι η περιοχή αυτή ανήκε, όπως φαίνεται στο Πρακτικό του 1264, σε δυο τρεις τιμαριούχους. Οι Πετρίτση ήταν οι άρχοντες του χωριού. Η παράδοση του χωριού τους δέχεται πρώτους κατοίκους. Το 1264 πάντως το χωριό δεν έχει σχηματισθεί ή ονομασθεί. Βρίσκεται ανάμεσα στους Ρόγκους, στην περιοχή Δεματρώων, στο Ερίφιον και στον Αυλώνα (περιοχή του Τρίτση, στον Αγ. Ηλία - νεκροταφείο Καμινάρων και Λαγκαδιού). Για αιώνες, θα υπήρχαν φτωχοί καλλιεργητές των κτημάτων των πλουσίων εκεί. Πιθανόν το όνομα Μονοπολλάτα, να προέρχεται από κύριο όνομα Μονόπολη, με προέλευση από την πόλη Μονόπολη της Ιταλίας. Μέσα σε νοταριακό αντίγραφο καταλόγου του 15ου αι. για δωρεές και κτήματα της εκκλησίας Αγίου Νικολάου στο Ρίφι, βρίσκεται η παλιότερη γνωστή για την Κεφαλλονιά αναφορά για το επώνυμο Μονόπολης. (Γερασ. Πεντόγαλου, «Κεφαλληνιακά Χρονικά» τομ. 2, Αργοστόλι 1977, σσ. 48 - 51). (Ο Τσιτσέλης επίσης θεωρεί το χωριό Μονοπολλάτα, πιθανό τιμάριο, οικογένεια) προνομιούχων, Τομ. Α 553, Τομ. Β σελ. 668).

Στον κατάλογο του Αγ. Νικολάου Ριφιού, το 1471, αναφέρονται ο Αντώνης και ο Ρουσέλος Μονόπολης. (Πιθανόν το όνομα του λόφου Αγ. Αντωνίου, απέναντι, να έμεινε από ομώνυμο ναό, αυτής της οικογένειας). Επίσης στον ίδιο κατάλογο (Πεντόγαλος ο.π.) του Αγ. Νικολάου Ριφιού, εγγράφονται μάρτυρες οι άρχοντες Έκτορας Δελλαπόρτας και Δημήτρης Δελλαπόρτας, που σαν όνομα πρωτοπαρουσιάζεται στην Κεφαλλονιά - προφανώς από την Κρήτη που μπορεί να είχαν έρθει και νωρίτερα.

Το περίεργο ότι η παράδοση στα Μονοπολλάτα, διατήρησε ό,τι το πρώτο χωριό Δελαπορτάτα, είναι πάντα στον Άη Γιώργη, που για τους Μονοπολλάτες ήταν πάντα Κάστρο, και μια προϊστορία τους. Εκεί σχολείο - εκεί οικισμός, εκεί τα κτήματά τους. (Υπάρχει άλλωστε έγγραφο του 1851, όταν ο νέος ναός του Αγίου Γεωργίου πρόκειται να εγκαινιαστεί από τον

Μητροπολίτη, ο οποίος και καλείται από τον αρχιερατικό Επίτροπο Ιερομόναχο Σταματάτο και τους ιδιοκτήτες Μονοπόληδες Λιναρδάτο και Βολταίρα. Στο έγγραφο τονίζεται η ονομασία του Κάστρου, «τοποθεσία καλουμένη Κάστρο». (Το έγγραφο μας παρεχώρησε ο κ. Γερ. Σταματάτος).

Το ότι η οικογένεια Δελλαπόρτα πρωτοεγκαταστάθηκε στο Κάστρο, είναι ένα σημάδι της σημασίας του ακόμη μέσα στις αρχές πιθανόν του 15ου αιώνα. Το χωριό Δελλαπορτάτα, σήμερα βρίσκεται Α των Μονοπολλάτων.

Πότε πλήθυναν οι Μονοπόληδες και έδωσαν τό όνομα στο χωριό, δεν είναι μέχρι τώρα γνωστό. Ένα στιχάκι ντόπιο λέει:

Δύο δύο Πετρίτσάδες
κι εκατό Μονοπολάδες

Και η παράδοση διατηρεί την ανάμνηση ενός «πολέμου» ανάμεσα Πετρίτσηδες - παλιοί άρχοντες - και Μονοπόληδες - νέοι προνομιούχοι. Νικητές βγήκαν οι Μονοπόληδες, που στο τέλος έμειναν χωρίς το οικογενειακό αυτό όνομα.

Στην απογραφή του 1583 παρουσιάζεται το χωριό Μονοπολλάτα με μικρό πληθυσμό: άντρες 10, γυναίκες 11, παιδιά 2, γέροι 1. Ενώ το χωριό Παρισάτα έχει 200 ανθρώπους, τα Δεματώρα 129, οι Ρόγγοι 66, τα Καμινάρτα 204, το Ρίφι 118. Και το χωριό Άγιος Γιώργης, το πιθανότερο - το δικό μας Κάστρο - καθώς βρίσκεται αναγραφμένος κάτω από το Παλιόκαστρο Παλικής, έχει 132 κατοίκους. (Ο Τσιτσέλης σχολιάζει πως μπορεί να είναι ή ο Άη Γιώργης των Δεματρώων, ή το χωριό Αγ. Γεωργίου στους Πρόννους, τομ. Β, σσ.....). Σ' αυτήν την απογραφή των Ενετών, παρατηρούμε ότι, οι γυναίκες είναι σχεδόν διπλάσιες από τους άντρες, ενώ τα παιδιά είναι ανάλογα των γυναικών. Λες και οι άντρες έλειπαν, ή είχαν πάει σε πόλεμο.

Το 1677 που γράφεται η περίληψη του κτηματολογίου του 1264, κατά Διαταγή των Ενετών, τα Μονοπολλάτα δίνονται ως χωριό. Κι αν κρίνουμε από το Φοροδοτικό Πίνακα του έτους 1678 της Κεφαλλονιάς (Ν.Γ. Μοσχονά, «Δελτά» της Ιονίου Ακαδημίας, τομ. Α, σελ. 113), τα Μονοπολλάτα, με φόρο 169 ριάλια, παρουσιάζονταν πιο ισορροπημένα σε σχέση με τα Καμινάρτα (70 ριάλια). Ενώ τα πιο πλούσια της Άνωής είναι η Αγ. Θέκλη, η Κοντογεννάδα, ο Σκινιάς, αν κρίνουμε από την φοροδοτική τους επιβαρύν-

ση. Εξ άλλου, η Παλική παρουσιάζει η ακμαιότερη οικονομικά περιφέρεια σε σχέση με όλες τις άλλες του νησιού. Το ίδιο και τα μοναστήρια της.

Αν σύμφωνα με την πυκνότητα των εκκλησιαστικών κτημάτων κατά το 1264, υπολογίσει κανείς την πυκνότητα επίσης των κοσμικών περιουσιών, χωράφια - αμπέλια - κήποι, θα συμπέρανε ότι το κτηματολόγιο εκείνο, είναι το βιογραφικό ενός πολύ πυκνοκατοικημένου και καλλιεργημένου τόπου, ιδιαίτερα και πάλι στην Παλική, περισσότερο από τις άλλες γνωστές μας απογραφές. Γιατί, για να δουλεύουν εκείνα τα τόσα κτήματα εκκλησιαστικά και τιμαριωτικά, χρειαζόνταν τα ανώνυμα χέρια των φτωχών, που τα ονόματά τους δεν γράφθηκαν στα επίσημα κτηματολόγια, αλλά που τα δικά τους χέρια έγραψαν τις «γεγλυμμένες επιγραφές» πάνω στο έδαφος, άσβυστες πάνω από 800 χρόνια.

— Τι να μάθεις παιδάκι μου από μέσα, μούλεγε συχνά η φίλη μου Ιφιγένεια Θωμάτου, από τα Βιλλατώρα.

— Γιατί; τη ρωτούσα, ξέροντας τι θησαυρούς κρύβει η μνήμη της.

— Γιατί 'μαι πρώτη από τα χοντρόπιατα κι από τη χρονιά της λάσπης...

Τιμή σ' αυτή τη μνήμη, πού 'ρχεται πριν τη «χρονιά της λάσπης» — νά 'ναι άραγε οι Πρωτόπλαστοι του πηλού; — πού 'ρχεται πεντακάθαρη και μας γωτίζει τα σκοτάδια του «πριν» τα «σκιόεντα δώματα»!.. Και «γράφει» πολύτιμες περγαμηνές πιο σωστά από τον περισπούδαστο «νοτάριο» Γιατί αν περηφανευόμαστε πως διαβάζουμε τα ανορθόγραφα συχνά ορθοσκοπισματά του πάνω σ' ένα κιτρινιάρικο νοταριακό έγγραφο, και γράφουμε ιστορία, πώς να μη χαίρομαστε αυτή την πλούσια πηγή των γνώσεων μέσα από την πιο ζωντανή λαϊκή έκφραση, καθώς αβίαστα μας ξετυλίγει το κουβάρι της ζωής, μελετώντας του τόπου τις ονομασίες, των ανθρώπων του τα περπατήματα πίσω στους αιώνες;

Κάνοντας μικρή μόνο αναφορά, ευχαριστώ και πάλι τους φίλους από τα Μονοπολάτα κι ονομαστικά: τον κ. Γεράσιμο Θεοδωράτο (το μεγάλο του α-ξέχαστο αδελφό Χρίστου Θεοδωράτου) που περιπάτησα μαζί του την αρχαία «δημοσία οδό» του Πρακτικού - χαραγμένη παράλληλα με τον καινούριο δρόμο και στα δυτικά του, στα Μονοπολάτα. Που είδαμε μαζί το εκκλη-σάκι του Σωτήρα και την «Ξυλοκερα-

τέα» από πάνω, που καταγράφεται στο Πρακτικό κι είναι στις βόλτες πριν από το χωριό. Και τον κ. Ευάγγελο Βαγγελάτο, που θυμήθηκε εκεί μετά τα Λιθερά 500 μ. στη βρύση στου Καλογηρά (του Καλού του Καλογήρου; Π. 98) ερείπια τ' 'Αη Αντρέα, μετόχι της Μηλαπηδιάς' και για τη βρύση στα Κηπούρια (των Ρόγγων) που είχε και «τσαρούχι», κι όταν «δεν είχαμε νερό εκεί πηγαίναμε» και το Νερόμυλό της! Και τον ιερέα Ευαγγελάτο, από τους πρώτους που μου περιγράφανε το Κάστρο τ' 'Αη Γιώργη, και τη Θεομήτορ και το σχολειό και τον Καραβά, και τον Πρόεδρο Νέστορα Γιουλάτο 1910 - 1911 που τα θυμόταν όλα. Και τα τοπωνύμια, του Σταυρού και της Πηγής και για το φοβερό σεισμό του 1867, που ο Πάρτς, τον εντοπίζει στο κέντρο των χωριών Ρίφι Δαμουλιανάτα, 'Αγία Θέκλη, Δεματορά - δηλαδή στον 'Αη Γιώργη - πού 'χε και θύματα και δεν άφησε τίποτα όρθιο. Και το φίλο κ. Θόδωρο Ευαγγελάτο που με ξενάγησε στον 'Αη Γιώργη, μιλώντας για τα ίχνη από τα τείχη του κατά τα δυτικά και τὰ βόρεια, για τα ευρήματά τους, στους Λόθους από κάτω, που τὰ 'σπαζαν τα παιδιά, χωρίς να δίνουν σημασία σε αγγεία και τέτοια όστρακα. Και στον κ. Έκτορα Ευαγγελάτο, που δεν βαρέθηκε ποτέ να σκαλίζει «τα παλιά» για χάρη του χωριού του, φέρνοντας όλο και καινούρια. Και τον κ. Φώτη Γιουλάτο, με την προθυμία και την καλή του διάθεση. Όλους τους ευχαριστώ, ελπίζοντας να γράψουμε μαζί το «χάρτη» της μνήμης για το χωριό τους, σύντομα.

Βιβλιογραφία

1) Ζακυθηνού Διον. Α. Το κτηματολόγιο της Λα-τινικής Επισκοπής Κεφαλληνίας και Ζακύνθου κατά τον ΙΓ' αιώνα, «Ελληνικά», 5 (1932) σσ. 323 - 333.

Τζαννετάτου Θησέως, Το Πρακτικόν της Λα-τινικής Επισκοπής Κεφαλληνίας του 1264, και η Επιτομή αυτού, εν Αθήναις 1965.

2) Μηλιαράκη Α. Γεωγραφία Πολιτική νέα και αρχαία του Νομού Κεφαλληνίας, Αθήνησιν 1890. Partsch Joseph, Κεφαλληνία και Ιθάκη, μεταφρ. Γ. Παπανδρέου, εν Αθήναις 1892.

3) Λιβιεράτος Ευστάθιος: Alterthümer von der Insel Kephallenia (έκδοση Πανεπιστημίου Erlangen 1880).

4) Ανακοίνωση Ζακύνθηνου Διον. Α.: ο θάνατος του Ροβέρτου Ρισκάρδου, Το Πρακτικόν της Λα-τινικής Επισκοπής Κεφαλληνίας (1264). Τοπογραφικά και κοινωνιολογικά διακριβώσεις υπό Διό-νυσ Αντωνάκατου, «Πρακτικά της Ακαδημίας Α-θηνών», τομ. 57, (1982) σσ. 327 - 337.

5) Γεράσιμου Πεντόγαλου, «Κεφαλληνιακά Χρο-νικά», τομ. 2, Αργιστόλι 1977, σσ. 48 - 51.

6) Ν. Γ. Μοσχονά, «Δελτίον της Ιονίου Ακαδη-μίας, Κέρκυρα 1976, τομ. Α', σσ. 95 - 123.

Συνέχεια από τη σελίδα 12

Δυστυχώς όμως, ο δρόμος αυτός φτιαγμένος εδώ και αρκετά χρόνια, έ-μεινε ημιτελής χωρίς να γίνει η τελι-κή επέλιψη στο κατάστρωμά του.

Σήμερα είναι σχεδόν αδιάβατος. Οι αιχμηρές πέτρες, που έχουν ξετρυπώ-σει από το φαγωμένο τσιμέντο, καθι-στούν τη διαδρομή δύσκολη και οδυ-νηρή. Γι' αυτό το λόγο κάνουμε θερ-μή έκκληση στον κ. Νομάρχη θα εκπι-ληφθεί προσωπικά αυτού του θέμα-τος, που είναι τόσο ζωτικό για την πό-λη μας και δεν απαιτεί μεγάλη δαπάνη.

ΑΡΓΟΠΕΘΑΙΝΟΥΝ

ΟΙ

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ ΜΑΣ

Καίριο κτύπημα στη φτωχή οικονο-μία του νησιού μας έδωσε η δημοσιο-γραφική προβολή των σεισμών. Οι ε-παγγελματίες μας που πέρασαν φτω-χές γιορτές από τη μείωση της αγο-ραστικής δύναμης των λαϊκών τάξε-ων. Περίμεναν τις εκπτώσεις για να πιάσουν λίγες δραχμές και να εκπλη-ρώσουν επείγουσες υποχρεώσεις τους. Δυστυχώς ήρθαν οι σεισμοί του εγκέλαδου και των απεργιών των λε-ωφορείων, για να αποδυναμώσουν την ισχυρή αγοραστική δύναμη των κα-ταναλωτών του νησιού μας. Έτσι βλε-πω τους εμπόρους να τα βάφουν μαύ-ρα και κει που υπελόγιζαν με τις εκ-πτώσεις να κάμουν κάποιο σφράγι-σμα στο οικονομικό σάπιο δόντι της επιχείρησής τους, ούτε απλή αλλαγή δεν θα μπορέσουν να κάμουν. Γι' αυ-τό επιβάλλεται να λάβει κάποια ανα-κουφιστικά μέτρα η Κυβέρνηση για τους εμποροεπαγγελματίες της Κε-φαλονίας και του Θιακού που αργοπεθαίνουν.

**Από μια πρόσφατη
επιστημονική «Συνάντηση»
των Εκπαιδευτικών του
Νομού μας.**

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΜΟΥΣΕΙΑΚΗΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ

Του Καθηγητή Δημ. Σ. Λουκάτου.

Θα ευχόμουν να είχαν δημοσιευθεί ή να δημοσιευθούν σε αυτοτελές Τεύχος, τα Πρακτικά και οι Ομιλίες, μαζί με τη συζήτηση που επακολούθησε, κατά την «Ενημερωτική Συνάντηση» Εκπαιδευτικών Λειτουργών Μέσης και Δημοτικής Εκπαίδευσης, που οργανώθηκε τον περασμένο Οκτώβριο, από τη Νομαρχία Κεφαλονίας, σε συνεργασία με το Κοργιαλένιο Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο Αργοστολίου, με θέμα: «Μορφωτικές δυνατότητες των Μουσείων μας».

Η «συνάντηση» πραγματοποιήθηκε, στις 8 Οκτωβρίου 1982, στην Αίθουσα της Κοργιαλενίου Συμβουλίου κ. Μαρίνου Κοσμητάτου, και την ερμηνευτική του θέματος κήρυξη των εργασιών, από τον Νομάρχη, κ. Σπύρο Τσίριμπα, μίλησαν, εισηγητικά για τη Συνάντηση, ο Γεν. Επιθεωρητής Μ.Ε. κ. Γεώργιος Ραβάνης, κι έπειτα: ο γράφων, με θέμα «Στοιχεία Μουσειακής Εκπαίδευσης και στάδια επαφής Μουσείου και Σχολείου», η Κα Ευριδίκη Αντζουλάτου - Ρετσίλα, (Δ. φ. Επιμελήτρια του Μουσείου Ελλ. Λαϊκής Τέχνης Αθηνών), με θέμα «Το Μουσείο και ο ρόλος του στην κοινωνία», και ο Άγγλος Διευθυντής του Ινστιτούτου της Κοινοπολιτείας στο Λονδίνο, κ. Τζών Κάλλαντερ, με θέμα «Μουσεία και Σχολεία», (με ταυτόχρονη μετάφραση) και με προβολές έγχρωμων διαφωνιών.

Ακολούθησε πρόχειρο γεύμα - μπουφές, που προσφέρθηκε στις μέσες αίθουσες της Βιβλιοθήκης, από τον Νομάρχη κ. Τσίριμπα, κι οι εκπαιδευτικοί έπειτα επισκέφθηκαν τους χώρους του Λαογραφικού Μουσείου, για μια εποπτεία και συζήτηση, μπροστά στα εκθέματα. Το απόγευμα συγκεντρώθηκαν όλοι (περίπου 150 εκπαιδευτικοί) στην Αίθουσα της Βιβλιοθήκης, για μια γενική συζήτηση απόψε-

ων και υποδείξεων πάνω σε όσα ακούστηκαν, με πολλές ενδιαφέρουσες και κατευθυντήριες γνώμες. Σε όλες τις εκδηλώσεις συμμετείχε, και με δικές του παρατηρήσεις, εκπρόσωπος του Υπουργείου Πολιτισμού και Επιστημών, ο κ. Θεοχάρης Προβατάκης. Τιμητική ήταν επίσης και η παρουσία στη «Συνάντηση», του Διευθυντή του Βρετανικού Συμβουλίου Αθηνών, κ. Jamew Took.

Δεν θα προχωρήσω σε λεπτομέρειες των όσων ειπώθηκαν πάνω στο γενικό θέμα, τόσο από τους κύριους ομιλητές και τους συζητητές Εκπαιδευτικούς (Μέσης και Δημοτικής, Κεφαλονιάς και Ιθάκης), όσο και κατά τις προσφωνήσεις του κ. Νομάρχη, του κ. Ραβάνη και του κ. Κοσμετάτου ή και κατά την ξενάγηση στο Μουσείο, από την Ιδρύτρια - Διευθύντριά του, κ. Ελένη Κοσμετάτου. Επανέρχομαι, ως προς όλα τα λεχθέντα, την αρχική ευχή μου για ένα Τεύχος, με τα Πρακτικά της Συνάντησης που θα μπορούσε να αναλάβει οικονομικά και η «Αδελφότητα Κεφαλήνων και Ιθάκη Πειραιώς», με τη γνωστή πάντα προθυμία και δυνατότητά της σε πνευματικές επιχορηγήσεις.

Εκτός από την καθοριστική σημασία του περιεχομένου του, για τις σχέσεις Σχολείων και Μουσείου, το Τεύχος αυτό θα προβάλει και την καλή πρωτοβουλία του Νομού μας να αυξητήσει το ενδιαφέρον μορφωτικό και πολιτιστικό αυτό θέμα, και θά δώσει τις απόψεις και τους προβληματισμούς που διατύπωσαν κι οι Εκπαιδευτικοί των Νησιών μας, πάντα εργατικοί και πρόθυμοι ν' αξιοποιήσουν το καλό πνευματικό υλικό των παιδιών μας, που τους προσφέρεται.

Θα συνοψίσω τα κοινά σημεία, στα οποία συμφωνήσαμε, οι Ομιλητές με την ειδικότερη πείρα μας, κι οι Εκπαιδευτικοί με την κατανόησή τους. Τα σημεία αυτά θα δείξουν παρόμοιους δρόμους και στους Εκπαιδευτικούς των άλλων Ελληνικών τόπων.

α. Να προσυνεχθούν οι Εκπαιδευτικοί με τα υπάρχοντα στον τόπο Μουσεία (ή Ιδιωτικές Συλλογές) και να βρίσκουν τον τρόπο και τον χρόνο, να τα επισκέπτονται με τους μαθητές. (Εδώ βέβαια χρειάζονται οι σχετικές διευκολύνσεις εκ των άνω).

β. Τα ίδια τα Μουσεία να σκέφτονται τα Σχολεία, και με κάποιον τρόπο, ή να τους ορίζουν, ημέρες επισκέψεων, ή να τα καλούν σε ειδικές εκθέσεις, που θα οργανώνουν γι' αυτά, ή να μεταφέρουν ως τα Σχολεία μερικά δείγματα (κατά το ξένο σύστημα, των Μουσείων - αποσκευών), που θα παρακινήσουν τους μαθητές σε ειδικά ενδιαφέροντα και εργασίες.

γ. Να συνειδητοποιήσουν τα Σχολεία, με την παράλληλη συνδρομή των Δήμων και Κοινοτήτων, την ανάγκη της δημιουργίας ενός Μικροτοπικού Μουσείου ή Σχολικής Συλλογής ιδιαίτερα λαογραφικής, αλλά και με ιστορικά ενθύμια, που θα προβάλλει, σέ προθήκες, παραδοσιακά αντικείμενα του γύρω τόπου ή ακόμα και στο προαύλιο, παλαιά υπολείματα αγροτικής ζωής, (μυθολογία, τροπούς, πλυσταρόπλακες, καλλιτεχνικές βρύσες και ανάγλυφα, χρονολογημένες σιδεριές από πόρτες, παλιά τεχνικά κάγκελα, μια χρονολογημένη καμπάνα του χωριού, κάτι αξιοπρόσεχτο αρχαιολογικό κ.α.).

δ. Να βοηθήσουμε και οι απ' έξω (εκτός από τη Νομαρχία και τις Κοινότητες) του εκπαιδευτικούς και τα παιδιά, να έχουν τις οικονομικές δυνατότητες για όλα αυτά: ένα ταμείο (με ενισχύσεις τοπικών Συλλόγων και συμπολιτών - συγχωριανών) ή άλλες πιστώσεις, για μεταφορά των μαθητών με λεωφορεία στα Μουσεία που θα επισκέπτονται, για αγορά, συγκέντρωση και προβολή (προθήκες - χώροι) των μουσειακών αντικειμένων της Σχολικής Συλλογής, εκτός αν η Κοινότητα φιλοδοξεί για το Μικρομουσείο της, οπότε οι μαθητές θα βοηθήσουν.

ε. Κάτι σημαντικό, Να ενισχύσουμε τα Σχολεία στον καταρτισμό ειδικής τοπικής βιβλιοθήκης, με βιβλία ιστορικά, λαογραφικά και Μουσειοδιδασκικά. Για το τελευταίο, και με την περίπτωση της μουσειακής επιμόρφωσης, θα πρέπει να εφοδιάσουμε τα

Σχολεία με ειδικά εικονογραφημένα βιβλία Μουσείων και Συλλογών, που θα ενημερώνουν ευχάριστα τους μαθητές και θα τους κεντρίζουν θετικότερα το μουσειολογικό ενδιαφέρον.

Στο σημείο αυτό θα επικαλεσθώ πάλι την αγωγή των Κεφαλληνιακών Σωματείων (και της Ιθάκης), π.χ. της Αδελφότητας, που θα μπορούσαν τα ίδια ν' αγοράζουν, ή να συνιστούν στα Μέλη τους, να προσφέρουν στα Σχολεία των περιόχων τους εκδόσεις, όπως π.χ. του Λαογραφικού Μουσείου Αργοστολίου, ή άλλων Μουσείων της χώρας μας, (αρχαιολογικών, ιστορικών, βυζαντινών, λαογραφικών, ακόμα και ξένων, καθώς επίσης και καλλιτεχνικών Εκδοτικών Οίκων (Μέλισσα κ.α) που δείχνουν την ατμόσφαιρα, τη διάταξη και την ποιότητα των αντικειμένων ή κειμιλίων που εκθέτονται.

Υπάρχουν και ειδικές εκδόσεις πληροφοριακές για Μουσεία, (π.χ. από την Εθνική Τράπεζα, το 1970: «Μουσεία και Συλλογές της Ελλάδος», από το βιβλιοπωλείο «Κολλάρος», το 1979: Σπύρου Κοκκίνη, «Τα Μουσεία της Ελ-

λάδος»), που θα μπορούσαμε κι από τους εκδότες να ζητήσουμε να μας διαθέσουν αντίτυπα με έκπτωση.

Μια καλή λύση, για πολλών τοπικών θεμάτων τα βιβλία, θα ήταν να ιδρύνονται δανειστικές βιβλιοθήκες με ειδικό υπάλληλο στις έδρες των Γεν. Επιθεωρήσεων, (ή του αντίστοιχου, τώρα θεσμού) της Μέσης και της Δημοτικής Εκπαίδευσης, να επλουτίζονται με όλα τα αντίστοιχα προς τις ηλικίες των παιδιών βιβλία (από το Κράτος και από δωρεές) κι από εκεί να έπαιρναν εκ περιτροπής, όλα τα εξαρτημένα Σχολεία, τα βιβλία που θα εχρειάζονταν, ιδιαίτερα τα σπάνια και καλλιτεχνικά. Υπάρχουν σήμερα, ευτυχώς παντού τοπικοί συγγραφείς και καλλιτέχνες, που κι αυτοί θα προσφέρουν άμεσα τα έργα τους. Όχι βέβαια σε όλα τα Σχολεία, αλλά ευχαρίστως στα δυό κέντρα (των επιθεωρητών) που αναφέραμε.

* * *

Ο νομός μας (Κεφαλληνίας και Ιθάκης) έχει πλούσια ιστορική, αρχαιολογική, εκκλησιαστική και λαογραφική

παράδοση. Η μόρφωση των παιδιών μας θα πρέπει να θεωρείται ελλιπής, χωρίς την ιδιαίτερη γνώση του. Ετονίζαμε πάντα την ανάγνωση της εισαγωγής βιβλίων, και με την τοπική ιστορία και ζωή, στα Σχολεία μας. Σήμερα προσθέτουμε και την απαραίτητη Μουσειακή εποπτεία των βιομάτων του τοπικού παρελθόντος για τους μαθητές. Η «Συνάντηση των Εκπαιδευτικών» στ' Αργοστόλι συνέστησε συχνότερη επαφή του Σχολείου με τα Μουσεία και τα λεγόμενα «Μνημεία του παρελθόντος» (αρχαιολογικά Μουσεία Αργοστολίου και Ιθάκης, Μεσαιωνικά Κάστρα, παλαιές εκκλησίες και Μοναστήρια, με την εικονογραφία τους, το Λαογραφικό μας Μουσείο), αλλά συνέστησε και τη δημιουργία συνθηκών στα Σχολεία, για ενημέρωση και αυτενέργεια.

Η εποχή μας απομακρύνεται ταχύτατα από την ιστορία και την παράδοση. Εμείς πρέπει να μικραίνουμε όσο γίνεται την απόσταση αυτή, τουλάχιστο με τη γνώση, που όσο πιο σεβαστό κάνει το παρελθόν, τόσο πιο αξιοποιεί τη σύγχρονη ζωή των ανθρώπων.

Συνέχεια από την σελίδα 23

νος και με γνώση της νοσοκομειακής περιθαλψης στις πόλεις του εξωτερικού από όπου πέρασε, παίρνει την πρωτοβουλία να αλλάξει το καθεστώς που επικρατούσε. Με δικές του ενέργειες και σε συνεννόηση με τους βουλευτές του νησιού ψηφίζεται ο Νόμος ΑΦΚΖ/28-5-1887 «Περί διαχείρισεως της εγχωρίου περιουσίας Κεφαλληνίας και ιδρύσεως δι' αυτής φιλανθρωπικών καταστημάτων εν Κεφαλληνία». Ο νόμος αυτός καταργούσε τον προηγούμενο ΨΙ, που προαναφέρθηκε, και πρόβλεπε εκποίηση κτημάτων της Εγχώριας περιουσίας και οι τόκοι από αυτά τα χρήματα «θέλουσι χρησιμεύσει αποκλειστικώς προς σύστασιν και συντήρησιν εν Κεφαλληνία των εξής φιλανθρωπικών καταστημάτων α) νοσοκομείου β) βρεφοκομείου και γ) πτωχοκομείου.»

Το Αδελφάτο που προβλεπόταν από τον καινούριο νόμο και που διαχειρίζεται στο εξής την εγχώρια περιουσία, συνεδριάζει στις 8/2/1888 μαζί με την παλιά επιτροπή του Νόμου ΨΙ που προέδρευε ο Νομάρχης του νησιού Ιωάννης Καρύδης. Με το πρακτικό αυτής της απόφασης, που είναι το πρώτο πρακτικό του Αδελφάτου των Φιλανθρωπικών Καταστημάτων Κεφαλληνίας (Φ.Κ.Κ.), παραδίδεται το αρχείο της εγχώριας περιουσίας και

τα βιβλία που αναφέρονται στο Νοσοκομείο. Είναι το επίσημο τέλος του «Αστικού Νοσοκομείου Κεφαλληνίας» και μιας εποχής νοσηλευτικής αθλιότητας, που είναι χαρακτηριστική της πολιτικής του επίσημου κράτους στον τομέα της νοσοκομειακής περιθαλψης και που στάθηκε πάντα κοντόφθαλμη και λειψή μέχρι τις μέρες μας.

Η προσπάθεια βελτίωσης της νοσοκομειακής περιθαλψης θα αρχίσει αμέσως μετά τη συγκρότηση των Φ.Κ.Κ. Αλλά οι επιφυλάξεις του λαού για τη νοσηλεία στο νοσοκομείο θα διατηρηθεί χρόνια και μόλις μετά το Β' παγκόσμιο πόλεμο θα αλλάξει το κλίμα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Γ. Η. Πεντόγαλου, Οι παλαιότερες πληροφορίες για ιατρική και νοσοκομειακή περιθαλψη στην Κεφαλλονία, (Ανακοίνωση στην Ελληνική Εταιρεία Ιστορίας της Ιατρικής—Συνεδρία 29-4-74), Αθήνα 1974 (ανάτυπο), σ.7, και Η. Τσιτσέλη, Κεφαλληνιακά Σύμμικτα, τόμος Β', Εν Αθήναις, σσ 427 και 206.
2. Α. CASTIGLIONI, Ιστορία της Ιατρικής (μετάφραση στα Ελληνικά), τόμος Β', Αθήναι 1961, σσ 765—767. Εκδόσεις Γ. Γερόλυμπος.
3. Ν. Σβορώνου, Επισκόπηση της Νεοελληνικής Ιστορίας, Εκδόσεις Θεμέλιο 1976, σσ 62—63.
5. Ιστορικό Αρχείο Κεφαλλονίας, Αρχείον Ιονίου Κράτους, Έπαρχος Κεφαλληνίας, (ΕΚ—Α), Εγχ. Συμβούλιο Ι (1818—1823), φ2.
6. Μ. SALOMON, ό.π., σ.89.
7. Ε Κ—Α, Ε σ 65, φ122.
8. Αρχείο Ληξιαρχείου Κεφαλληνίας Δέσμη 1862, αρ 46 (λυτό).

9. Ε Κ — Α, Εγχ. Συμβούλιο 85 (1863—1864), φ 40.
10. Στο ίδιο, φ85.
11. Η. Τσιτσέλη, ό.π., σ. 207.
12. Ε Κ — Α, Εγχ. Συμβούλιο 87 (1864—1865), φ137.
13. Στο ίδιο, φ 153.
14. Ε Κ — Α, Εγχ. Συμβούλιο 88 (1865—1866), φ 3.
15. Στο ίδιο, φ 3.
16. Νόμος Ρ Ν/20-1-1866, «περί εισαγωγής εν Επανήσω της εν τω λοιπώ Βασιλείω ισχυούσης Νομοθεσίας», ΦΕΚ 12/2-2-2866, σσ 95 - 96.
17. Ε Κ — Α, Εγχ. Συμβούλιο 88 (1865—1866), φ23.
18. Εφημερίδα «ο Σατανάς», έτος Α', φ3/28-6-1868 (Κοργιαλένιος Βιβλιοθήκη—Αργοστόλι).
19. Εφημερίδα «Ο Φίλος του Λαού», έτος Α', φ13/3-2-1876 και φ 14/12-2-1876 (Αρχείο Μαρίνου Κοσμετάτου).
20. Νόμος Ψ Ι/9-11-1878, «Περί διαχείρισεως της Εγχωρίου Περιουσίας Κεφαλληνίας» ΦΕΚ 64/16-11-1878, σσ. 480—482.
21. Αρχείο Φ.Κ.Κ., 1ον πρωτόκολλο της κατά τον ΨΙ νόμον Διοικούσης την εγχώριον περιουσίαν Επιτροπής, ΦΙ.
22. Στο ίδιο, φ3.
23. Στο ίδιο, φ7.
24. Στο ίδιο, φ15.
25. Στο ίδιο, φ17, και 20.
26. Στο ίδιο, φ32 και 34.
27. Στο ίδιο, φ 39.
28. Στο ίδιο, φ 45.
29. Στο ίδιο, φ 52.
30. Η. Τσιτσέλη, ό.π., σσ 204—207.
31. Νόμος Α Φ Κ Ζ/28-5-1887 «περί διαχείρισεως της εγχωρίου περιουσίας Κεφαλληνίας και ιδρύσεως δι' αυτής φιλανθρωπικών καταστημάτων εν Κεφαλληνία», ΦΕΚ 144/10-6-1887, σσ. 522—523.
32. Αρχείο Φ.Κ.Κ., ό.π., φ 57.

Η ΣΕΛΙΔΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Γ.Γ. ΑΛΙΣΑΝΔΡΑΤΟΥ: ΟΙ «ΘΕΡΜΟΠΥΛΕΣ» του Καβάφη. Ερμηνευτικά σημειώματα. (Αντίτυπο από το περιοδικό «Παρ- νασσός» том. ΚΔ' (1982).

Κρίσεις και απόψεις για το βαθύ νόημα του συμβολικού ποιήματος «Θερμοπύλες» του κορυφαίου Αλεξανδρινού ποιητή Καβάφη μας δίνει στο ενδιαφέρον ιστορικό του μελέτημα με τον παραπάνω τίτλο ο ιστορικός συγγραφέας Γιώργος Αλισανδράτος. Ο συγγραφέας ερμηνεύει και γλωσσικά τα κείμενα σημεία του ποιήματος (ηρωϊκό ποίημα του χρέους όπως αποκαλεί τις Θερμοπύλες), αναλύει το βαθύ του νόημα, εκθέτει τις αντιστοιχίες σημείων του ποιήματος με κείμενα από την ελληνική αρχαιότητα και από το Σολωμό συνδέοντας ακόμη το ποίημα αυτό του χρέους και της τιμής με άλλα ποιήματα του Καβάφη που αποτελούν «παραλλαγές στο ίδιο θέμα» κατά τη μουσική έκφραση που σωστά χρησιμοποιεί ο κ. Αλισανδράτος.

Φέτος συμπληρώνονται 50 χρόνια από το θάνατο του Καβάφη. Στις 12 του Δεκέμβρη έγιναν από το Δήμαρχο της Αθήνας κ. Μπέη τα αποκαλυπτήρια της προτομής του μεγάλου Αλεξανδρινού ποιητή στην πλατεία Αιγυπίου, στις συμβολές Λεωφ. Αλεξάνδρας και Πατησίων. Το έργο φιλοτέχνησε με εξαιρετική επιτυχία ο μεγάλος γλύπτης Κώστας Βαλσάμης, σύζυγος της συμπατριώτισσας μας ζωγράφου Ζωής Κατραβά.

Το έργο δωρήθηκε από το Σύνδεσμο Αιγυπτιακών Ελλήνων.

Τιμώντας τα 50 χρόνια από το θάνατό του Μεγάλου Αλεξανδρινού ποιητή, παραθέτουμε το ποίημα «Θερμοπύλες» που με γνώση βαθιά αναλύει στο παραπάνω ιστορικό του μελέτημα ο λόγιος - συγγραφέας Γιώργος Αλισανδράτος.

Θερμοπύλες

Τιμή σ' εκείνους όπου... Ζωή των
ώρισαν και φυλάγουν Θερμοπύλες. Ποτέ
από το χρέος μη κινούντες δικαιοί κ' ίσιοι
σ' όλες τ' αυτές πράξεις, αλλά με λύπη κι
όλας κ' ευσπλαχνία γένναίοι οσάκις είναι
πλούσιοι, κι όταν είναι πτωχοί, παλ' εἰς
μικρόν γένναίοι, πάλι συντρέχοντες όσο
μπορούνε πάντοτε την αλήθεια
ομιλούντες, πλην χωρίς μίσος για τους

ψευδομένους. Και περισσότερη τιμή τους
πρέπει όταν προβλέπουν (και πολλοί
προβλέπουν) πως ο Εφιάλτης θα φανεί στο
τέλος, κι οι Μήδοι επί τέλους θα διαβούν.

Μουσικό παραμύθι

Πάνω σε μια ιδέα της Ιφιγένειας
Ευθυμιάτου

Στο Κάστρο της Νεραϊδας Μουσικής

Κείμενο - στίχοι ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΠΑ-
ΛΑΙΟΛΟΓΟΥ — ΠΕΤΡΩΝΔΑ Μου-
σική συνεργασία ΙΦΙΓΕΝΙΑΣ ΕΥ-
ΘΥΜΙΑΤΟΥ (εκδόσεις «Κέδρος
Δεκ. 1982).

Από τις εκδόσεις «Κέδρος» κυκλο-
φόρησε σε πολυτελή εικονογραφη-
μένη έκδοση το «**μουσικό παραμύθι
στο Κάστρο της Νεραϊδας Μουσικής.**

Στο έργο αυτό υλοποιείται η πρω-
τότυπη ιδέα της μουσικοπαιδαγωγού
Ιφιγένειας Ευθυμιάτου, για μια σίγου-
ρη και σωστή μουσική αγωγή απ' αυ-
τή ακόμη τη βρεφική ηλικία.

Εκτός από την ωραία εμπνευστή της
η Ιφιγένεια Ευθυμιάτου παρέχει με
πλούσια επαγωγικότητα και τη μουσι-
κή της συνεργασία στο θαυμάσιο παι-
δαγωγικό κείμενο και στους στίχους
της **Ευγενείας Παλαιολόγου - Πε-
τρώνας**. Σε μια εποχή που η διδασκα-
λία της μουσικής δυστυχώς είναι ανύ-
παρκτη στην πρώτη βαθμίδα της παι-
δείας μας και κουτσής κι απρογραμ-
μάτιστης στη Μέση Παιδεία, που κι αν
υπάρχει κι όπως υπάρχει γίνεται σαν
ώδικη για να καλύψει κάποιες σχολι-
κές γιορτές. Σε εποχές γενικά που το
θέμα της σχολικής μουσικής είναι από
τα πιο παραμελημένα στον τόπο μας,
χωρίς να παρέχεται στο παιδί η παρα-
μικρή δυνατότητα νάρθει σε επαφή με
τη γνώση της μουσικής για τη διαμόρ-
φωση της ψυχικής του ευαισθησίας,
η Ιφιγένεια Ευθυμιάτου μαζί με την Ευ-
γενεία Παλαιολόγου μας ανοίγουν
ένα φωτεινό μονοπάτι στο πυκνό σκο-
τάδι αυτής της μουσικής απαίδειας
για να προηγητήσουμε κι αυτό ακόμα
το βρέφος στη λεωφόρο μιας σωστής
μουσικής αγωγής που τα μυστικά της
μπορεί το παιδί να τα πάρει κι από την
νηπιακή του ακόμα ηλικία.

Το μουσικό παραμύθι της Ιφιγέ-
νειας Ευθυμιάτου και Ευγενείας Πα-

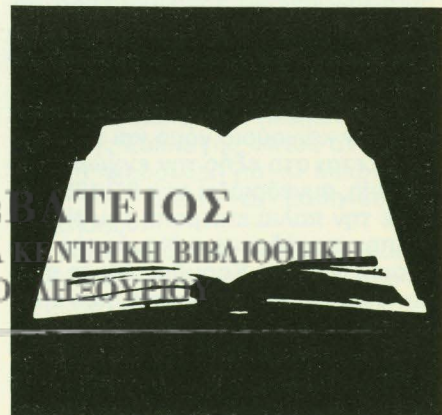
λαιολόγου μιλάει άμεσα στο παιδί,
που μπορεί εύκολα να αφομοιώσει
όλα τα στοιχεία της μουσικής (νότες,
μέτρα, κλίμακες, ρυθμό, μουσικά όρ-
γανά κ.λ.π.)

Αλήθεια, πόσο μεγάλο απόθεμα α-
γάπης και πόση λαχτάρα για τη ψυχι-
κή καλλιέργεια του παιδιού έχουν οι
εμπνεύστριες αυτού του έργου για να
χαρίσουν αυτό το μουσικοπαιδαγω-
γικό βοήθημα, όπου η Μουσική και η
άχαρη θεωρία της γίνονται λαχταρι-
στό παιδικό παραμύθι και παιγνίδι, με
απώτερο στόχο να αποκτήσει η μου-
σική αγωγή το ενδιαφέρον και σ' αυ-
τό ακόμη το νήπιο - μας δείχνει πως
το παιδί έχει τη δυνατότητα να απορ-
ροφήσει σαν σφουγγάρι τις μουσικές
γνώσεις και ν' αρχίσει τη γνωριμία
του με τη μουσική από τα δυό του
χρόνια. Ας προσέξουν οι αρμόδιοι του
Υπουργείου Παιδείας το μήνυμα που
μας δίνει το ωραίο αυτό μουσικοπαι-
δαγωγικό βιβλίο, χρήσιμο βοήθημα ό-
ταν αποκτήσει η πρώτη βαθμίδα της
παιδείας μας μουσική αγωγή. Για να
λείψει η κατάρτα του Λούθηρου νάναι
ανάξιος ο δάσκαλος που δεν μπορεί
να διδάξει μουσική.

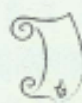
Οι σελίδες του μουσικού παραμυ-
θίου πλουτίζονται με ωραίες έγχρω-
μες εικόνες, και παραστάσεις. Μαθαί-
νω πως είναι ελεύθερα ζωγραφικά
συνθέματα της **Ράνιας Κερασιώτη**. Η
μικρή αυτή μαθήτριά της Ιφιγένειας
Ευθυμιάτου, πηγαίο ζωγραφικό τα-
λέντο, εκφράζει αυθόρμητα με χρώ-
ματα και σχήματα τον εσωτερικό κό-
σμο στα διάφορα στάδια του παραμυ-
θιού και γίνεται έτσι πολύτιμος βοη-
θός στο όλο έργο της δασκάλας της.

Τα σκίτσα και η μακέτα του εξώφυλ-
λα είναι της Νάσι Κοζακλή.

Γιώργος Ραυτόπουλος.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

1FOONΦLYΣ

ΙΑΚΩΒΑΙΕΤΟΣ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΕΩΦΟΡΟΥ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

Α15341Φ40071